

Celje - skladišče

D-Per

539/1982

1119820980,2

OSREDNJA KNJ. CELJE

COBISS

glasilo delavce
sozd
revirski
energetski kombinat
edvarda kardelja

februar 1982

leto XVIII

št. 2

srečno

V jami TOZD Premogovnik Trbovlje - opaž bo treba popraviti
Foto: N. Bizilj

Ob
mednarodnem
dnevu žensk
8. marcu
toplo
čestitamo
vsem
ženskam
zaposlenim
v vseh
TOZD, DS, DO
in SOZD
REK EK!

SAMOUPRAVNI IN
POSLOVODNI ORGANI,
DRUŽBENOPOLITIČNE
ORGANIZACIJE
SOZD REK EK
IN UREDNIŠKI ODBOR
GLASILA SREČNO

Ob 8. marcu mednarodnem dnevu žensk

Tudi letošnji praznik — dan žena — bomo obeležili s slovesnimi manifestacijami kot enega zgodovinsko pomembnih datumov boja žensk za enakopravnost in prav je tako.

Vendar pa je tudi prav, da ob tem analiziramo današnji položaj ženske kot delavke in samoupravljalke. Kaj in koliko smo naredili za podružbljenje tistih del, ki jih mora naša delavka po napornem delu opravljati doma?

Jugoslovanski ženi smo na široko odprli vrata na vsa področja družbenega življenja. O njihovih uspehih govorijo številni podatki. Toda za temi podatki se skriva veliko odrekanih in naporov ženske—matere, delavke in samoupravljalke.

Ni prag odprtih vrat previsok za marsikatero žensko?

Tudi o tem bi se morale pogovoriti ob dnevu žena!

Jana Čepin

Uspehi in težave v proizvodnji in gospodarjenju v rudniku Senovo v letu 1981

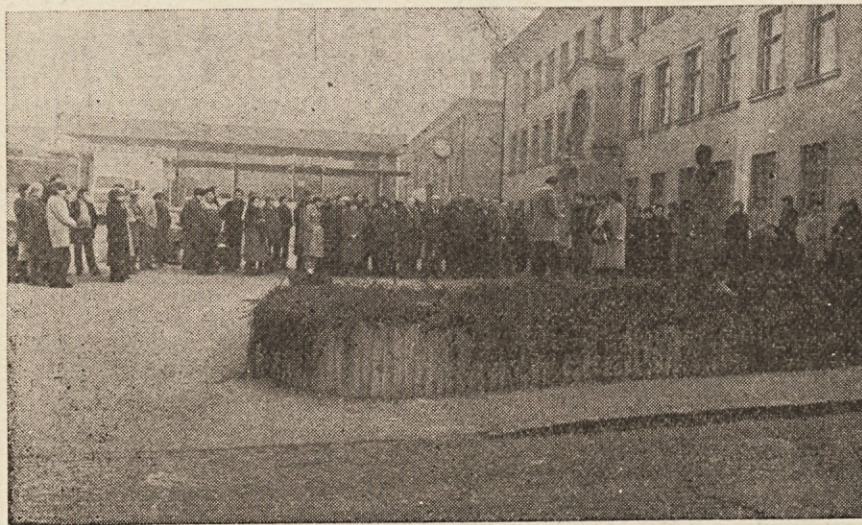
Poslovanje v minulem letu se je odvijalo in razvijalo v zelo zaostrenih gospodarskih razmerah. Tudi delavci rudnika Senovo smo s svojim akcijskim programom za izvajanje delovnega načrta za leto 1981 sprejeli obvezo, da se z boljšim delom in večjim varčevanjem vključimo v splošna prizadevanja po ustalitvi negativnih tokov našega družbenoekonomskega življenja. Delavci so s precejšnjo zavestjo pristopili tudi k uresničevanju ukrepov, ki so bili sprejeti v mesecu juniju 1981 na razširjeni seji delavskega sveta rudnika, ko smo razpravljali o dodatnih aktivnostih, ki so bile potrebne na vseh področjih združenega dela pri uresničevanju dogovorjene politike stabilizacije.

Kljub mnogim težavam, ki so se večkrat pojavljale ob že tako neugodnih razmerah nestabilnega gospodarjenja, pa vendarle ugotavljamo tudi določene uspehe. Z dodatnim delom rudarjev ob prostih sobotah,

nedeljah in praznikih, predvsem v zadnjem kvartalu, smo količinski plan proizvodnje premoga domala uresničili (99,1%). Ob tem pa moramo posebej dodati, da pa je bil plan števila toplotnih enot prodanega premoga za 2,6% prekoračen, in to kljub dejstvu, da so se jalovinske primesi v rovnem premogu v letu 1981 povečale za skoraj 6% v primerjavi s prejšnjim letom. V globino se kvaliteta premoga še naprej stalno slabša zato bomo morali vsako leto nakopati več ton rovnega premoga, da bomo dobili planirane količine toplotnih enot. Razen kosa, ki ga predhodno odsejemo, gredo vse druge vrste rovnega premoga skozi mokri separacijski postopek, kjer naj bi se odstranile kar največje količine jalovinskih primesi.

V letu 1981 so velike zamude pri izvajanju investicij po programu »Odpiranja treh etaž pod koto 125« povzročile velike motnje v obratovanju jamskega transporta. Ozka grla v transportu na koti 125 so vplivala na pogoste prekinitve etažnega in odkopnega transporta.

Pri izvajanju investicij sta močno kasnila tako izvajalec rudarsko gradbenih del TOZD Rudarska dela GZL, kakor tudi dobavitelj glavne transportne opreme DO ESO Velenje. Poleg tega smo imeli tudi velike probleme in težave pri financiranju investicij, zaradi premajhne tranše energetskih sredstev, ki je znašala le nekaj več kot 40% od predvidenih sredstev po programu. Težave pri financiranju investicij se nadaljujejo tudi v letu 1982, s čimer ni ogroženo le redno obratovanje rudnika, ampak že grozi nevarnost, da bo prišlo v nekaj letih do prekinitve kontinuitete proizvodnje, ker zamujenega ne

Ob tretji obletnici smrti Edvarda Kardelja po katerem nosi naš kombinat svoje ime, so se zbrali člani kolektiva ob doprsem kipu velikega pokojnika, da počaste spomin.

bo mogoče več nadomestiti. Ob tem je nemogoče prezreti dejstva, da bi morala vlaganja v investicije in modernizacijo tistih premogovnikov, ki so še do nedavnega bili proglašeni za ne-perspektivne, potekati pospešeno in v izdatnejši meri. Za izvajanje nekaterih zahtevnejših investicijskih del in montaž smo morali vključiti tudi lastne kadre, zaradi česar smo imeli stalno pomanjkanje sposobnih izvajalcev za opravljanje rednih proizvodnih nalog.

Preko celega leta smo imeli probleme tudi s prisotnostjo na delu. Ugotavljamo, da je bila odsotnost z dela zaradi bolniške daleč previsoka. Poprečna odsotnost z dela zaradi bolezni in nezgod na rudniku je bila 13,3 %, medtem ko je ta odsotnost za jamo znašala kar preko 17 %. V primerjavi z letom 1980 so se v letu 1981 zmanjšali le neopravičeni izostanki, in sicer od 1,6 % na 0,9 %. Izboljšal se je odnos do rednega prihajanja na delo, nekaj pa so verjetno pripomogle pavšalne odškodnine za neopravičene izostanke, ki so že precej višoke.

Finančni rezultat poslovanja v letu 1981 ne omogoča pokrivanja enostavne reprodukcije oz. ustvarjen finančni rezultat, ne omogoča formiranja vseh skladov. Predvsem bo zmanjkalo čistega dohodka za nujno oblikovanje sklada skupne porabe in za nadomeščanje poslovnega sklada, ki je bil porabljen za financiranje gospodarske infrastrukture. Z ozirom na to se bomo uvrstili med delovne organizacije, ki so poslovno leto 1981 zaključile z motnjami.

V letu 1981 smo tudi intenzivno delali na nekaterih študijah in idejnih rešitvah z namenom posodabljanja in modernizacije posameznih delov proizvodnega procesa. Trenutno so že v teku priprave za poizkusno pridobivanje premoga s pomočjo nekaterih tipov hidravličnega podporja. S temi poizkusi in modernizacijo bo treba nadaljevati povsod tam, kjer bo to mogoče, ker bomo le tako uspeli

ohraniti zanesljivost proizvodnje, oziroma ker bomo le tako uspeli zmanjšati odvisnost proizvodnje od vloženega živega dela. Pripravljene so tudi vse idejne rešitve in študije za izdelavo investicijskega programa za odpiranje premogovnega sloja od kote 102 do kote 52, ki se mora pričeti že v letu 1983, da bo ohranjena kontinuiteta proizvodnje tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju. Investicijski program bo zajemal tudi rekonstrukcijo visokonapetostnega omrežja rudnika, ker se del tega že nahaja na udornem področju, in rekonstrukcijo glavnega jamskega transporta z izgradnjo novega glavnega izvoznega vpadnika. Izdelan je tudi idejni projekt suhega predklasiranja rovnega premoga, s čimer bi znatno izboljšali izplen premoga in zmanjšali stroške separiranja in ločevanja na separaciji.

V letu 1981 smo v jami dokončno izvedli zamenjavo elektro opreme in inštalacij, kar je bilo potrebno storiti zaradi prehoda na popolni metanski režim obratovanja v jami. Usposobili smo tudi nove prostore v elektro delavnici za vzdrževanje in popravilo plinovarne elektro opreme in naprav. Zelo skromne in zastarele pa še vedno ostajajo mehanične delavnice. Tudi za izboljšanje teh prostorov že imamo pripravljene idejne projekte in nove tehnološke rešitve.

Zaradi izboljšanja higienskih razmer delavcev je bil v letu 1981 zgrajen prizidek ob kopalnici v Ravnah, kjer je nameščenih približno 300 garderobnih omarič, v katerih imajo delavci belo obleko. Z izgradnjo podobnega prizidka so pričeli tudi na separaciji, kjer so tovrstne kapacitete zelo siromašne in povsem neustrezne.

Na področju družbenega standarda smo v letu 1981 pričeli z izgradnjo prepotrebne bloka malih stanovanj, ki je namenjen predvsem za bivanje samcev, zato je tudi funkcionalno povezan s starim samskim domom. Financiranje bloka malih stanovanj je poleg lastnih, ban-

čnih in solidarnostnih sredstev vezano tudi na energetska sredstva, ki pa niso likvidna, zato grozi ustavitev izgradnje, kar bi povzročilo zelo negativne posledice.

Vse investicije in programe modernizacije bo mogoče uresničiti le v primeru, da bo tudi združevanje sredstev potekalo po planirani in dogovorjeni dinamiki, sicer bo nastala nepopravljiva škoda, posledice pa bodo čutili predvsem potrošniki premoga in električne energije.

Martin Vidmar

Rudnik Kanižarica posledice bodo lahko zelo težke

Problemi pri zagotovitvi kontinuitete odkopavanja v Rudniku rjavega premoga Kanižarica zaradi odobrenih pa ne zagotovljenih investicijskih sredstev.

V rudniku rjavega premoga Kanižarica sedaj odkopavamo premog v področju centralne kadunje, kjer je zalog še za pičli dve leti (do konca leta 1983).

Nadaljnje možnosti odkopavanja so v Južnem in Severnem polju. Iz rudarsko-ekonomskih razlogov bomo najprej odkopali Južno polje, ki se nahaja v večji globini.

V kadunji zaloge že posihajo, zato je nujno potrebno pohiteti z odpiralno raziskovalnimi deli v Južnem polju, da ne bo prekinjena kontinuiteta pridobivanja premoga v rudniku.

Za izvedbo v uvodu navedenih nalog in rešitve problemov v cilju dolgoročnega odkopavanja premoga v Rudniku Kanižarica smo v začetku leta 1979 dali v izdelavo Rudarskemu inštitutu v Ljubljani rudarski projekt in investicijski program rudarskih raziskav odpiranja Južnega polja in modernizacija pri-

dobivanja premoga v Rudniku Kanižarica. V sodelovanju z našimi strokovnjaki so na inštitutu izdelali rudarski projekt do konca januarja 1980, investicijski program pa v marcu 1980. Glede na pripombe revizijske komisije je program razdeljen v tri faze. Sprejeta je samo I. faza, in to odpiranje in raziskava Južnega polja Rudnika Kanižarica (brez modernizacije in družbenega standarda). Investicijski program je končno potrdila revizijska komisija dne 18. 3. 1981.

Vrednost investicijskih vlaganj po programu znaša 240.312.000,00 din; ta dela naj bi bila končana konec l. 1982. Viri financiranja in dinamike vlaganja so:

	v 000 din
— kredit LB TDB	25.473
— sredstva ISE (energet.)	19.671
— združ. sr. za premog (PPS)	36.099
— lastna sredstva	12.033
Skupaj:	93.276

Vrednost investicijskih vlaganj in viri financiranja se do danes niso spremenili, negotova in nezanesljiva pa je dinamika vlaganja, ker financirji do danes nimajo finančnih sredstev.

Na osnovi načelnih zagotovitev sredstev omenjenih financirjev je komisija za oceno investicij v SR Sloveniji na svoji seji dne 21. 10. 1981 ugotovila ustreznost vlaganja družbenih sredstev za izvedbo obravnavega programa in izdala pismo soglasje.

Pogodbe z vlagatelji — financirji za izvedbo programa in problemi s financiranjem

Za financiranje investicijskih vlaganj so sklenjene pogodbe z investitorji o zagotovitvi sredstev, to je za kredit z LB TDB, za sredstva ISE z LB Ljubljana, odd. poslov po pooblastilu, do čim so združena sredstva za premog in lastna sredstva zavarovana z garancijo LB TDB. Na podlagi tako zagotovljenih sredstev je izvajanje investicij po programu prijavljeno Službi družbenega knjigovodstva Črnomelj dne 16. 9. 1981 in 12. 11. 1981. Pričeli smo z izvajanjem

del in sklepanjem pogodb z dobavitelji opreme, pa se je zataknilo, ker vlagatelji - financirji programa, nimajo sredstev. Do sedaj so pogodbe sklenjene z investitorji brez finančnega pokritja, to je dobre želje na papirju. Vlagatelji nam zaradi nezagotovljenih dejanskih finančnih sredstev ne dajo listin za zavarovanje plačila izvajalcem in dobaviteljem opreme v smislu zakona o zavarovanju plačil uporabnikov družbenih sredstev, to je garancij ali avansov. Zato z izvajalci del in dobavitelji opreme ne moremo sklepati pogodb niti ne kupovati standardne opreme, ker je treba predhodno zavarovati plačilo. Tudi z jamskimi gradbenimi de-

leto 1981	leto 1982	Skupaj
25.473	—	25.473
19.671	110.578	130.249
36.099	27.344	63.443
12.033	9.114	21.147
93.276	147.036	240.312

li v lastni režiji ne moremo napredovati, ker ne moremo zaradi nezagotovljenih sredstev nabaviti v programu za ta dela predvidene opreme. Čas hitro mineva, s tem pa tudi zaloge premoga v delu jame »Kadunja«, kjer sedaj odkopavamo premog. Delo pri pridobivanju premoga in izvajanju investicijskih del ni učinkovito. Preti nam nevarnost, da ne bomo mogli pravočasno odpreti in za eksploatacijo usposobiti Južno polje v rudniku in s tem doseči kontinuiteto pridobivanja premoga, kar bi povzročilo resne, v uvodu opisane posledice.

S posameznimi vlagatelji — financirji so sledeče težave:

Z Ljubljansko banko — TDB Novo mesto je sklenjena pogodba 30. 10. 1981. Določena tranša mora biti porabljena do 31. 12. 1981.

Kredit se daje iz sredstev konzorcija bank v SRS.

Seznanjeni smo, da finančna sredstva po tej pogodbi še niso zagotovljena in ne vemo, kdaj bodo. Ta kredit je namenjen za del domače opreme in za uvozno opremo.

Z izvajalci opreme so skle-

njene pogodbe, vendar so te pogodbe brez veljave, zastarele in nične, ker nam krediti niso na voljo.

Z Ljubljansko banko — Združeno banko Ljubljana (sredstva ISE) je sklenjena pogodba dne 6. 10. 1981 za tranše v letu 1981 in 1982. Tudi iz te pogodbe je razvidno, da lahko koristimo le razpoložljiva energetska sredstva za obdobje 1981—1982 in po planih, ki jih določa EGS. V letu 1981 nismo mogli koristiti teh sredstev, ker nismo bili upoštevani v planu, v tem letu pa nam ni poznano, kaj bo, saj nam banka (ISE) vrača vse pogodbe od izvajalcev in dobaviteljev opreme in nam ne dajo soglasja niti garancije za zavarovanje plačila. Rečeno nam je, da lahko pridemo v poštev šele v tretjem trimesečju 1982 ali pozneje.

Iz združenih sredstev za premog pi PPS so nam sredstva odobrena 24. 6. 1981 v predvideni tranši in tudi zagotovljena. Pri koriščenju teh sredstev ni težav, Sredstva so porabljena za rudarsko gradbeno dela in za opremo.

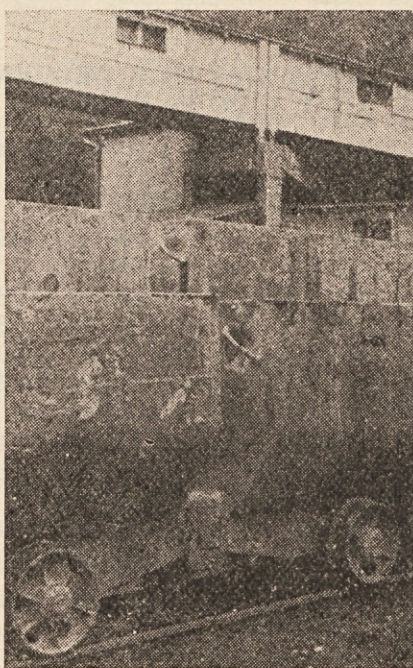
Lastna sredstva so predvidena za sistem odvodnjavanja, za ostalo in obratna sredstva. Tranša za leto 1981 je porabljena za založitev uvoza črpalk in za nakup ostale opreme.

Z nakazanih problemov zaradi nezagotovljenih finančnih sredstev od skupno predvidenih investicijskih del 240.312.000 din smo izvršili investicijska dela le v vrednosti din 39.248.950, to je 16 % in smo v veliki zamudi. Z dobavitelji opreme imamo sklenjene pogodbe o dobavi opreme v vrednosti nadaljnjih 12.517.218,00 din, vendar so te pogodbe že zastarele v pogledu cen, rokov dobave, plačila in drugih nekaterih pogojev, ker ni bilo finančnega pokritja za zavarovanje plačil. Nadaljnjih pogodb zaradi nekaterih finančnih sredstev ne moremo sklepati.

Investicijskih rudarskih gradenj v lastni režiji ne moremo izvajati v programiranem obsegu, ker nimamo opreme, ki je predvidena v programu. V pri-

meru, da ne bodo zagotovljena finančna sredstva vsaj postopoma enakomerno v teku leta 1982, ne bomo mogli nadoknaditi zamujeno in pravočasno uresničiti naloge po sprejetem investicijskem programu. V tem primeru ne bo dosežena kontinuiteta pridobivanja premoga s prehodom v Južno polje in bodo nastale hude, v uvodu opisane posledice. Sami si v tem primeru ne moremo pomagati in več, kot smo v tej informaciji opisali, ne moremo ukreniti, zato pričakujemo družbeno pomoč za rešitev problema, ki je sedaj v nezagotovljenih finančnih sredstvih po sklenjenih pogodbah. Pojavlja se še problem zagotovitve deviznih sredstev za sovlaganje pri nekateri domači opremi, kar ni bilo predvideno in do tega ne bi smelo priti.

Vladimir Breznik

Separacija Zagorje — kolesa jamskih vozičkov se vrte neprestano.

Potek sanacije v jami Kotredež

Pri nadaljevanju sanacije jame Kotredež od zadnjega opisa v januarški številki Srečno so potekala dela po sledečem vrstnem redu:

Dotok vode v jami je ostal nespremenjen in je iz 8. obzorja še naprej ca $10 \text{ m}^3/\text{min}$, ostali pritočki v jami pa okrog $2 \text{ m}^3/\text{min}$.

V črpališču je bila med tem časom sestavljena tudi druga črpalka, nabavljena na Madžarskem, OW — 300 A/6, ki pa je bila priključena na isti tlačni cevovod po jašku premera 250 mm kot črpalka OW — 30 A/66 št. 1. Medtem nam je uspelo položiti tudi drugi cevovod posebej za to 10 m^3 črpalko, tako da sedaj lahko obratujeta obe črpalčki, vsaka po lastnem cevovodu in so odpadli problemi, ki so nastajali pri zapiranju zasunov, ko je obratovala ena ali druga črpalka. S tem pa je bilo omogočeno, da se lahko izvršijo vsa potrebna remontna dela bodisi na tlačnih cevovodih kot tudi na stabilnih čr-

palkah v črpališču na 6. obzorju. Zaradi vibracij na motorju 10 m^3 črpalke OW — 300 A/6 št. 2 je bilo potrebno ojačati temelj pri pogonskem motorju črpalke. To smo izvedli v dneh 25., 26. in 27. 1. 1982 z injektiranjem od spodaj iz vodne proge in z zgornje strani v črpališču. Injektiranje s posebno sestavljeno mešanico izgleda, da je uspelo, vsaj na motorju črpalke trenutno ni opaziti tresljajev. Tudi aksialni obroči pri teh 10 m^3 črpalkah OW — 300 A/6 vzdržijo sedaj tudi do 210 obratov na uro, prej pa jih je bilo potrebno zamenjati že po največ 80 obratov na uro. Povečana je bila tudi obratovalna sposobnost črpalke Pellizzari, ki sta bili obe obnovljeni in je sedaj njuna kapaciteta spet okrog 4700 l/min . Zamenjane so bile tudi črpalke Bibo 9 v sesalnih jaških, ki potiskajo vodo iz črpališča 6. obzorja v črpališče na 4. obzorje. Ravno tako je bila zamenjana tudi potopna črpalka v prosti globini jaška Vine. Poleg tega je bila vgrajena dodatna črpalka Bibo — 9 v vpadniku V — 74. V N — 73 je trenutno nivo vode 18 m pod 6. obzorjem. Vrtalci iz Madžarske so po prihodu z dopusta ponovno povrtali in od 80 m dalje tudi spreminili odklon vrtine, tako da je

sedaj zadela v hodnik na 8. obzorju. V njem so dobili pesek in vodo, ki pa ni bila pod pritiskom.

Pravkar so izvrtali vrtino iz 6. obzorja na 7. obzor, kjer so prav tako zadeli progo, vendar jim nivo vode seže v vrtino samo do višine devetih metrov. Poleg navedenih del strokovnjakov iz Madžarske je skupina za geofizikalna merjenja delno dokončala meritve v jami in pričakujemo njihovo poročilo o rezultatih teh meritev.

Stanje na vrtinah, ki jih izvaja GZL, pa je sledeče:

Vodoravna vrtina v komori št. 1 je zaprta, gradimo dodatni cevovod, po katerem bomo odvodnjavali čisto vodo do črpališča na 6. obzor. V komori št. 2 je prav tako zaprta vertikalna vrtina. Na njej so izvajali geofizikalne meritve.

V komori št. 3, kjer tudi vrtamo, je trenutna globina vrtine 104 m ter iz dolžine od 80 do 104 m prinaša voda iz nje mivko in pesek.

V četrti komori je sedaj dokončan vrtni stolp za vertikalno vrtanje. Pripravljamo pa že tudi komoro št. 5, kjer naj bi bilo izvrtanih več vrtin za odvodnjavanje triasnega dolomita. Po naročilu strokovnjakov iz Madžarske bo potrebno izvesti še meritve na njihovi nivoja vode v vseh vpadnikih in nadkopih v jami Kotredež.

Anton Prebil

Gospodarska problematika DO TET v letu 1982

Z rezultatom, kot je poslovanje z motnjami, vsekakor ne moremo biti zadovoljni. Zavedati pa se moramo, da splošna ekonomska problematika vendarle ne more mimo proizvodnje energije, pa če je še tako pomemben družbeni proizvod. Splošna porast cen proizvodov in storitev vpliva na stroške proizvod-

nje električne energije, vendar pa bi dosledno upoštevanje tako povečanih stroškov zahtevalo velik porast cene energije, ki bi se, kot veriga potegnila ponovno na vse proizvode in storitve. Rešitev iz takega kroga je vsekakor v iskanju notranjih rezerv, v to pa nas je prav gotovo prisilila tudi »nepravočasna« podražitev elektrike. Ta ukrep, ki ga je družba zaradi težke gospodarske situacije morala sprejeti, je pomenil za EGS nižji prihodek ob večjih stroških, kar je od delavcev vsekakor zahtevalo skrajno racionalno gospodarjenje. Če vzamemo v zakup vse naštet, rezultat dela v letu 1981 niti ni tako slab.

Proizvodnja je bila precej nižja kot pretekla leta, to pa zato, ker smo vršili velik planiran remont na glavnih delih bloka, ki je bil konec tega leta že amortiziran. Že sam plan je bil nižji od 500 GWh, poleg tega pa so bile v prvih mesecih še velike težave z dotrajano napravo, ki bi jo morali rekonstruirati vsaj že eno leto prej. Da do tega ni prišlo, je bila vzrok velika konjunktura na področju izdelave kotlov na premog, tako da izbrani izvajalec in prvotni dobavitelj kotla Rafako iz Poljske, opreme ni mogel dobaviti že v letu 1980. Ostala velika popravila na generatorju in predelava tesnenja na turbini pa so bila izvedljiva tudi le ob daljši zaustavitvi, tako da so morala počakati na remont kotla.

Velika remontna dela so trajala štiri mesece in zahtevala okrog 300 milijonov din investicijskih sredstev. Vsa dela so bila v investicijskem smislu izredno uspešna tako rokovno kot finančno, kar je za sluga dobrih priprav in vodenja del, kar vse smo vršili z lastnimi kadri, pa tudi velikega angažiranja naših vzdrževalcev in obratovalcev, ki so sodelovali v obsežnih delih. Uspešnost vloženega dela in sredstev se kaže tudi v boljši obratovalni pripravljenosti, saj so defekti zelo redki, pa še ti ob primerih, ko je dobavljeni premog povsem neprimeren za kurjenje. Po remontu v lanskem letu smo imeli primer, ko je vlažen in ilovnat premog povsem zabil vse mline, tako da je prišlo do izpada bloka. Zaustavitev v velikem mrazu pa je zahtevala

IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA NAČRTA ZA ČAS OD 1. I. DO 15. II. 1982

DO ZASAVSKI PREMOGOVNIKI

Proizvodnja premoga

DO	načrt	doseženo	+ —	%	ob dela
TOZD	ton	ton	ton		prostih
Pr. Hrastnik	40.500	38.231	— 2.269	94,4	3.181
Pr. Ojstro	30.360	28.806	— 1.554	94,9	3.042
Pr. Trbovlje	73.158	80.884	+ 7.726	110,4	6.461
Pr. Kotredež	31.350	32.981	+ 1.631	105,2	2.468
RSC (do 31. I.)	2.205	500	— 1.705	22,7	36
Jama	177.573	181.402	+ 3.829	102,2	15.188
Retje 80	—	1.096	+ 1.096	—	233
Ojstro 80	—	295	+ 295	—	—
Blate	—	4.999	+ 4.999	—	49
DO ZPT	177.573	187.792	+ 10.219	105,8	15.470

Proizvodnja gradbenega materiala

TOZD	letni načrt	doseženo	%
Pr. Kotredež			
— kamnolom (m ³)		8.803	

Storitve delavnic — 31. I.

RESD Hrastnik (din)	9,522.130,90		
RESD Trbovlje (din)			
RESD Zagorje (din)	8,869.757,60		
PJL (din)	5,208.242,80		
Toplarna Hr. (Mwh)	24.600	4616,3	18,8

DO SENOVO — 31. I.

	načrt	doseženo	+ —	%
	ton	ton	ton	
RP Senovo	9.900	9.796	— 104	98,9

DO KANIŽARICA

RP Kanižarica

DO TERMoeLEKTRARNA TRBOVLJE

Proizvodnja električne energije (Mwh)

	načrt	doseženo	%
— PEE-PP	19.435	16.298	83,9
— PEE-N	81.790	75.988	92,9
— KE	3.065	— 212	—
DO TET	104.290	92.074	88,3

Ostalo — storitve — 31. I.

	letni načrt	doseženo	%
Vzdrževanje naprav (din)		2,534.547,20	

DO RUDARSKA GRADBENA DEJAVNOST

RIG (din)	28,274.855,80
ESMD (din)	8,563.426,00
Avtoprevoz	
»Zasavje« t/km)	839.295

GRAMAT

opekarna (enot)	1,188.000
— Kamnolom (m ³)	3.251,5

DO INDUSTRIJSKE MONTAŽNE DELAVNICE

SIMD (din)	5,447.093,60
EIMD (din)	2,694.743,00

Erika Kavčič

poškodbo ocevja, ker je v enem delu zamrznila voda. Veliko nihanje kvalitete premoga se javlja kot problem v zadnjih letih, zato smo se z ZPT dogovorili za vrsto ukrepov za izboljšanje kvalitete premoga. Vedno večja prisotnost prepričanja, da je prihodek ZPT in TET odvisen od toplotne vrednosti premoga in proizvedenih kilovatnih ur električne energije, je garant, da bodo ukrepe za izboljšanje kvalitete premoga začeli upoštevati še rudarji na mestu izkopa, delavci na separaciji in pri transportu na deponijo in z deponije v kurišča elektrarne. Kvaliteto premoga bomo morali na vsak način izboljšati, sicer bo proizvodnja vprašljiva tudi zaradi pomanjkanja nafte, ki smo jo v lanskem letu v velikih količinah dodajali slabemu premogu.

V letu 1981 smo pričeli tudi intenzivno izvajati program merilnih postaj za merjenje SO_2 v zraku. Postavili smo tri merilne postaje, in sicer na Kovku, Dobovcu in Zeleni travi, letos pa bo končana še v Prapretnem. Omenjeni program je del celotnega programa sanacije kontrole ozračja v Revirjih, ki se je pričela s postavitvijo 360 m visokega dimnika. Studija o onesnaževanju zraka v naših občinah nasprotno dokazuje, da je bila postavitve dimnika zelo koristna.

Kot uspeh lahko štejemo tudi izdelan investicijski program za TETO Trbovlje. Program bo predvidoma v marcu letos revidiran in sprejet na samoupravnih organih EGS, potem pa nas čaka težka borba za zagotovitev finančnih sredstev. 30 milijonov dolarjev imamo zagotovljenih v okviru mednarodnega posojila iz Sovjetske zveze, kar je predvidoma za nabavo turboagregata, vendar pomeni to le slabo petino potrebnih sredstev za celoten program.

V letu 1981 smo se posebej trudili, da bi si zagotovili sredstva za dokončanje plinske elektrarne. Izdelan je aneks 3 k osnovnemu investicijskemu programu, vendar je sredstva nemogoče zagotoviti. Vzrok je vsekakor tudi v zelo spremenjeni namembnosti teh agregatov, ki so postali zaradi pomanjkanja nafte interesantni le v najtežjih situacijah v elektrogospodarstvu. Obratujejo

le po nekaj ur letno. Po prvotni zamisli (pred energetske krizo) naj bi ti bloki tekoče proizvajali električno energijo, zato so v spremljajoče objekte vložena ogromna sredstva. Velika pretakalna rampa za nafto in 20 000 m³ rezervoarji so za nekaj urno obratovanje seveda odveč, zato si prizadevamo, da bi jih uporabil Petrol ali pa republiške rezerve, saj vemo, da rezervoarskih kapacitet v Sloveniji manjka in da želi Petrol za potrebe republiških rezerv graditi rezervoarje v Celju. Ob pomanjkanju investicijskih sredstev v Sloveniji vsekakor ne moremo dopustiti, da bi v Trbovljah prerjavili prazni rezervoarji, nekaj kilometrov čez hrib pa bi v Celju gradili nove rezervoarske kapacitete, katerih investicijska

vrednost je danes nekje med 50 in 100 milijardami starih dinarjev. Aktivnosti smo začeli že lansko leto in še vedno tečejo, pri vsem pa za trboveljske rezervoarje Petrol ni prav nič navdušen, pa tudi pri republiških rezervah gre stvar počasi naprej. Upajmo, da bo prevladala zdrava pamet in da se bomo dogovorili, kajti če se je kdo zaplaniral pri tem, kaj vse bomo delali iz nafte, to nismo bili samo mi v elektrogospodarstvu. Zato je naloga vseh, da vložena sredstva čim koristneje uporabimo, saj gre za družbeno sredstva.

Leto 1981 je bilo vsekakor zelo razgibano leto, stare naprave smo za silo zakrpal, pripravili smo programe in pripravljeni smo jih realizirati. Miro Florjanc

Vzroki in značaj okvar

V TET — TOZD PEE T NA
BLOKU P2 V JANUARJU 1982

V letošnji elektroenergetski bilanci SRS smo v mesecu januarju letos na enoti P2 (blok 125 MW) načrtovali da bomo oddali v omrežje 55 GWh električne energije. To proizvodnjo bi bilo mogoče doseči pri neprekinjenem 744-urnem obratovanju bloka z minimalno obremenitvijo. Dejansko pa je blok obratoval le 491 ur ter v tem času oddal v sistem 42,6 GWh električne energije.

Vzroki sprememb obratovanja stanja, ki so vplivali na zmanjšano proizvodnjo oddane energije so naslednji:

— V prvih dneh januarja je bil blok 86 ur v hladni rezervi zaradi praznikov, ko je odjemni konzum v sistemu zelo zmanjšan.

— Po 9. januarju je ta enota obratovala 42 ur z znižano močjo (t.j. nižjo od tiste, ki jo dnevno planira republiški dispečer v Ljubljani) kot posledica vibracij na desnem ekshaustorju kot-

la OP 380 b. V tem času je blok zasilno obratoval le z levim ekshaustorjem.

— 67 ur je bil blok v vnaprej najavljeni in odobreni negi zaradi nastopa povečanih vibracij (ki bi lahko pomenile porušitev ventilatorja) na desnem ekshaustorju kotla. Zamenjati je bilo potrebno rotor ventilatorja ter ekshaustor dinamično uravnovesiti.

— 14. in 22. januarja je nastopila netesnost, obakrat na levi strani grelnika vode v kotlu, in sicer na zveznih ceveh med zbiralnikom vešalnih cevi in vtočnim zbiralnikom grelnika vode. Odstranitev obeh netesnosti je trajala le 45 ur (običajno pomeni ena netesnost grelnika vode zaustavitev do 48 ur), ker sta bila defekta na dokaj pristopnih in hitro ohlajenih mestih.

— Izpad bloka iz omrežja, ki je trajal 34 ur je povzročilo slabo dinamično stanje turboagre-

gata kot posledica termične nestabilnosti na ohišju srednje-tlačnega dela turbine in nihanja parametrov pare kot posledica slabše kvalitete premoga.

— 21 ur enota ni bila v obratovanju, ker nam Petrol kljub večkratni urgenci ni pravočasno dobavil tekočega goriva, ki ga potrebujemo za zagone bloka in delno za vzdrževanje stabilnosti plamena v kurišču kotla ob težavah s premogom.

— Zaradi povišanja ekscentričnosti na srednje-tlačnem delu turbine je blok eno uro obratoval z znižano močjo.

Iz navedenih dejstev je razvidno, da je bil blok izven obratovanja 253 ur ter da je ob-

ratoval z znižano močjo 43 ur. V svojih 491 urah obratovanja, ko je v elektroenergetski sistem oddal 42,6 GWh električne energije, je bilo pokurjeno 56 tisoč ton premoga ter 257 ton tekočega goriva.

Vsekakor velja omeniti, da nam povzroča v zimskem obdobju mraz znatne težave pri oskrbi bloka s premogom, posledica tega je nemirno obratovanje kotla in turboagregata ter v zvezi s tem večje fizične in psihične obremenitve posadk za obratovanje in vzdrževanje, ob težnji po čim večji oddaji prepotrebne električne energije v omrežje sistema.

Janez Perger

Kurilna vrednost premogov v ZPT in izgube premoga

V sredstvih javnega obveščanja se sedaj v zimskih mesecih mnogo piše o slabi kakovosti premoga, ki ga rudniki dobavljajo termoelektrarnam in te zaradi tega ne morejo obratovati s polno zmogljivostjo. To ne velja samo za slovenske termoelektrarne, ampak tudi za ostale, ki dobivajo premog s površinskih kopov Kolubara, Kosovo itd. Take težave so nastopale tudi že v minulih letih v zimskih obdobjih. Elektrarne si v takem primeru pomagajo z vbrizgavanjem kurilnih olj, kar pa obratovanje podraži.

Za SR Slovenijo je ta problem letos še večji, ker NE Krško v januarju ni obratovala in kot kaže v marcu tudi ne bo oddajala predvidenih GWh. Torej morajo TE obratovati s polno močjo, HE pa tudi. Slednje pa so še bolj odvisne od hidrologije, ki je lahko ugodna ali pa tudi ne. »Hidraši« so še bolj vezani na pretočne količine vo-

de, na kar pa pač ne morejo vplivati.

Rezultat v I. kvartalu bo v Sloveniji tak, da bomo morali uvažati električno energijo od drugod, ki je pa tudi ni na pretek, ali pa bomo morali uvesti redukcije porabe el. energije. Taka je prognoza glavnega dispečerja EGS koncem januarja.

Termoelektrarne oz. velika kurišča so običajno zgrajena na uporabo premoga iz rudnika, ki je v bližini in normalno kurijo s takim premogom, ki se ga ne da plasirati v majhna kurišča in majhnim porabnikom. Velika kurišča se da dimenzionirati tako, da se pokuri tudi premog, ki ima manjšo kurilno vrednost, tudi okrog 7 MJ/kg.

Tak eklatanten primer je v ZPT jama Trbovlje. V ležišču je bilo okrog 30.000.000 ton talninskega premoga in od tega le nekaj milijonov ton rjavega komercialnega premoga. Talninski kotlovni premog ima manjšo

kurilno vrednost od ravnega rjavega premoga. Ker ima več glin, se ga ne da učinkovito separirati in hitro se napije tudi vlage. Uporaba tega premoga v gospodinjstvih je nemogoča, se pa s pridom pokuri le v večjih zato zgrajenih kuriščih, kotlih.

Na podlagi teh rezerv kotlovnega premoga je bil zgrajen nov agregat v TET, kjer pretežno pokurijo talninski, kotlovni premog. Poleg tega pokurijo tudi prah rjavega premoga in vmesne produkte, ki se jih tudi ne da plasirati v manjša kurišča.

V energetski krizi, ki tudi nam ne prizanaša, moramo izkoriščati tudi energijo oz. premog z manjšo kurilno vrednostjo, in to s čim manjšimi izgubami premoga, kar pa povzročamo tudi s separiranjem premoga na splošno, zlasti pa drobnejših frakcij, ki jih še dodatno navlažimo.

Premog v jamah ZPT je takšen, kot je, odkopljemo pa lahko samo boljše sloje, ali pa vse, kar še gori.

Že pred leti je bil sprejet koncept, da se separiranje in suho klasiranje izvrši tako, da praktično ne bo nobenih izgub, odkoplje se pa ves rjavi komercialni premog in kotlovec ter talninski, ki ga pa do sedaj, razen v Trbovljah, niso odkopavali. Pri tem pa moram poudariti, da je talninskega premoga v jamah Hrastnik, Ojstro, Kotredež in Kisovec precej manj kot pa v Trbovljah in da je odkopavanje zastalega talninskega premoga na višjih etažah problematično, ker so etaže večinoma porušene.

Celokupne do sedaj znane rezerve premoga v ležišču ZPT so okrog 158.000.000 ton premoga.

S stanjem per 31. XII. 1981 izkazujemo sledeče rezerve in vrste: A+B+C₁ — rjavega premoga je 53.456.000 ton, A+B+C — talninskega (Trbovlje) pa 22.789.000 ton — skupno 76.245.000 ton. Od tega je 10.677.000 ton izvenbilančnih, ker so v varnostnih stebrih objektov rudnika ter naselij.

Pravi sloj rjavega premoga je v Zasavju debel nekaj čez 20 m

Pred vhodom v jamo premogovnika Trbovlje Salih Hanidovič, Meho Hamidovič, Nehdin Kasanovič, Zeis Muharenovič.

in se od sredine pridobivalnega prostora proti zapadu in vzhodu zoži na manjše debeline, kjer nastopajo tudi vmesne prekinitve. V regularnem sloju, ki leži zelo strmo je več tankih jalovin vložkov. Premog ima od sredine do krovne največjo kurilno vrednost, ostala polovica proti talnini, glini pa nekoliko manjšo. Krovinski predel ima tudi večjo trdnost, ki sicer variira, presega pa tudi 300 daN/cm^2 , v talninskem predelu sloja ta vrednost pade za več kot 100 %. Potem je tudi razumljivo, da pri odkopavanju krovinskih predelov pridobimo več debelih vrst premoga kot v ostalem.

Zaradi tektonskih deformacij, prelomov, narivov in gubanj leže premogonosne soteške plasti tudi v različnih naklonih, debelinah in je koncentracija talninskega dela rjavega premoga v sinklinalah in podobno močnejša.

Ker odkopavamo slojišče v jami Hrastnik na VII. obzoru v taki sinklinali s horizontalnimi širokimi čeli, drugo tudi ni možno, je kurilna vrednost premoga nižja. Tu nastopa več talninskega predela rjavega premoga kot krovinskega. Ker odkopavamo premog v ostalih jamah tudi v nereguliranih slojih, bo povprečna kurilna vrednost premoga v l. 1982 manjša za ca 8 %, kot je bila pred leti. To bi

se sicer dalo poboljšati s tem, da bi del premoga v l. 1982 odkopavali v predelih, kjer nastopa regularni sloj oz. boljši predeli talninskega, kotlovnega premoga.

Ker pa jame niso pravočasno odprte in jih šele odpirajo, ta kombinacija odpade. Pred več desetimi leti pa se je dalo tako kombinirati.

V letu 1982 predvidevamo, da bo znašala celokupna kurilna vrednost premoga 15.200 TJ. Na to pa ima tudi vpliv odstotek talninskega, rovnega premoga iz Trbovelj, kjer bo proizvodnja le-tega večja, ker bodo v tej jami odkopavali premog tudi rudarji iz jame Kotredež in RŠC.

Iz tabele je razvidna vrednost kvalitetnih elementov rovnega kotlovnega premoga Trbovlje. Navedeni so letni povprečki od l. 1978-1981. (Tabela 1)

Leto	vlaga %	pepel %	gorlj. snovi %	kurilnost MJ/kg
1978	20,78	33,89	45,33	10,6931
1979	21,30	37,74	43,96	10,2493
1980	20,57	36,50	42,93	9,9185
1981	19,25	39,38	41,37	9,5640

Padec kurilne vrednosti je opazen. Razlika pa ne bi bila potrebna, če bi imeli odprta tudi

druga polja, kjer je kurilna vrednost večja in bi lahko izvršili kombinacije.

Talninski premog iz jame Trbovlje pripeljejo kot rovní premog z jalovinskimi vložki vred, torej takšen, kot je v jami, na separacijo Trbovlje, kjer ročno odberejo debelejšje komade jalovine. Premog samo zdrobijo in v drobnejših frakcijah deponirajo na deponiji ali pa z GT transportirajo v kotle TET.

Rjavi premog iz jame Hrastnik in Ojstro pripeljejo kot rovní premog z jalovinskimi vložki vred, torej takega, kot nastopa v jami, na separacijo Trbovlje, kjer ročno odberejo debelejšje komade jalovine, vse ostalo pa separirajo.

Rjavi rovní premog na separaciji Trbovlje iz jam Hrastnik, Ojstro je imel naslednjo povprečno letno sestavo in kurilno vrednost: (Tabela 2)

Leto	vlaga %	pepel %	gorlj. snovi %	kurilnost MJ/kg
1978	20,80	28,67	50,53	12,2717
1979	20,42	30,095	48,63	11,7928
1980	21,09	31,19	47,72	11,5973

Po izločanju jalovine iz rjavega rovnega premoga na separaciji Trbovlje in klasiranju smo dobili vrste komercialnega premoga, katerih povprečna kurilna vrednost in ostali elementi so za l. 1980 razvidni iz tabele 3: (Tabela 3)

	vlaga %	pepel %	gorlj. snovi %	kurilnost MJ/kg
kos	22,78	10,37	66,85	17,6306
kocke	22,95	10,29	66,76	17,5720
oreh	23,57	10,60	65,83	17,1240
grah	24,12	10,66	65,22	16,8058
zdrob	24,46	21,14	55,40	13,9755
prah	37,07	20,95	41,98	10,0441
vmes.				
prod.	21,60	34,39	44,01	10,5424

Iz primerjave zadnjih dveh tabel je razvidna neučinkovitost separiranja pri drobnih vrstah. Zdrob in prah zgubita na kuril-

nosti zaradi dodatne vlage, ki jo pridobita v tehnološkem procesu in odstotek pepela se v primerjavi z ostalimi vrstami poveča.

Zdrob in prah imata v primerjavi z ostalimi vrstami za 100 % več pepela in jalovine, ker se drobnih frakcij ne da ostro ločiti v usedlinskih strojih in obratno, zato spuščamo poleg drobne jalovine tudi droben premog v reko Savo.

Iz tabele 4 je razvidna vrednost kvaliteten elementov rjavega komercialnega premoga na separaciji Trbovlje v l. 1980 (brez kotlovnega iz Trbovelj). Tu so upoštewane vrednosti vsakega asortimenta po separiranju kos, kocke... z vmesnimi produkti vred.) tako po kvantiteti in kvaliteti, povprečne vrednosti pa so sledeče:

(Tabela 4)

vlaga %	pepel %	gorlj. snovi %	kurilnost MJ/kg
27,14	19,38	53,21	13,3308

Razvidno je, da se je kurilnost rovnega rjavega premoga od 11,5973 MJ/kg dvignila v povprečku na 13,3308 MJ/kg, procent pepela se je zmanjšal za ca 30 %, vlaga se je pa povečala.

Z novo težkotekočinsko separacijo smo pridobili v zadnjih letih okrog 80.000—90.000 ton na leto premoga v vmesnih produktih. To so vmesni zrasli produkti, kjer je premog trdno povezan z jalovino in tega sedaj na novi separaciji zdrobijo in transportirajo v TET. Kurilna vrednost zraslih, vmesnih produktov je razvidna iz tabele 3. Pri stari separaciji se je del vmesnih produktov pomešal med premog, večino pa so z jalovino odpeljali na odlagališča-halde. Ker je bilo na odlagališčih precej teh asortimanov, se je premog večkrat vžigal, prišlo je tudi do manjših požarov.

Kot je omenjeno, v kotlih TET pokurijo drobne frakcije rjavega premoga, kotlovec (talninski premog iz Trbovelj) in vmesne produkte.

Povprečna kurilnost teh premogov znaša v letu dni okrog 10 MJ/kg. Del tega premoga deponirajo na deponiji, zlasti v času remontov in ga dodajajo talninskemu rovnemu premogu, kotlovcu iz Trbovelj, ki ga pripeljejo iz jame. V dneh, ko rudnik ne obratuje, pa kurijo v kotlih TET samo premog z deponije in v zimskih mesecih, pa tudi deževnih, nastopajo v takih dneh težave. Premog, ki je dalj časa deponiran, se napije vlage in s snegom ter ledom vred pozimi ta premog transportirajo v kotle. Urgentne kemične analize pokažejo, da ima ta premog za 15 % ali še več vlage in zato pade kurilnost izpod 8 ali 7 MJ/kg. S tako kurilnostjo je regularno kurjenje nemogoče.

TET je pred leti za stare kotle uporabljala poleg odkrite deponije še pokrito. V tej pokriti deponiji je bil rovní premog oz. prah, ki ga padavine niso namočile in so ga v zimskih dneh ob takih prilikah s pridom uporabljali.

Iz tabele, ki jo je podala dispečerska služba EGS decembra 1981, je razvidna povprečna letna kurilna vrednost premogov v MJ/kg, kotlovec, prah in vmesni produkti, ki so jih ZPT oddajali v TET v sledečih letih:

1971	1972	1973	1974	1975
10.492	10.450	11.828	10.145	10.241
1976	1977	1978	1979	1980
10.421	10.011	10.480	10.040	9.862

Kotlovec, odkopavamo v Trbovljah s širokočelno odkopno metodo s pridobivanjem premoga s stropa. Pri tem se dogaja, da pridobivamo s stropa tudi prekomerno količino jalovine in v tem primeru nastopi poslabšanje kurilne vrednosti.

Debelo jalovino ročno izbiramo, vsa drobnejša, ki jo je zaradi prekomernega pridobivanja več, se pomeša s premogom in poslabša kurilno vrednost.

Na sep. v Trbovljah opazamo, da se v zadnjih mesecih povečuje odstotek ročno izbrane jalovine. To dokazuje, da pobiramo preveč v »živo«. Da bi to

spravili na razumno mero, smo zavzeli ustrezne ukrepe. S primerjalnimi analizami zasečnih vzorcev na čelih se da z grobo primerjavo ugotoviti pravilnost dela v tem smislu, in to naj bo tudi del, stimulansa v pozitivnem ali negativnem smislu za ljudi, ki so pri teh delih zaposleni in odgovorni.

Razumljivo pa je tudi, da iz talninskega premoga ne bomo naredili antracita.

Izube premoga: Pri odkopnih metodah so izgube v jami v koristni substanci. Do kakšne mere je to opravičljivo, zavisi od kurilne vrednosti premoga in prodajne cene, ki jo narekuje tržišče. Vprašljivo pa je, če smemo zlasti v energetskih krizah dopuščati, da zaradi stare tehnologije in separacijah znatne količine premoga spuščamo v reko Savo in jo onesnažujemo.

Na separaciji Zagorje so do nedavnega okrog 10 % premoga, pretežno drobne frakcije, spuščali v reko Savo. V letu 1981 smo uvedli delno suho odsejavanje premoga. To je imelo za posledico manjše izgube drobnih frakcij in manjše onesnaževanje reke Save. Pri tem smo nekaj izgubili na specifični kurilni vrednosti, v celoti pa celokupno izgubo zboljšali. Suho odsejevalne naprave na separaciji Zagorje niso dovolj velike, da bi se to dalo striktno izvajati. Zato je predviden tudi boljši tehnološki postopek z novim Lewell sitom. Načrti so v teku — nabava pa ne.

Na separaciji Trbovlje v težkotekočinskem delu separacije pri debelih vrstah praktično izgub ni. S težkotekočinsko separacijo smo pridobili vmesne produkte. Po starem tehnološkem postopku se pa bogatita drobni frakciji, zdrob in prah, ki ju v zntani meri spuščamo z jalovino vred v reko Savo.

Tu znašajo izgube 4 do 5 %. Ti procenti so v posameznih letih različni in zavise od granulacije rovnega premoga in delno suhega odsejavanja v Zagorju.

Iz študij in programov je razvidno, da se onesnaževanju reke

Save in izgubam s separiranjem ne da izogniti oz. bi bile to zelo drage naprave.

Iz teh razlogov je v programih predvideno suho odsejavanje drobnih vrst rovnega rjavega premoga, ki ga s talninskim vred plasiramo v elektroenergetska objekta TET in TOL.

Separiramo le debele vrste:

Večletne analize nam pokažejo, da pri obstoječem tehnološ-

kem postopku izgubimo na separaciji Trbovlje okrog 0.9 GJ/t, v Zagorju pa okrog 2.2 GJ/t. Na ta način izgubimo v Trbovljah okrog 30.000 ton čistega rjavega premoga, v Zagorju pa lani okrog 17.000 ton. Skupno znaša ta izgubljena kurilna vrednost okrog 800 TJ, kar predstavlja količino premoga, ki jo pokuri TET v enem mesecu.

P. S.

Pregled predvidenih raziskav na območju REK EK — DO ZPT

V letu 1980 je bil izdelan in nato sprejet srednjeročni plan raziskav na področju DO ZPT za obdobje 1981-1985.

Po tem planu so bila predvidena raziskovalna dela v naslednjem obsegu in vrstah:

Lokalnost	vrtanje v m s površine iz jame		raziskovalne proge v m
1. Dol	4.200	2.000	300
2. Hrastnik	1.900	18.700	1.100
3. Ojstro	600	500	—
4. Trbovlje	2.800	22.800	2.000
5. Kotredež	1.400	20.900	—
DO ZPT	10.900	64.900	3.400

Po tedanjih cenah bi bila za ta obseg raziskovalnih del potrebna sredstva za vrtanje s površine 68.160.000.— din, za vrtanje iz jame 154.600.000.— din in za raziskovalne proge 163.200.000.— din, to je skupaj 385.960.000.— din.

Ker so raziskovalna dela v letu 1981 močno zaostajala, je bil koncem tega leta izdelan nov detajlnejši plan za obdobje 1982-1985. Po tem planu so bila predvidena raziskovalna dela v naslednjem obsegu in vrstah:

Lokalnost	vrtanje v m s površine iz jame		raziskovalne proge v m
1. Dol	—	5.000	—
2. Hrastnik	900	16.500	700
3. Ojstro	400	13.100	—
4. Trbovlje	4.700	25.300	3.900
5. Kotredež	500	20.200	1.400
DO ZPT	6.500	80.100	6.000

Po ocenah, veljavnih koncem leta 1981, bi bila za ta obseg raziskovalnih del potrebna sredstva za vrtanje s površine 49.200.000.— din, za vrtanje iz jame 146.420.000 din in za raziskovalne proge 360.000.000.— din, to je skupaj 555.620.000.— din.

Čeprav ta plan zajema samo obdobje štirih let, se bistveno razlikuje od prvotnega petletnega tako po obsegu kot po višini potrebnih sredstev, in to iz razloga, ker v času priprave srednjeročnega plana še niso bili izdelani za posamezna področja projekti raziskovalnih del, niti detajlneje poznane geološke, predvsem pa hidrološke razmere na posameznih območjih. Spričo tega takratni petletni plan geološko rudarskih raziskav ni mogel zajeti vseh potrebnih raziskovalnih del za to obdobje.

Zaradi prehoda v vedno večje globine in strmih premoških slojev je v planu poseben poudarek na raziskovalnem vrtnanju iz jame. Vključeno je tudi raziskovalno vrtnanje za ugotavljanje kontur premoških slojev in za ugotavljanje kvalitete premoga. To so krajše vrtnine, potrebne za detajlne raziskave, posebno za ugotavljanje nahajališč neodkopanih ostankov premoga.

Raziskovalno vrtnanje iz jame je znatno dražje, ker je do lokacije vrtin potrebno zgraditi krajše dostopne proge in nato še komore za postavitve vrtalne garniture. Ta dela raziskovalnega vrtnanja lahko izvajajo le specializirane ekipe, ker se običajno vršijo v metanskem ali vodonosnem območju in se pričakuje pojav ali celo izbruh jamskih plinov ali vode. Vrtine morajo biti opremljene s posebnimi ventili in preventorji.

Predvidene so raziskave na naslednjih ožjih območjih:

Dol: Zapadni sektor K. 250 in Kotno polje,

Hrastnik: Vzhodni talni sklad, Kotno polje in A-B polje,

Ojstro: Zapadno polje, Lopate in Terezija II, polje,

Trbovlje: Frančiška polje, Vode polje pod Savskim obzorjem, A-B polje, Jožefa polje in podaljšek Plesko, polja ter VI. polje,

Kotredež: Južno krilo polje 3, Kotredež zapad in Loke.

Plan raziskav za obdobje 1982-1985 je bil usklajen z zahtevami vodij TOZD proizvodnje premoga in sprejet na seji KOVTOP dne 13. 10. 1981. V ta plan raziskovalnih del niso bila zajeta raziskovalna dela, ki so bila že vnešena v programe raziskovalno odpiralnih del kot pripravljalna dela kasnejših investicijskih programov ali pa programirana v že potrjenih investicijskih programih. Zajeta tudi niso raziskovalna dela, ki so programirana na širšem območju premogovnikov DO ZPT, to je na perspektivnih območjih Izlake-Moravče in Dol-Laško. Te raziskave naj bi se financirale iz sredstev »bencinskega dinarja«.

Pri vrtinah s površine bodo korišćena prvenstveno sredstva Republiške raziskovalne skupnosti — enote za odkrivanje mineralnih surovin

posebnega družbenega pomena ob delnem našem sofinanciranju.

A. J.

Poročilo službe za varstvo pri delu

ZA LETO 1981
V SOZD REK EK TRBOVLJE

Skupno število nesreč napram letu 1980 se je povečalo od 787 na 858, kar je za 9 %. Število hujših nesreč pa zmanjšalo v letu 1981 nasproti letu 1980 od 29 na 21 oziroma za 27,6 %. Tudi število nesreč na 1000 zaposlenih se je povečalo od 180 na 207 oz. za 15 %. Iz tega je razvidno, da se stanje varstva pri delu ni izboljšalo, predvsem ob upoštevanju dejstva, da je stalež delavcev v primerjavi z letom 1980 padel od 4359 na 4134 delavcev, to je za 9,4 %. Tako so se poškodbe povečale za 9 % pri 9,4 zmanjšanih izvršenih delavnikih, kar je razvidno tudi iz faktorja pogostnosti, ki je v primerjavi z letom 1980 porasel od 99 na 114,1 in je za 15 % večji v letu 1981, kar povečuje tudi resnost za 16 %. Izgubljeni delovni dnevi zaradi nesreč so se povečali od 17 377 na 18 650 oziroma za 7 %.

Razvrstitve nesreč po kraju nesreče v primerjavi z letom 1980 kažejo na porast nesreč na odkopih. Bistven pa je porast nesreč na odkopnih etažah, v glavnih medobzornih in obzornih progah, šahtih, nadkopih in vpadnikih, dovoziščih in odvoziščih jaškov, presipnih šahtih in nadkopih.

V letu 1980 se je zgodilo na teh objektih 368 nesreč, v letu 1981 pa 399, kar pomeni porast za 8,4 %. Največ poškodb v jami je na odkopih in jamskih objektih, kjer nakladajo in razkladajo razen material, pri ročnih prevozi in ročnih rudarskih delih. Vse to kaže na utesnjenost in neurejenost delovnega okolja in prostorov. Kot vpliva na povečano možnost poškodb je potrebno upoštevati tudi stanje, ki je v letu 1981 bilo v posameznih jamah Zasavskih premogovnikov,

kjer so nastopali posebni pojavi kot vdori blata, izlivi vode, ogrevanje in pogoji, ki so nastopili pred potopitvijo in po potopitvi jame Kotredež.

Od skupnega števila nesreč 834 (brez nesreč na poti na delo) jih je opredeljenih 239, nanje je vplivalo delovno okolje, kar je 28,6 % vseh nesreč. Kar na 106 primerov nesreč pri delu so vplivali slabo opremljeni in slabo vzdrževani delovni prostori in delovišća. V letu 1980 je bilo zaradi enakega vzroka 70 nesreč in pomeni v letu 1981 porast za 51,4 %.

Zaradi neracionalnega ali ne dovolj varnega načina dela, slabe organizacije dela pri posameznih in skupinah ter pomanjkanja splošne kontrole, je bilo 479 nesreč od skupnega števila 834, kar pomeni 57,4 % vseh nesreč in pomeni porast napram letu 1980 za 12,2 % (427).

Tudi osebni faktor je čedalje bolj prisoten, in sicer pomanjkanje ustrezne poklicne usposobljenosti, pomanjkanje ustreznega poklicnega izkustva, kršenje oz. neupoštevanje predpisov in podcenjevanje nevarnosti, kakor tudi nediscipliniranost. Tudi tu je porast od 98 nesreč v letu 1980 na 116 v letu 1981, to je za 18 nesreč, kar pomeni 18 % porast. Od skupnega števila poškodb 834 se je 116 poškodb primerilo zaradi osebnega faktorja, kar pomeni 13,9 % vseh poškodb.

Med objektivne vzroke poškodb moramo šteti povečano nevarnost pri rudarskem podzemnem delu in izredno neugodne montan-geološke pogoje jam Zasavskih premogovnikov, zaradi česar morajo delavci opravljati dela pogosto v prisilnem položaju, ki se negativno odraža na

dele telesa, zlasti hrbtenice. To dejstvo povečuje tudi odsotnost zaradi bolezni, ki je bila evidentirana kot povečana napram letu 1980.

POSEBNA PROBLEMATIKA:

V jami Hrastnik obstaja nevarnost povečanja koncentracije nedovoljenih količin metana, in to ob hitrem padanju zračnega pritiska, predvsem v vzhodnem Talnem skladu in na vseh odpiralnih delih vzhod od ordinate 5100. Za samovžig je nevaren premogov sloj v vzhodnem Talnem skladu in v severnem Talnem skladu. V letu 1981 so bili pojavi ogrevanja in samovžiga premoga v vzhodnem Talnem skladu in manjše ogrevanje v severnem Talnem skladu. Možnostim samovžiga in ogrevanja premoga je podvržen tudi premogov sloj v jami Ojstro, in to predvsem Javor sloj. V jami Trbovlje se je pojavilo ogrevanje premoga v AB polju, ki je tudi podvržen možnostim ogrevanja.

V jamah Zasavskih premogovnikov Trbovlje (Hrastnik, Ojstro, Trbovlje, Kotredež) obstaja nevarnost vdorov vode in blata. Zaradi te nevarnosti se je treba pridržati ukrepov pri odkopavanju, ki so navedeni v dosedanjih študijah in vzroke teh vdorov še naprej raziskovati. Kot najvažnejši ukrep je pravilno, to je količinsko dovoljeno pridobivanje iz nadkopnega dela. V primeru preseganja pridobitve dovoljenih količin premoga iz nadkopnega dela lahko pride do nenadnih vdorov tekočih mas v odkope. Za jamo Trbovlje je značilno odkopavanje ostankov, predvsem kotlovne premoga. To dejstvo in razgibana tektonika zahtevata obsežne predhodne raziskave, čemur je potrebno posvećati vso pozornost.

Posledica preveć intenzivnega pridobivanja premoga so globlji vplivi rušnih procesov v krovne plasti, pri čemer se lahko porušijo tudi nepropustne plasti, s čimer so v danih pogojih ustvarjene možnosti za razne oblike vdorov gibljivih mas v jamske prostore. Ti vdori redkega ali gostejšega blata so se v preteklem letu pojavljali tam, kjer se je nadkopni del intenzivno pridobival. Karakteristično za te vrste vdorov blata je, da pri vdoru ne nastopa redko tekoće blato, temveć gosta gnetljiva glina, ki jo spremljajo cur-

ki v začetku kalne, kasneje pa čiste vode. Često ta glina izvira iz visokih krovnihi plasti. V več primerih prva odkopavana etaža z visokim posegom v krovino nategne le vodo, ki ji kasneje, če je v krovini prisotna tudi glina, sledi redkejša ali gostejša blato. Taki primeri so se pojavljali v jami Hrastnik — vzhodni Talni sklad in v Vode polje jame Trbovlje.

Ti vdori in zalivi v letu 1981 niso ogrožali delavcev, povzročali pa so velike motnje v proizvodnji in precejšnjo gospodarsko škodo. Vdor vode v odpiralne objekte v jami Kotredež je povzročil zalitje te jame in prekinitev procesa proizvodnje. Škodljive posledice intenzivnega pridobivanja bi se lahko omili- le, pa tudi do neke mere odstranile, s kontroliranim odvzemom količine premoga iz nadkopnega dela. Ta problem je možno rešiti le s primerno odkopno metodo.

Kot je razvidno iz analize nezgod, ostajamo še vedno pri visokem številu primerov nesreč pri jamskem transportu, predvsem z jamskimi žičnicami, ki so pomanjkljivo opremljene z dvigalnimi napravami in varovalno opremo. Pošpodbje, ki so v največjih primerih hujšega značaja, se pojavljajo pri transportih po verižnih transporterjih, in to predvsem zaradi kršenja navodil in pomanjkljive organizacije dela v skupini.

Za reševalne postaje Trbovlje, Hrastnik, Zagorje je potrebno nabaviti sodobnejše izolacijske reševalne aparate in ostalo predpisano opremo, ki je potrebna za hitro in efektivno intervencijo v primeru nevarnih pojavov. Reševalne postaje je potrebno opremiti z napravami za separatno prezračevanje, in sicer z ustreznim številom ventilatorjev in zračilnih cevi.

V letu 1981 je nastopil problem izvedbe zdravniških pregledov, ki so skladno z zakonskimi določili obvezni zaradi določenih problemov v Zdravstvenem domu Hrastnik odd. za medicino dela. Zaradi tega je bilo potrebno učence Rudarskega šolskega centra Zagorje pošiljati na preglede v Ljubljano, kar je bistveno povečalo stroške.

Stroški za varstvo pri delu v letu 1981 v DO-ZPT, IMD in RGD so bili naslednji:

DO,	os. doh.	os. zašč. sred.	dod. hrana	zdr. pregled
ZPT	2.578.478.40	9.397.649.60	414.058.40	2.547.082.75
IMD	—	395.275.40	30.223.00	120.259.45
RGD	—	3.546.587.65	12.141.00	397.571.00
Skupaj	2.578.478.40	13.339.512.65	456.422.40	3.064.913.20
Skupaj:				
ZPT				14.937.269.15
IMD				3.956.299.65
RGD				545.757.85
Skupaj:				19.439.326.65

Jože Čič

Naša stališča do dela RGD v inozemstvu

Obravnavam stališč srbskih sindikatov energetike in petrokemije ter časopisov Rad, Borba in Večerne novosti o rudarskih investicijskih delih, ki jih izvaja TOZD Rudarske investicijske gradnje, DO Rudarsko gradbene dejavnosti, Revirskega energetskega kombinata Edvard Kardelj, preko PS RUDIS v Zvezni republiki Nemčiji.

Sestanku so prisostvovali:

- podpredsednik sindikata DO RGD
- podpredsednik sindikata TOZD RIG
- sekretar OO ZKS TOZD RIG
- predsednik DS DO RGD
- predsednik DS TOZD RIG
- IPO TOZD RIG
- član sekretariata ZK DS SS
- član KPO SOZD REK EK
- IPO DO RGD

1. TOZD Rudarske investicijske gradnje DO Rudarsko gradbena dejavnost je prva pričela sodelovati s podobno nemško firmo Deilmann — Haniel iz Dortmunda pri izvajanju rudarskih investicijskih delih v ZRN in Švici preko PS RUDIS. Pričetek kooperantskih odnosov datira v leto 1968, ko je tedanji Oddelek za specialna rudarska dela s to firmo globil jašek v Boru. Glede na izkušnost rudarjev Oddelka za

specialna rudarska dela so nam predstavniki firme Deilmann — Haniel sami ponudili sodelavo pri izvajanju rudarskih investicijskih del v ZRN in kasneje pri globljenju zračilnih jaškov Gothardskega cestnega tunela v Švici.

Pripominjamo, da je ta rudarska organizacija od ustanovitve leta 1952 do danes širom Jugoslavije in v inozemstvu izdelala 40 jaškov, globine od 80 m — 600 m, čez 250.000 m jamskih prog in ostalih jamskih prostorov.

Samostojno je nastopala že v letu 1964 pri izvajanju odpiralnih del na rudniku Elatchan v Egiptu in pri odpiranju rudnika svinca in cinka Kherzet Joussef v Alžiru.

Sedaj izvaja ta organizacija rudarska investicijska dela izključno v rudnikih premoga, in to REK EK Trbovlje, REK EK Velenje, rudniku Laško in rudniku Raša — Labin, poleg gradbišč v ZRN.

Razmerje delavcev na domačih gradbiščih in v tujini je 2,3 : 1.

2. Z meddržavnim sporazumom ZRN — Jugoslavije je delo na osnovi detašmana dogovorjeno in je tak dogovor sestavni del ekonomskih odnosov med državama.

3. Izvajanje rudarskih investicijskih del na osnovi detašmana v ZRN

je vnešeno v letni plan in v usmeritve srednjeročnega plana 1981—1985. Dohodek iz tovrstnih del predstavlja značajni devizni priliv in s tem izboljšanje plačilne bilance Jugoslavije napram ZRN.

Resolucijsko prizadevanje občin in republik je usmerjeno v še večji devizni priliv. Tudi Samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino (SISEOT) je organizaciji v svojem planu povišala lanski devizni priliv za 30 %.

4. Za izvajanje rudarskih investicij v ZRN da temeljna organizacija razpis in na osnovi prostovoljnih interesentov se formirajo grupe rudarjev za dela v ZRN.

5. Vsi rudarji v okviru kooperantske firme v ZRN delajo izključno na rudarskih investicijskih delih in nihče ni zaposlen na pridobivanju premoga.

6. Po pravilniku matične organizacije je najkrajši čas dela delavca na tovrstnih delih na domačih gradbiščih 6 mesecev.

7. Delavci so dobro seznanjeni s predpisi o varstvu pri delu, pred odhodom pa obiskujejo tečaj nemškega jezika za potrebno sporazumevanje in se seznanijo s samoupravnimi akti, njihovimi pravicami in dolžnostmi doma in v tujini.

8. Naši rudarji na začasnih deloviščih v ZRN so plačani enako kot nemški rudarji, višji osebni dohodek pa dosegajo na račun terenskega dodatka, ki znaša 14 DM na koledarski dan.

9. Naši rudarji so zdravstveno in invalidsko-pokojninsko zavarovani po jugoslovanski zakonodaji.

Za invalidsko-pokojninsko zavarovanje za naše rudarje veljajo osnove,

določene z Uradnim listom SRS in znašajo z odlokom v Uradnem listu 38/81 od 25. 12. 1981:

VK	22.710,00 din
KV	18.550,00 din
PK	16.960,00 din

10. Po povratku iz Nemčije je zagotovljeno delo našim rudarjem na podobnih delih, kot so jih opravljali v ZRN na naših gradbiščih v domovini.

11. Pri izvajanju rudarsko investicijskih del naši delavci delajo z opremo kooperanta, kar temelji na dogovoru že ob pričetku del. V Jugoslaviji še ne izdelujemo zahtevane opreme za tovrstna dela. V primeru, da bi se odločili za nakup vse potrebne rudarske opreme v ZRN, bi potrebovali visoka devizna sredstva tako za nabavo kokor tudi za vzdrževanje te opreme. Teh sredstev pa sami v takšnem obsegu nimamo in tudi možnost najetja kreditov pri domačih bankah je nemogoča zaradi pomanjkanja deviz. Tudi če bi opremo nabavili iz lastnih dveiz, bi po končanju del te opreme ne mogli uvoziti v Jugoslavijo.

12. Vsi naši delavci stanujejo v samskih domovih ali privatno. Samski domovi so opremljeni med drugim tudi s kuhinjami za individualno pripravo hrane, to pa le v primerih, kadar se delavci ne želijo posluževati tamkajšnjih obratov družbene prehrane. Kjer obstaja možnost, pa je organizirana lastna kuhinja. Naj pri tem poudarimo, da so samski domovi, v katerih stanujejo naši sodelavci, bolje opremljeni, kot pa so opremljeni samski domovi našega kombinata v Zasavju.

13. Glede varstva pri delu naj omenimo, da so naši sodelavci v tem pogledu izenačeni z nemškimi delavci. Kljub intenzivnemu delu v precej globljih jamah kot so v Jugoslaviji, pa je število izostankov z dela zaradi nesreč pri delu in bolezni bistveno manjše, kot je število izostankov na domačih gradbiščih. Pri izvajanju rudarsko investicijskih del v ZRN je polovico manj nesreč kot pri enakih ali podobnih delih na domačih gradbiščih.

14. Sodelavci, ki delajo na gradbiščih v ZRN so v pogledu samoupravnih pravic v celoti izenačeni z delavci na domačih gradbiščih. Grad-

Metod Lavrini: Rudar na odkopu, vrtanje, tuš, 1982

bišča v ZRN imajo svete gradbišč, ki obravnavajo svojo problematiko. S svojimi delegati so povezani z delom delavskega sveta matične organizacije. To njihovo sodelovanje in soodločanje pa je posebno pomembno pri obravnavanju in sprejemanju planov, periodičnih obračunov in zaključnega računa. Ob tej priliki odločajo tudi o razporejanju ustvarjenih sredstev, ki jih med drugim TOZD ustvari s svojim delom v tujini. Sodelavci na gradbiščih v ZRN so organizirani v Zvezo sindikatov v Jugoslaviji, niso pa člani nemških sindikatov, čeravno si le-ti prizadevajo, da bi jih vključili v svoje vrste.

15. Naši sodelavci v prostem času niso prepuščeni samim sebi, ampak so v glavnem vključeni v jugoslovanske klube in društva. Z delom v teh društvih in klubih preprečujejo lastno asimilacijo in vpliv sovražne emigracije. Te klube in društva obiskujejo večkrat razne kulturniške in druge skupine, s čimer se ohranja tesna povezanost z življenjem v domovini. Naj omenimo, da je DO RGD pokrovitelj ene takšnih klubov.

16. Sodelavci na gradbiščih v ZRN so stalno informirani o dogajanjih v Jugoslaviji preko dnevnega časopisa, (Borba, Delo) z dogajanjem v matični organizaciji in REK EK pa z glasilom kolektiva SREČNO, BILTEN in Novicami RGD.

17. Sodelavci z gradbišč v ZRN preko svojih delegatov v DS matične organizacije odločajo o načinu porabe ostanka deviznih sredstev.

Te devize porabimo po sklepu organa upravljanja za nakup potrebne rudarske opreme za izvajanje del na gradbiščih v SFRJ, za nabavo rezervnih delov, manjši del deviz pa je po samoupravnem sporazumu združen za potrebe ostalih DO v okviru kombinata.

Iz naštetih dejstev lahko povzamemo naslednje ugotovitve in stališča:

— RGD si je s svojim dosedanjim delom doma in v tujini pridobil takšne reference pri izvajanju rudarskih investicijskih del, da na temelju teh referenc Poslovna skupnost RUDIS tudi v bodoče sklepa pogodbe za prevzem rudarskih investicijskih del doma in v tujini.

— Sodelavci RGD v nobenem primeru z delom v ZRN niso eksploatirani.

— Za delo v ZRN se odločajo prostovoljno brez prisile in brez odtegotovanja iz kolektiva jugoslovanskih premožnikov.

— Čeravno so zaposleni v tujini so z dosedanjim načinom dela vedno in povsod jugoslovanski državljani, kar dokazujejo s svojim delom in soodločanjem pri razporejanju deviznih sredstev.

— Vsak sodelavec RGD se lahko vrne z gradbišča v tujini kadar koli to želi, sicer pa so medsebojne obveznosti zajete v posebnem sporazumu. Pri povratku v domovino mu je zagotovljeno enako delo, ovrednoteno po SaS o delitvi OD, ki velja za delo v domovini na gradbiščih RGD.

— Sodelavci RGD na gradbiščih v ZRN niso v nobenem primeru prizadeti pri koriščenju socialnih pravic, ki izvirajo iz njihovega združenega dela.

— Z dosedanjim delom v ZRN smo preprečevali asimiliranje posameznikov in skupin in jih po zaključenih delih oz. po poteku sporazuma navajali k vrnitvi v domovino.

— Vsi delavci imajo v času del v tujini možnost strokovnega izpopolnjevanja. Mnogi od teh so si v tem času pridobili kvalifikacijo VK delavcev, srednješolsko in višješolsko izobrazbo.

— Sodelavci RGD v času dela v tujini niso bili nikoli prodani in so ostali zvesti člani naše samoupravne socialistične družbene skupnosti.

Predstavniki družbenopolitičnih organizacij samoupravnih in poslovnih organov v TOZD RIG, DO RGD in SOZD REK EK iz naštetih utemeljenih razlogov ostro protestiramo pri Sindikatu za energiko in petrokemijo SR Srbije zaradi nespremenljivega načina prikazovanja dela in življenja naših delavcev v ZRN.

Ta stališča omenjenega sindikata so novinarji nekaterih jugoslovanskih časopisov (Borba, Rad, Večer-

ne novosti) uporabili za napad na Poslovno skupnost RUDIS, in s tem na vse izvajalce vključene v Geološko rudarsko grupacijo Poslovne skupnosti RUDIS. Ta napad na dejavnost RUDIS-a pa je obenem napad na našo družbeno skupnost in na vsa njena prizadevanja za povečanje izvoza blaga in storitev in povečanje deviznega priliva.

Predstavljajo pa tudi napad na dogovor o ekonomskih odnosih med Jugoslavijo in ZRN, ki vključuje tudi delo detaširanih delavcev in oblike poslovnega sodelovanja, ki ga zivaja PS RUDIS in preko nje DO RGD v ZRN.

Tovrstna dejavnost je bila vse do sedaj družbeno verificirana in ni zoper nje v takšni obliki nihče nasprotoval ne družbenopolitične skupnosti od občine, republik, pokrajin do federacije, niti se temu niso protivile politične organizacije.

Objava novinarskih prispevkov v naštetih časopisih je povzročila veliko škodo v moralnem pogledu tako izvajalcem rudarskih investicijskih del v ZRN kakor tudi vsej naši družbeni skupnosti.

Izvrlečke člankov naših časopisov so povzeli z neustreznim komentarjem tudi inozemski časopisi, kar pa ni v nobenem primeru v korist sodelovanju z nemškimi partnerji in ugledu naše države.

Vedno pa smo pripravljeni na dialog, če bi imel le-ta kakršne koli koristne posledice za naše sodelavce na gradbiščih v ZRN, kakor tudi za RGD, REK EK, PS RUDIS in našo družbeno skupnost.

Zahtevamo, da se akcija zoper detašma v ZRN prekine in s tem daje možnost nadaljnje sodelave na tem področju.

Pooblaščamo poslovodni organ DO RGD REK EK, da seznani z naštetimi stališči organe družbenopolitičnih organizacij v občini in republiki ter PS RUDIS, in da ti organi pismeno podajo svoja stališča predsedstvu Zveze sindikatov Jugoslavije.

Podpisniki

Vinko Hafner v Hrastniku

V četrtek 21. januarja t.l. se je mudil v Hrastniku v poslovni stavbi na registerskem posvetu revirskih sindikatov in sindikatov celjskega območja Vinko Hafner, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

V svoji razpravi je dejal, da morajo biti programi dela občinskih svetov Zveze sindikatov z določnejšo usmeritvijo v letošnjem letu, ki bo obvezovala vse člane sindikalne organizacije. Dejal je tudi, da je treba pri kadrovske spremembah skrbeti za kontinuiteto akcijskega in vsebinskega uresničevanja programov dela, pri čemer je pomembno še tesnejše sodelovanje sindikatov z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Na posvetu je bil govor tudi o

zaključnih računih za leto 1981 in obravnavi rezultatov. Razprava mora potekati predvsem preko samoupravnih organov TOZD, DS, DO in SOZD ter preko zborov združenega dela posameznih občinskih skupščin. Zato naj ne bo to le politična akcija. Tudi letošnje priprave na razprave o zaključnih računih za preteklo leto in o doseženih poslovnih rezultatih so bile dobro pripravljene. Na ta način morajo strokovne službe, ki pripravljajo gradivo za sejo samoupravnih organov in delegate v interesnih skupnostih, pa tudi za delegate v občinskih skupščinah, gradivo pripravljati skrbno, razumljivo, kratko in jedrnat. Na posvetu so navzoči govorili še o nekaterih drugih problemih današnjega trenutka.

Razgovor o stanju in perspektivah premogovništva

Razgovor je bil dne 22. 1. 1982 s pričetkom ob 10,30 v prostorih SOZD REK EK v Trbovljah. Prisostvovali so: Janez Zemljarič, Jože Florjančič, Branko Paš, Ivan Atelšek, Marko Vraničar, Milan Krajnik. Iz področnih občin so bili prisotni predsedniki izvršnih svetov, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in predstavniki SOZD REK EK ter DO Zasavski premogovniki in DO Rudnik premoga Senovo in Kanižarica. Navzoč pa je bil tudi Janez Sterniša, direktor SOZD EGS. REK T. Velenje pa sta zastopala Slavko Janežič in Rafko Berločnik.

Razgovor je pričel mgr. Srečko Klenovšek, ki je uvodoma pozdravil v naši sredini Janeza Zemljariča in njegove sodelavce ter ostale vabljenec. V nadaljevanju je predsednik PO SOZD REK EK opisal razvoj rjavih premogovnikov v SRS, odnos

družbe do premogovnikov ter stanje v katerem se nahajajo. Bistveni problemi v premogovništvu so, kot je poudaril S. Klenovšek, zaostajanje odpiralnih del, kar onemogoča povečano proizvodnjo premoga, kakor tudi varno odkopavanje. Iz tega izvirajo problemi zaradi zastarelosti opreme, pomanjkanje opreme za odkope, kakor tudi transportne opreme. Zelo pereč je problem delovne sile. Povezan je s pridobivanjem stanovanj za rudarje. Starostna struktura zaposlenih je zelo neugodna. V naslednjih letih bo odšel v pokoj izredno visok odstotek rudarjev, na njihovo mesto pa bo treba dobiti novih moči. Mlade rudarje pa lahko dobimo samo tako, da jim nudimo stanovanje. Že več let poslujemo z izgubo, ki otežkoča gospodarjenje med letom in vpliva na nestimulativno razpoloženje v kolektivu. V

nadaljevanju je opisal možnosti in pripravljenost članov kombinata za zvišanje proizvodnje premoga. Kombinatat ima svoj koncept razvoja tako na pridobivanju rjavih premogov kot tudi na proizvodnji električne energije. Na področju Zagorja je poleg sanacije TOZD P. Kotredež predvideno tudi nadaljnje odpiranje v globino. Takoj je potrebno pristopiti k pripravam za odpiranje jame Kotredež-zahod. V Trbovljah je predvidena proizvodnja 800.000 ton premoga letno, vendar je kvaliteta tega premoga taka, da je primeren samo za kurjenje v termoelektrarni. Zato je potrebno za ta premog zagotoviti tudi potrebno porabo skozi proizvodnjo električne energije. V Hrastniku predvidevajo odpiranje nižjih horizontov in odpiranje jame Dol — Laško. Tudi v Senovem predvidevajo odpiranje v globino, pripravljajo tudi odpiranje rudnika v Globokem. V Kanižarici je planirano nadaljnje raziskovanje in odpiranje ležišč. Poleg odpiralnih del in modernizacije, kar je po svojem značaju praktično sanacija rudnikov, pa je potrebno zagotoviti rudarjem primerna stanovanja in ostale pogoje za delo. V srednjeročnem obdobju nameravamo posvetiti več skrbi raziskovanju in ugotavljanju premogovnih rezerv v Sloveniji. Zaradi racionalne potrošnje premoga in povečanja potreb po električni energiji je nujno potrebno takoj pričeti z izgradnjo TE-TO III Trbovlje.

V nadaljevanju je Slavko Janežič poudaril, da se rudnik lignita sicer ne more primerjati s problemi rjavih premogovnikov zaradi zastarelosti in nekompleksnosti pri investiranju, vendar pa se pojavljajo problemi tudi pri lignitu zaradi restriktivnega odnosa do investicij v rudarstvu.

Poudaril pa je, da so v Titovem Velenju kljub vsemu zadovoljni s politiko zadnjih let, saj je rudarstvo kljub zaostrenim gospodarskim pogojem dobilo prioriteto. Opozoril pa je prisotne, da v T. Velenju, kljub temu, da je bil plan presežen, ne vedo, kako bodo zagotovili formiranje sklada skupne porabe in sredstev za stanovanjsko izgradnjo. V strukturi skupnega prihodka je za premogovništvo značilno, da velik delež sredstev odpade na vloženo delo, medtem ko je v strukturi pri-

hodka ostalih organizacij EGS večji delež stroškov zaradi vloženih produkcijskih sredstev. Več pozornosti je potrebno nameniti investicijskim naložbam. Omejevanje investicij v T. Velenju bo vplivalo na možnost pridobivanja premoga v naslednjih letih. Nujno potrebno bo določiti prioritete investicije ter pri tem upoštevati rentabilnost in kompleksnost. Glede na zmanjšan potencial investicijskih sredstev bo potrebno preveriti samoupravni sporazum o temeljih plana ISE in izdelati aneks. Direktor SOZD EGS je poudaril, da je za nedoseganje skupnega prihodka več vzrokov. Med njimi so bistveni: manjša proizvodnja od planirane, manjša toplotna vrednost, večji stroški, razlike med energetskim in komercialnim premogom. Povečani stroški so več ali manj objektivni. Najti moramo rešitev za vsakoletno izgubo DO Zasavski premogovniki. Pri vzrokih izgube v DO ZPT je treba izdelati pregled dejanskih vzrokov nastale izgube.

Ivan Atelšek je v nadaljevanju seznanil navzoče s sistemom zagotavljanja sredstev LB ZB za predvidena in z garancijami odobrena investicijska dela. LB ZB bo v letošnjem letu še nadalje odobraval premostitvene kredite za invest. naložbe.

V razpravo je posegel tudi Marko Vraničar in poudaril, da je potrebno več pozornosti posvetiti notranjim organizacijskim problemom. Meni, da bi bilo potrebno racionalno gospodariti. Naložbe pa reševati bolj kompleksno, predvsem pa dolgoročno.

Nadalje so v razgovoru sodelovali še Miroslav Štrajhar, Franc Grešak, Franc Kovač in Ivan Berger.

V razpravi so prikazali napore, ki so jih delavci v kombinatu REK EK vložili v proizvodnjo v preteklosti, poudarjene so bile nekatere napake, zlasti pa osvetljene naloge, ki čakajo delavce kombinata v bodoče. Del nalog bo potrebno opraviti znotraj kolektiva, prav tako pa bo potrebna pomoč tudi širše družbenopolitične skupnosti, predvsem pri zagotavljanju finančnih sredstev za investicije. Le delovišča, sodobna modernizacija in mehanizacija in zadostno število rudarjev bo garant za izpolnjevanje proizvodnih planov.

Franc Grešak je povedal, da se razmere v kombinatu urejajo, da so gospodarski in družbenopolitični tokovi pravilno usmerjeni in da se tudi odvijajo k svojemu cilju. Posebej je izpostavil problem izgub v kombinatu, ki so zlasti posledica cen in neurejenih dohodkovnih odnosov z EGS. Nekajletne izgube bistveno omejujejo samoupravne pravice delavcev kombinata in jim ne dajejo možnosti pravega gospodarjenja.

Predsednik IS SRS Janez Zemljarič je ob koncu povedal sledeče:

Zahvaljujem se delavcem REK EK, da ste v izredno težkih okoliščinah povečali proizvodnjo, čeprav niste izpolnili plana, in premagali marsikatero težavo. Poudarjam pomen pridobivanja energije. V republiki rabimo več energije in jo obravnavamo prioritarno pri politiki investicij, politiki cen in politiki raziskovalnega dela. Uveljavili smo novi Zakon o energetiki, ki ustvarja vse možnosti delavcem v energetiki, da se primerno organizirajo in zavzamejo mesto, ki jim pripada. Spremljamo priprave na konstituiranje organov v energetiki. Na to področje bomo postavili najbolj kvalitetne kadre. Iz tega je dovolj razvidno, da dajemo tej nalogi prioriteto.

Dobro je, da smo slišali vaše pripombe, da bi tako lahko realizirali programe v energetiki. Nismo pa slišali vsega, niste povedali vseh lastnih slabosti. Slišali smo, da imate prav veliko režijo, da se tozdi in DO zapirajo v občine, da se siromašni strokovni kader. Pred odhodom v Zasavje so mi rekli, naj vprašam, zakaj gradite nekatere objekte visokega standarda, pri tem pa ni stanovanj za rudarje. Mislite na to, da bo treba rudarjem polagati račun, ali smo naredili vse za racionalizacijo proizvodnje, večjo produktivnost itd.

Ko gre za problem uvoza rezervnih delov in opreme za rudarstvo, moramo najti rešitve, da omogočimo uvoz za to prioritarno panogo. Poslovodni in samoupravni organi morate bolj skrbeti za to, da dosežete in presežete proizvodne plane, da ne pride do zastojev v proizvodnji.

V zvezi s Kotredežem kroži v javnosti več različnih informacij. Govori se, da se je že vnaprej vedelo, da lahko jamo zalije. Angažirali ste strokovnjake, ki niso najbolj prepričljivo kos nalogi.

Za politiko prioritete smo se opredelili, ker nujno rabimo energijo, več energije. Ne moremo je uvažati, ne moremo je plačevati dražje v drugih koncih Jugoslavije. Energijo

Predsednika IS SRS Janeza Zemljariča, podpredsednika IS SRS Jožeta Florjančiča in predsednika RK EIG Marka Vraničarja je ob prihodu v zgradbo REK EK v Trbovljah sprejel predsednik poslovnega odbora REK EK Srečko Klenovšek.

Dne 22. 1. 1982 se je zbralo v sejni sobi REK EK na razgovor s predsednikom IS SRS Janezom Zemljaričem večje število sodelavcev.

nujno rabimo za povečanje proizvodnje v drugih sektorjih industrije, zlasti tistih, ki delajo za izvoz. Za takšno politiko imamo mnoge strateške razloge.

Strinjam se z vami, da so ustvarjene možnosti za stabilnejše pogoje gospodarjenja z novim Zakonom o energetiki. Do sedaj še ni ničesar narajeno za realizacijo zakona. V razpravi je bilo rečeno, da se ne morejo sestati delegati Interesne skupnosti za energetiko zaradi dopustov. Če je tako, ni treba oklevati, izvolite nove delegate. Čimprej morate sklicati ISE in sprejeti gospodarski načrt za to leto.

V okviru zmanjšanih možnosti investiranja je treba dati prioriteto primarnim virom energije in doseči s srednjeročnim načrtom planirano

proizvodnjo. V planih EGS imate preveč vlaganj v elektroenergetske objekte v prenosu in distribuciji energije. To je treba spremeniti.

Za rešitev kadrovskih problemov v premogovništvu je nujno treba najprej rešiti stanovanjska vprašanja. Če drugače ni možno, naj se to vprašanje reši na republiški ravni, kot npr. rešujemo v primeru intervencij v kmetijstvu. Na podlagi pripravljenih programov pričnite z akcijo vse slovenske družbe za zagotovitev stanovanj.

Po razgovoru si je predsednik izvršnega sveta SRS Janez Zemljarič s sodelavci ogledal jamo Kotredež in se seznanil s črpalnim sistemom sanacije vodnega vdora.

Ivi Leskovar

Teze za razgovor s tovarišem Zemljaričem na REK EK dne 22. januarja 1982

Strategija gospodarskega razvoja ob-riščanju obstoječih prostorskih, surovinskih, gospodarskih in kadrovskih resursov.

Strategija gospodarskega razvoja Dominantno vlogo v predvide- občin temelji na optimalnem izko-nem srednjeročnem razvoju ima

premogovništvo in elektro gospodarstvo, tako z vidika tekočih gospodarskih rezultatov, kakor tudi v postopnem zagotavljanju pogojev za razvoj takega projekta, ki bi omogočal kompleksno ponudbo rudarskega stanja, oprem in inženiringa v domovini in na zunanjih tržiščih.

Nosilci tega projekta so po družbenem planu SOZD REK z DO IMD in RGD, Strojna tovarna Trbovlje in Rudis inženiring.

Vpliv OZD v okviru SOZD REK Edvard Kardelj na gospodarski rezultat občine

OZD v okviru SOZD REK s področja Trbovelj realizirajo 35,6 % DP občine. V njih je zaposlenih 2888 delavcev, kar predstavlja 32 % vseh zaposlenih v gospodarstvu.

Pomembno je tudi dejstvo, da kar 19,8 % nepogozdenih površin občine zajema pridobivalni prostor rudnika. Na ožje mestno območje in rodovitne površine odpade le okoli 323 ha površine, od te velik del južnega in jugovzhodnega dela mesta zajemajo eksploatacijska polja.

Vsa ta dejstva kažejo, da smo v občini življenjsko zainteresirani za takšno gospodarsko politiko, ki bi omogočila gospodarjenje v teh OZD vsaj na nivoju poprečnih rezultatov drugih panog, hkrati pa je z načrtnejšimi raziskavami potrebno postopno sproščati rudniške površine za potrebe obstoječe in nastajajoče industrije.

Ocena stanja v premogovništvu

V letu 1981 smo se v občini z vso odgovornostjo lotili reševanja problematike v premogovništvu in spremljajočih dejavnostih. Aktivno smo se spoprijeli s problemi, ki so notranje narave, pa tudi tistimi za katere menimo, da so rezultat določene gospodarske politike in odnosov znotraj EGS in ISE, kar je razvidno iz gradiva, ki je bilo predloženo za obravnavo in v katerem so nakazane tudi določene usmeritve za sanacijo obstoječega stanja.

— Ocenjujemo, da smo pri odpravljanju subjektivnih slabosti na dobri poti in da bomo z nadaljnjo družbenopolitično aktivnostjo vseh

Ob obisku Janeza Zemljariča in njegovih sodelavcev se je zbralo v sejni sobi REK EK tudi večje število drugih sodelavcev.

subjektivnih sil dosegli še boljše rezultate.

Rezultat vseh naporov je dosežena produkcija premoga in zmanjšanje izgub ob polletju 1981, ko so bili uvedeni izredni ukrepi v ZPT.

— Objektivna danost pa so cenovna politika in proizvodni stroški premogovnika. Ocenjujemo, da bi se bilo potrebno dogovoriti, kolikšni so lahko mejni stroški pridobivanja premoga v danih pogojih, ki jih slovensko gospodarstvo še lahko prenese za obstoječo kvaliteto premoga.

Tudi pri investicijskih vlaganjih je potrebno upoštevati obstoječe stanje in razvojne potrebe tako z vidika slovenskega gospodarstva kot kot tudi z vidika bodočega razvoja revirjev.

Zdi se mi pomembna tudi ugotovitve, ki je bila izpostavljena ob obravnavi resolucije za preteklo leto, da DO IMD ni vključena

v noben program modernizacije in razvoja in da v delavnico Guido že 30 let ni bilo vloženega niti dinarja za izboljšanje pogojev dela, zadnji večji stroj pa je bil nabavljen leta 1972. Ob takih pogojih bo izredno težko realizirati predviden koncept razvoja sodelovanja med IMD in STT, vedno težje pa bo realizirati tudi storitve za ZPT po ekonomsko sprejemljivih cenah. Tako stanje spremljajočih dejavnosti se odraža na stroških premogovnika, vendar je ob stoječi politiki investiranja razumljivo.

V občini ocenjujemo, da je celotna problematika na področju premogovništva neposredno povezana z energetske politiko Slovenije, ki vključuje tudi investiranje v TE-TO III, zato bi bilo potrebno celovito obravnavati investicijsko politiko in pogoje ter možnosti tekočega gospodarjenja premogovništva in elektrogospodarstva.

Slavko Pavlič

Z namenom, da se uresničijo usmeritve, sprejete za razporejanje dohodka ter oblikovanje in porabo sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev v organizacijah združenega dela in v delovnih skupnostih v resoluciji o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v posameznem letu so udeleženci dogovora sprejeli svoje obveznosti in naloge pri uresničevanju sprejete družbenoekonomske politike v letu 1981 ter način njenega izvajanja. Osnovna vsebina dogovora je, da naj sredstva za OD zaostajajo za rastjo dohodka.

Neskladnost delitve v naši DO se je pojavljala v vseh obračunskih obdobjih in v vseh temeljnih organizacijah razen v Gramatu. Čeprav lahko rečemo, da družbeni dogovor ni bil življenjski, saj je vzpodbujal pretežno rast cen in s tem rast dohodka, pa lahko omenimo tudi nekaj lastnih slabosti. Skupna vsem je ta, da v vseh TOZD nimamo urejenega sistema delitve sredstev za OD, ki bi bil skladen z rastjo dohodka, ker je le dohodek vir vsakršnega razporejanja.

TOZD Avtoprevoz npr. posluje v primerjavi s podskupino dejavnosti nadpovprečno uspešno. Dohodek na delavca je zaradi nizkih cen svojih storitev podpovprečen. Zaradi nedoseganja večjih cen ter s tem večje rasti dohodka je bila rast OD prevelika oz. neusklajena z določili družbenega dogovora. Čisti osebni dohodek na delavca v TOZD Avtoprevoz je enak kot v podskupini dejavnosti. Naj pomenimo, da je z nižjimi doseženimi cenami težje gospodariti, v tem TOZD pa so kljub temu dobro gospodarili. Pri obravnavi kršilcev je občina Trbovlje uspešno gospodarjenje z nižjimi cenami upoštevala s tem, da je Tozdu naložila nalogo, naj v prvem letošnjem trimesečju OD uskladi z rastjo dohodka.

Tudi TOZD ESMD mora v prvem trimesečju uskladiti rast OD z rastjo dohodka. Kot v Avtoprevozu ima tudi v tem TOZD na rast OD velik vpliv plačilo dela v podaljšanem delovnem času.

V TOZD RIG je problematika drugačna.

Skupščina občine Trbovlje je na zasedanju v decembru sprejela sklep, da DS TOZD RIG v sestavi DO

Smo res kršili družbeni dogovor s področja OD v RGD?

Že v letu 1980 se je delovna organizacija soočila s tem problemom,

zlasti pa je bilo to očitno v preteklem letu. Zakaj?

RGD daje pobudo za razrešitev vršilca dolžnosti IPO.

V svojem sklepu navaja, da TOZD RIG zaostaja za planom na področju pridobivanja dohodka in akumulacije ter razporeja sredstva za osebne dohodke na podlagi pričakovanega dohodka in tako krši določbe dogovora o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka in sredstev za OD. Do obravnave periodičnih rezultatov devetih mesecev niso bili predloženi ukrepi za uskladiitev delitvenih razmerij. Iz poslovnih rezultatov je nadalje še razvidno, da se osebni dohodki še naprej povečujejo neodvisno od dosežene rasti dohodka, istočasna pa je ugotovitev, da je delež akumulacije v dohodku kar petkrat nižji kot v letu 1980. Sklep o pobudi za razrešitev IPO je bil torej sprejet, zato ker IPO ni zagotovil, da bi bila delitvena razmerja v skladu z DD, niti ni zagotovil, da bi bili v temeljni organizaciji sprejeti ukrepi za uskladiitev delitvenih razmerij, čeprav so strokovne službe pripravile ustrezen predlog. V TOZD RIG so bili v letu 1980 doseženi nadpovprečni poslovni rezultati izhajajoč iz dela preteklih let, ki jih v letu 1981 niti ni bilo mogoče pričakovati. Rudarska nesreča v Velenju pa je povzročila ustavitev del, spremembo projektov ter sanacijo, kar ni prinašalo zadovoljivega dohodka.

Posledica zalitja jame v Kotredežu je bila ustavitev del ter izvajanje sanacije, kar prav tako ni prinašalo pozitivnega rezultata. Zmanjšan je bil obseg del v Raši, s tem pa tudi dohodek.

Rekli bi, vse se je zaklelo!

Delavci prizadetih TOZD, še zlasti na TOZD RIG, bi se sprijaznili z ukrepi omejevanja rasti OD, če bi ti veljali za vse. Ker pa ukrepi niso veljali za rudarje premogovniških TOZD, za enako delo pa naj bi bilo enako plačilo, potem je resnično težko v TOZD in DO zadevo parcialno obvladovati. Pritrditi pa moramo, da bi se lahko kljub temu še marsikaj storilo na področju organiziranosti z drugačnim načinom nagrajevanja, z boljšim dogovarjanjem, predvsem v smeri kako dohodek pridobiti in manj kako ga deliti.

Stane Poplas

Aktualna vprašanja ekologije v TET

V tem obdobju skušamo v TET na področju ekologije dokončati dve prioritetni nalogi, in sicer dokončanje alarmno merilnega sistema za koncentracijo SO_2 v okolici TET ter urediti deponiranje pepela v Prapretnem in preprečiti zapraševanje bližnje in širše okolice deponije.

V lanskem letu je bil izdelan in in potrjen investicijski program za dokončanje merilnega sistema in mora biti aktiviran v letu 1982. O vlogi tega merilnega sistema za izboljšanje ekološke situacije je bilo že veliko napisanega in uresničevanje projektá poteka v skladu s sprejetim programom. Doslej delujeta postaji na Dobovcu in Kovku, gradbena dela pa se zaključujejo tudi v Prapretnem in Ravenski vasi. Opremo za ti dve postaji izdeluje Inštitut Jožef Štefan Ljubljana skupaj s centralno postajo, ki bo locirana v TET. Podatki enoletnih meritev s postaj na Kovku in Dobovcu potrjujejo predvidevanja v sanacijskem programu in kažejo na bistveno izboljšanje imisije na ogroženih območjih pred izgradnjo 360 m visokega dimnika. Ta spoznanja bodo koristila tudi pri oceni stanja v okolju z načrtovano izgradnjo termoelektrarne-toplarne. Z dokončanjem sistema bo TET dala možnost vpliva na zmanjšanje emisije SO_2 v kritičnih trenutkih. Prav sedaj v zimskem obdobju pa se kaže ob močnih toplotnih inverzijah vpliv termoelektrarne Trbovlje — 1 in koncentracije SO_2 so na obeh merilnih postajah preko dovoljenih in so že presegle kritične koncentracije.

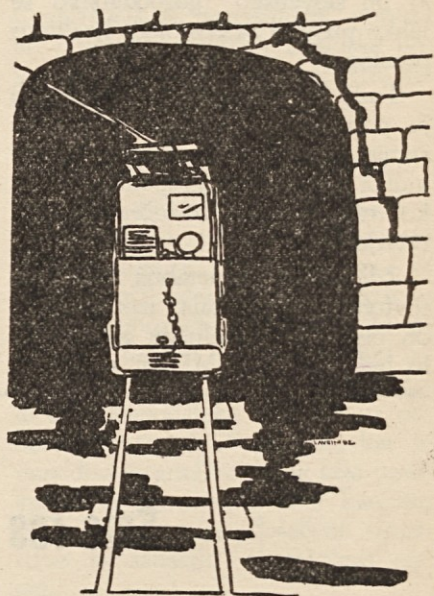
Problem onesnaževanja ozračja termoelektrarne Trbovlje-1 se pojavlja v teh zimskih obdobjih, ko ni ogrožena vegetacija v takšni meri kot v spomladanskem in poletnem obdobju.

Reševanje problema deponiranja pepela v Prapretnem se pojavlja že od samih začetkov obratovanja termoelektrarne Trbovlje-2. Po predvidenem projektu se deponira elek-

trofilitrski pepel v dolini potoka Prapretščnice v smeri jug-sever, vendar smo za boljše obvladovanje deponije naprej pričeli graditi južno brežino v dolini potoka v smeri vzhod-zahod. Ta brežina je zgrajena do okoli tri četrtine svojega obsega. Pri tem so nastale velike površine pepela, ki so izpostavljene erozijskemu delovanju vetrov, kar povzroča onesnaževanje okolja v naselju Prapretno in okolici. Za sanacijo stanja smo v TET sestavili program ukrepov, ki ga bomo izvajali po sledečih fazah:

— ravnanje platoja deponije: Zaradi tehnoloških težav pri deponiranju je v neki fazi deponija prišla na višjo koto, kot je to predvideno v projektu. Zato je potrebno znižati plato deponije na nivo strojnice na deponiji in dokončno formirati zgornji plato deponije.

— formiranje južne brežine: Južno brežino je potrebno dokončno formirati in pripraviti za ozelečenje, to bomo dosegli z ravna-

Metod Lavrini: Električna lokomotiva je pripeljala po savskem rovu do separacije Trbovlje polne vozičke

njem platoja in začasnim deponiranjem v vrzeli na južni brežini.

— ozelenitev formiranih površin: Ko bo dokončno formirana površina na južni brežini, bo potrebno ozeleniti ca 53 000 m² z ustrezno vegetacijo. S tem se bo sama deponija vklopila v naravno okolje, bistveno pri tem pa je, da bo v celoti preprečeno zapraševanje s teh površin.

— ureditev namakalnega sistema:

Južna brežina deponije se z odlaganjem pepela počasi zaključuje in po prej navednih ukrepov bo neposredno odlaganje pepela glavni vir onesnaževanja okolja. To območje moramo obvladati z namakalnim sistemom, in s tem bo začasno preprečeno zapraševanje v ogroženem naselju.

— izbira nove tehnologije deponiranja pepela:

Namakanje odlagalnih površin je le začasen ukrep za preprečevanje negativnih ekoloških pojavov. Zato si skupno s SMELT Ljubljana prizadevamo najti način deponiranja, ki bi trajno rešil problem zapraševanja okolja na deponiji pepela.

S temi ukrepi so bili seznanjeni tudi krajani v KS Prapretno in se z njimi strinjajo. Seveda pa si moramo prizadevati, da bi v čim krajšem času rešili ta akutni problem.

Vzporedno s projektom alarmnega merilnega sistema in deponije pepela pa na področju ekologije potekajo intenzivne priprave na izgradnjo TE-TO. V tej fazi proučujemo možnost gradnje čistilnih naprav, zanje je v investicijskem programu za TE-TO že rezerviran prostor za izgradnjo. Potekajo tudi razgovori s predstavniki izdelovalcev tovrstne opreme. Izbor oziroma odločitev o izgradnji teh naprav mora biti utemeljena in optimalna s stališča varstva okolja kot tudi obratovanja energetskih objektov. Nestrokovne odločitve v preteklosti glede onesnaževanja okolja so imele velike posledice na okolje in ne smemo dopustiti, da bi se ponovile.

Miloš VENGUST

Priprave na volitve

Letos bomo že tretjič izvolili delegate v samoupravne interesne skupnosti in vse tri zore občinske skupščine. Evidentirane delegate smo v začetku tega meseca potrjevali na kandidacijskih konferencah, kjer smo tudi volili odnosno imenovali volilne komisije, ki bodo skrbele za zakonitost pri izvedbi volitev.

VOLILI BOMO 11. MARCA

Tega dne bomo šli na volišče kot delavci združenega dela, se pravi, da bomo volili delegate v samoupravne interesne skupnosti in v zbor združenega dela občinske skupščine. V interesnih skupnostih imamo v vseh TOZD, delovnih skupnostih in enovitih delovnih organizacijah predstavnike v skupščini. Sestav delegacije se pred zasedanjem skupščine obvezno sestane, da obravnava predloženi dnevni red, zavzame stališče do posameznih vprašanj in določi enega ali več delegatov (kar je odvisno od števila delegatskih mest) in števila zaposlenih v temeljni enoti združenega dela. V TOZD in DS, kjer je zaposlenih od 30 do 50 delavcev, se ustanovi splošna delegacija z 10 do 15 delegati ter pet do sedem delegatov samoupravnih interesnih skupnosti

materialne proizvodnje, v TOZD ali DS, kjer je zaposlenih od 50 do 150 delavcev se ustanovita dve združeni delegaciji z najmanj po desetimi delegati, in sicer: prva delegacija z delegati za SIS vzgoja in izobraževanje, raziskovanje, kultura, zdravstvo in telesna kultura ter druga za socialno skrbstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zaposlovanje in otroško varstvo. Posebej pa je treba izvoliti še tretjo delegacijo za SIS materialne proizvodnje, t. j. samoupravno stanovanjsko skupnost, komunalno skupnost ter stavbno zemljiško skupnost. Tudi ta združena delegacija naj šteje najmanj 10 članov. V TOZD in delovnih skupnostih, kjer imajo zaposlenih nad 150 delavcev, oblikujejo posebne delegacije in eno združeno delegacijo za SIS. V posebnih delegacijah se oblikujejo delegacije z najmanj sedmimi delegati za naslednje SIS: vzgoja in izobraževanje, za raziskovanje, za kulturo, zdravstvo, otroško varstvo in telesno kulturo. V združeni delegaciji, ki mora šteti najmanj 10 delegatov, pa zastopajo delegati naslednje skupnosti: socialno skrbstvo, zaposlovanje ter pokojninsko invalidsko skupnost. Po navodilih obč. organizacije SZDL pa morajo v TOZD in DS z nad

Dne 22. januarja 1982 je bil na obisku v SOZD REK EK v Trbovljah Janez Zemljarič, predsednik izvršnega sveta SR Slovenije.

150 zaposlenimi izvoliti še posebne delegacije za SIS materialne proizvodnje vsako posebej, če je to možno glede na kadrovske možnosti, v nasprotnem primeru pa ustanovijo novo združeno delegacijo z najmanj 10 delegati za SIS materialne proizvodnje.

Tako bomo na volišču 11. marca letos glasovali za delegate samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti ter posebej za delegate samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje ter delegate v zbor združenega dela občinske skupščine.

VOLILI BOMO 14. MARCA

Kot krajani oziroma kot občani bomo v nedeljo 14. marca 1982 glasovali na voliščih, kjer stanujemo. Tudi tam bomo volili delegate samoupravnih interesnih skupnosti, kjer ne bodo delegati samo delavci iz združenega dela, temveč tudi gospodinje, upokojenci, študenti itd. Vsi delegati teh skupnosti bodo zastopali interese kraja oz. občine, kjer stanujejo.

Volili bomo tudi delegate v zboru krajevnih skupnosti in delegate v družbenopolitični zbor občinske skupščine.

DELEGATE V ORGANE UPRAVLJANJA TOZD, DELOVNIH SKUPNOSTI, DELOVNIH ORGANIZACIJ IN SOZD REK EDVARDA KARDELJA BOMO VOLILI 25. MARCA 1982

12. marca 1980 so bile volitve v organe upravljanja v vseh temeljnih organizacijah združenega dela, v vseh delovnih skupnostih ter v organe upravljanja delovnih organizacij in SOZD REK Edvarda Kardelja. Po ustavnih in zakonskih določilih pa moramo voliti vsako drugo leto, zato so vse temeljne enote združenega dela že razpisale volitve v organe upravljanja. V statutih posameznih TOZD oz. DS je natančno navedeno, katere organe volimo na volišču neposredno in katere imenujejo delavski sveti na prvem zasedanju. Pred volitvami se izvedejo sestanki oz. zbori delavcev, na katerih delavci predlagajo in potrdijo delegate v organe upravljanja. Pri izbiri kandidatov

je treba skrbno pretehtati, katere delegate bomo volili v organe upravljanja, da bodo med delegati delavci iz vseh vrst delovnih skupin, člani mladinske organizacije, pa tudi ženske. Osnovna organizacija sindikata oz. njen izvršilni odbor je odgovoren za pravilen sestav delegatov. Oni so nosilci kandidatne liste in so tudi odgovorni za njihovo aktivno delo v organih upravljanja vso mandatno dobo.

V mesecu marcu t. l. se bomo pojavili kar trikrat na volišču, od tega dvakrat v TOZD oz. delovni skupnosti. Kandidacijske konference, ki so potekale v vseh temeljnih sredinah, so bile uspešno opravljene. Čaka nas samo potrditev delegatov v samoupravne organe, nato izdelava kandidatnih list in izvolili bomo kar lepo število novih delegatov, ki jim želimo kar najbolj uspešno delo.

I. O.

PREGLED evidentiranih možnih kandidatov v občinah

Po podatkih, ki so jih pripravili pristojni organi, objavljamo pregled evidentiranih možnih kandidatov za izvolitev v občinske skupščine in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Volitve bodo, kot je že nekaj časa znano, 11. marca 1982 v organizacijah združenega dela, 14. marca pa na običajnih voliščih v krajevnih skupnostih.

Člane kolektiva našega kombinata in bralce časopisa našega glasila seznanjamo o evidentiranih možnih kandidatih za posamezne funkcije v naslednjem mandatnem obdobju 1982/86.

Občina Črnomelj

- predsednik občinske skupščine: Jurij Perko;
- predsednik ZZD (zbor združenega dela): Marjan Kukman;
- predsednik zbora krajevnih skupnosti (ZKS): Ivan Požek;
- predsednik družbenopolitičnega zbora (DPZ): Nada Pucelj;
- predsednik skupščine izobraževalne skupnosti: Slavko Malešič;
- predsednik skupščine kulturne skupnosti: Vlado Vardjan,
- predsednik raziskovalne skupnosti: Belizar Dujec;
- predsednik skupščine zdravstvene skupnosti: Bojan Vipavec;
- predsednik skupščine socialnega skrbstva: Đorđe Vujović;
- predsednik skupščine skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja: Janko Štukelj;
- predsednik skupščine skupnosti za zaposlovanje: Jože Kočela;

- predsednik skupščine stanovanjske skupnosti: Martin Janžekovič;
- predsednik skupščine skupnosti socialnega varstva: Leopold Pucelj;
- predsednik skupščine telesno-kulturne skupnosti: Alojz Gabrovec;
- predsednik skupščine skupnosti otroškega varstva: Ema Šujica;

Občina Krško

- predsednik občinske skupščine: Branko Pirc;
- predsednik ZZD: Lidija Hočevvar;
- predsednik ZKS: Franc Rakar;
- predsednik DPZ: Anton Vodišek;
- predsednik skupščine izobraževalne skupnosti: Janko Špilar;
- predsednik skupščine kulturne skupnosti: Marjan Žibert;
- predsednik skupščine zdravstvene skupnosti: Zdenko Kicelj;
- predsednik skupščine raziskovalne skupnosti: Štefan Marjetič;
- predsednik skupščine pokojninsko-invalidske skupnosti: Adam Vahčič;
- predsednik skupščine skupnosti za zaposlovanje: Anton Pleterški;
- predsednik skupščine skupnosti socialnega varstva: Zdenko Pirc;
- predsednik skupščine skupnosti socialnega skrbstva: Anton Jenžur;
- predsednik skupščine stanovanjske skupnosti: Dušan Dornik;

- predsednik skupščine skupnosti otroškega varstva: Janja Rošker;
- predsednik skupščine telesno-kulturne skupnosti: Anton Sulc.

Občina Hrastnik

- predsednik občinske skupščine: Franjo Krsnik;
- podpredsednik občinske skupščine: Breda Vidmar;
- predsednik ZZZ: Matija Koritnik;
- predsednik ZKS: Milan Simerl;
- predsednik DPZ: Marjan Pergar;
- predsednik izvršnega sveta občinske skupščine: Leopold Grošelj;
- predsednik skupščine za vzgojo in izobraževanje: Drago Gašperut;
- predsednik skupščine za kulturo: Viktor Ramšak;
- predsednik skupščine raziskovalne skupnosti: Marjan Kovač;
- predsednik skupščine zdravstvene skupnosti: Mirko Štrosmajer;
- predsednik skupščine skupnosti za socialno skrbstvo: Tatjana Mlinarič;
- predsednik skupščine za zaposlovanje: Igor Pogačnik;
- predsednik skupščine telesno-kulturne skupnosti: Jure Kozole;
- predsednik skupščine skupnosti za otroško varstvo: Marjana Tovornik;
- predsednik skupščine skupnosti za požarno varnost: Aleksander Šivec;
- predsednik skupščine stanovanjske skupnosti: Drago Kreže;
- predsednik skupščine komunalne skupnosti: Vinko Hrovatič;
- predsednik skupščine enote za upravljanje s stavbnim zemljiščem: Erno Kolar;
- predsednik zbora delavcev enote pokojninsko invalidskega zavarovanja: Alojz Kovač.

Občina Trbovlje

- predsednik občinske skupščine: Henrik Pušnik;
- podpredsednik občinske skupščine: Stanislava Sterniša;
- podpredsednik občinske skupščine: Jure Drnovšek;

- predsednik ZZZ: Jano Novak;
- predsednik zbora KS: Stane Govejšek;
- predsednik DPZ: Jože Koncilja;
- predsednik skupščine izobraževalne skupnosti: Janko Savšek;
- predsednik skupščine kulturne skupnosti: Janez Ocepek;
- predsednik skupščine raziskovalne skupnosti: Miro Pirnar;
- predsednik skupščine zdravstvene skupnosti: Anka Hudarin;
- predsednik skupščine skupnosti socialnega skrbstva: Elvira Korosec;
- predsednik občinske skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja: Ivan Kobal;
- predsednik skupščine skupnosti za zaposlovanje: Ciril Urek;
- predsednik skupščine stanovanjske skupnosti: Rajko Medvešek;
- predsednik skupščine skupnosti za socialno varstvo: Slava Pirnar;
- predsednik skupščine telesno-kulturne skupnosti: Ivo Trentelj;
- predsednik skupščine skupnosti otroškega varstva: Igor Herman;
- predsednik skupščine stavbno-zemljiške skupnosti: Ernest Ščukanec;
- predsednik skupščine komunalne skupnosti: Stane Vrtačnik;
- predsednik skupščine skupnosti za požarno varnost: Jože Lapajne;
- predsednik izvršnega sveta: Martina Djokić.

Občina Zagorje

- predsednik občinske skupščine: Franc Kovač;
- predsednik ZZZ: Jože Arnšek;
- predsednik zbora KS: Davorin Slapar;
- predsednik DPZ: Milan Vidic, Jože Malovrh, Vinko Kramar;
- predsednik skupščine izobraževalne skupnosti: Svato Zupančič;
- predsednik skupščine kulturne skupnosti: Leopold Drobne;
- predsednik skupščine raziskovalne skupnosti: Alojz Šešlar;
- predsednik skupščine zdravstvene skupnosti: Marjan Bergant;
- predsednik skupščine socialnega skrbstva: Nevenka Štrajnar;

- predsednik skupščine skupnosti za zaposlovanje: Mirko Govejšek;
- predsednik skupščine stanovanjske skupnosti: Rudi Prašnikar;
- predsednik skupščine skupnosti socialnega varstva: Majda Pušnik;
- predsednik skupščine telesno-kulturne skupnosti: Emil Ajtič;
- predsednik skupščine skupnosti otroškega varstva: Ivan Zore;
- predsednik skupščine komunalne skupnosti: Jože Medija;
- predsednik skupščine stavbno-zemljiške skupnosti: Andrej Grošelj;
- predsednik skupščine skupnosti za varstvo pred požari: Janez Paušek;
- predsednik skupščine kmetijsko-zemljiške skupnosti: Franc Zore;
- predsednik skupščine skupnosti za razvoj gospodarstva: Ivo Gorenc;
- predsednik zbora delegatov enote skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja: Franc Tomažič

Čim bodo volitve pri kraju in se konstituirale skupščine posameznih občin, bomo pripravili celoten pregled vseh novoizvoljenih organov.

XIV. srečanje Rdeči prapor v Kragujevcu

V dneh 15. in 16. februarja t.l. je potekalo v Kragujevcu 14. srečanje samoupravljalcev pod nazivom Rdeči prapor. Srečanje je bilo, kot že naslov govori, 14. po vrsti v spomin na prvo delavsko stavko v Srbiji, ki je bila 15. februarja 1876. Letošnje srečanje se je udeležilo 663 delegatov in 300 gostov. Uvodno besedo je imel Fadil Hoxha, član predsedstva SFRJ in predsedstva CK ZKJ. Letos je potekalo srečanje na temo »Vrednotenje proizvodnega in ustvarjalnega dela«. O tem bomo letos precej govorili in pisali v zvezi

z bližnjimi kongresi družbenopolitičnih organizacij. Prizadevanja za gospodarsko stabilizacijo, dvig produktivnosti dela, dvig kakovosti proizvodnje, to so vprašanja, ki neposredno zadevajo jugoslovanske izdelke, da bodo le-ti konkurenčni na svetovnem trgu. Pri upadanju realnega življenjskega standarda pa je še posebej pomembno, da proizvodno in ustvarjalno delo vrednotimo pravilneje kot doslej. Ne gre le za višje osebne dohodke, temveč predvsem, da so vsa delitvena razmerja t.j. celotno razporejanje dohodka, podrejena obsegu ustvarjalnega dohodka. Fadil Hoxha je v svojem uvodnem govoru omenil, da je treba proizvodno delo v težkih delovnih pogojih, novatorstvo in racionalizatorstvo družbeno bolj ceniti in materialno višje vrednotiti. Zato je treba tudi spremeniti politiko izobraževanja z namenom, da bo za proizvodne poklice večje zanimanje. Zavzel se je za to, da bi morali največ pozornosti nameniti vsem tistim spremembam v primarni delitvi in pri pridobivanju dohodka, ki bi zagotovile pogoje za enakopravno pridobivanje dohodka vseh delov delavskega razreda. Združeno delo se ne boji oblikovanja teh objektivnih meril vrednotenja rezultatov dela, vendar le pod pogojem, da gospodarstvo čimprej in čimbolj učinkovito razbremenimo prevelikih obremenitev, pa naj gre pri tem za pravo družbeno režijo ali vse tiste stroške, ki obremenjujejo organizacije zaradi t.i. podružbljanja izgub in poslovnih tveganj. Materialno vrednotenje proizvodnega dela pa bo dobilo svoj polni pomen, ko bodo osnovne in merila za pridobivanje osebnih dohodkov povezana z rezultati dela.

V razpravi na tem srečanju je sodelovalo veliko število delegatov in gostov. Po končanem srečanju so delegati sprejeli sporočilo, v katerem so odločno zahtevali, da morjo ugotovitve in zahteve obvezno obravnavati sindikalne organizacije v vseh TOZD in DS, hkrati pa pripraviti tudi predloge ustreznih

meril za vrednotenje dela t.i. režijskih delavcev oz. zaposlenih v skupnih službah ter poslovnih delavcev in organizatorjev proizvodnje. Gre namreč za to, da njihovo delo ne bo nagrajevano po doseženi izobrazbeni stopnji, pač pa po rezultatih dela.

Iz našega kombinata se je udeležil tega srečanja Jože Žitnik, predsednik delavskega sveta SOZD REK EK. Za razpravo je pripravil koreferat o nagrajevanju delavcev v SOZD REK Edvarda Kardelja. (tl)

Pred kongresi ZKS in ZKJ

Zveza komunistov je že v letu 1980 uvedla vsakoletne občinske programske volilne konference s ciljem, da se doseže nova vsebina v delovanju in organiziranosti ZKS ter poglobljajo pozitivne demokratične spremembe v delovanju Zveze komunistov, še zlasti zaradi vključevanja vseh osnovnih organizacij v obravnavo doseženih rezultatov in dogovorov za nadaljnjo partijsko in drugo družbenopolitično aktivnost v občini. V praksi so se te konference potrdile in dajejo pomemben prispevek k spreminjanju obstoječih razmer in uresničevanju politike Zveze komunistov. Že v pripravah in na sami konferenci se celovito oceni družbenopolitične in samoupravne družbeno-ekonomske razmere v občini, opredeli se delo Zveze komunistov od osnovnih organizacij do občinskih organov, izvedejo se potrebne volitve ter začrta programska usmeritev za eno leto, in to: organizacij, organov ZK kot tudi samih članov. Letos marca bo že tretja programska volilna konferenca. Na podlagi te usmeritve sprejema občinska konferenca ZKS in njeni organi operativne programe dela in jih usklajuje z vodstvi drugih družbenopolitičnih organizacij in delegatskimi skupščinami.

Letošnja programska volilna konferenca bo potekala v izredno pomembnem času, saj se zaključuje štiriletno mandatno obdobje in pred nami so partijski kongresi. Na tej konferenci bodo ocenili dosežke tudi po VII. kongresu ZKS in XI. kongresu ZKJ. V osnovnih organizacijah so že v zadnjih mesecih preteklega leta potekale volilne konference in po oceni občinske konference so bila izvoljena tudi dobra vodstva osnovnih partijskih organizacij. V pripravah na občinsko programske volilno konferenco se bodo osnovne organizacije morale temeljito pripraviti. Ocenili bodo tudi, kako sprejete dogovore na volilnih konferencah osnovnih organizacij komunisti izvajajo v praksi. Kritično bi morali oceniti uresničevanje lanske letne volilne programske usmeritve, poiskati vzroke za prepočasno izvajanje sprejetih nalog, opredeliti osebno odgovornost ter sprejeti stališča za novo programske usmeritve, ki naj izhaja iz najbolj aktualnih nalog v naši družbi in razmer v občini.

I. O.

Kongres ZKS bo 15. aprila 1982

Dne 10. februarja letos je zasedal centralni komite ZKS. Sprejel je vrsto sklepov, med njimi tudi tega, da bo 9. kongres ZK Slovenije 15. aprila 1982 v Ljubljani in bo potekal v glavnem v prostorih Cankarjevega doma. Na kongresu bodo izvolili kongresne organe, poslušali poročila CK ZKS o delu ZKS med osmim in devetim kongresom ZKS, statutarne komisije ZKS, tovariškega razsodišča ZKS in nadzorne komisije ZKS. Sledil bo referat na temo: Naloge komunistov v razvoju socialistične samoupravne demokracije in splošnem razvoju SR Slovenije. Nato bo potekala razprava in sklepanje o poročilih in referatu, resoluciji 9. kongresa ter spremembah in

dopolnitvah statuta ZKS. Na koncu bodo izvolili organe ZKS in ZKJ. Število članov CK ZKS se bo povečalo od 70 na 91.

Kongresu ZKS se bo udeležilo 642 delegatov. Na programsko-volilnih konferencah bodo izvolili po enega delegata na 200 članov ZK, vendar ima vsaka občinska organizacija ZK najmanj štiri delegate. Delegati za 9. kongres ZKS bodo izvoljeni do 10. marca 1982.

Za 12. kongres ZK Jugoslavije bodo izvolili po enega delegata na 2000 članov. Tako bo v Sloveniji izvoljenih 63 delegatov za dvanajsti kongres ZKJ.

Občinske programske volilne konference v okviru posameznih medobčinskih svetov ZKS bodo izvolile določeno število delegatov, tako Novo mesto tri, Trbovlje pa dva delegata od skupno 63, ki jih bo izvolilo 125.206 članov ZKS po stanju na dan 31. 12. 1981.

Med kandidati za člane osrednjih organov ZK Slovenije in ZK Jugoslavije so tudi številni naši rojaki in občani. Predlog za člane CK ZK Slovenije zajema tele kandidate iz revirskih občin: Jak Koprivec (Trbovlje), Stefan Korošec (Trbovlje), Martin Mlinar (Hrastnik), Marjan Orožen (Hrastnik), Miloš Prosenec (Zagorje), Franja Šprogar (Trbovlje), Emil Štern (Zagorje), Janez Vipotnik (Zagorje).

Predlog za člane CK ZKJ pa vsebuje naslednje kandidate (iz revirskih občin): Stane Dolanc (Hrastnik).

Predlog za člane nadzorne komisije ZK Slovenije pa predvideva tudi kandidata Alojza Sotenska (Zagorje).

Med kandidati za člane tovariškega razsodišča ZK Slovenije je predlagan: Franci Grešak (Trbovlje).

III. KONFERENCA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

V dneh 5. in 6. februarja 1982 je potekala v veliki dvorani skupščine SR Slovenije III. konferenca Zveze sindikatov Slovenije o vlogi in na-

logah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti delavcev. Te konference so se udeležili tudi delegati iz SOZD REK EK.

Že prvi dan konference je v dopoldanski razpravi sodeloval delegat DO ZPT Jože Žitnik. Zaradi izredne aktualnosti objavljamo njegovo razpravo v celoti.

Dejal je naslednje:

ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI RUDARJEV

Delavci Zasavskih premogovnikov smo se z vso odgovornostjo vključili v dosedanje priprave na III. konferenco Zveze sindikatov Slovenije. Zaradi poznanih težkih pogojev dela v rudarstvu in upoštevajoč dosedanja premajhna vlaganja v modernizacijo proizvodnje in družbeni standard, se pri uresničevanju zastavljenih ciljev nenehno srečujemo s problemi, ki jih brez pomoči oziroma sodelovanja širše družbene skupnosti ne moremo učinkovito in v celoti reševati. Rezultat takega stanja se kaže predvsem v problematičnem pomanjkanju delavcev za neposredno proizvodnjo, v visoki stopnji obolevnosti in invalidnosti zaposlenih v stalni in visoki stopnji fluktuacije, kakor tudi v nerešenih problemih družbenega standarda s poudarkom na stanovanjski problematiki.

Delavec, ki iz dneva v dan dela pod zemljo v skrajno neugodnih delovnih pogojih, to je v ropotu, prahu, vodi, prepihu in povrh vsega še opravlja težko fizično delo v izmenah (tudi ponoči), upravičeno pričakuje, da se mu z uvedbo modernejši mehanizacije in odpravljanjem škodljivih vplivov delo čim bolj humanizira, po delu pa, da ima zagotovljene normalne življenjske pogoje zase in svojo družino, tako da se lahko odpočije od težkega dela in se vključuje v družbenopolitično življenje, kjer dela in živi. Če vsega tega nimamo zagotovljenega, bo še vedno izostajal z dela zaradi pogoste obolevnosti ali nesreč, njegovo delo ne bo dajalo tistih rezultatov, kot bi jih lahko, sam bo nezadovoljen in se bo pogostokrat tudi asocialno obnašal.

Že v začetku sem omenil, da podatki o prevelikih izostankih z dela zaradi bolezni in visoka stopnja invalidnosti kažejo tudi na dosedanje pomanjkljivosti v organiziranosti

zdravstvenega varstva zaposlenih s poudarkom na zaostajanju preventivnega varstva.

V nekaterih naših temeljnih organizacijah združenega dela presega odstotek izostalih delavcev zaradi bolezni tudi preko 13 %, kar je krepko preko pričakovane normalne meje izostankov v republiki. Tolikšna bolniška odsotnost povečuje celotno odsotnost z dela, do katere prihaja tudi iz drugih razlogov, kar v precejšnji meri zmanjšuje dohodek v organizaciji združenega dela, prav tako pa negativno vpliva na izpolnitev načrtanih proizvodnih planov pridobivanja energetskih virov, ki so še kako potrebni današnji družbi.

V revirjih smo se pričeli resno spopadati s to problematiko že v letu 1979 ter z direktno povezavo z zdravstvenimi domovi in Zasavskim zdravstvenim centrom tudi dosegli nekatere premike v zmanjševanju bolniškega staleža. Ta ukrep je bil bolj vprašanje tehničnega značaja, ki pa še ne pomeni vsebinskega približevanja osnovnega zdravstva delavcu.

Ustanovitev prednostnih ambulant, ki smo jih z ustreznimi sporazumi z zdravstvenimi organizacijami zagotovili za vse premogovniške temeljne organizacije združenega dela na našem območju, sicer pomeni napredek in podpiramo takšen pristop, vendar kljub temu ostaja odprto vprašanje stalnosti zdravstvenega kadra v teh ambulantah. Pogoj zagotovitve stalnega zdravnika v omenjenih ambulantah postavljamo na prvo mesto, ker lahko le zdravnik, ki dobro pozna delavce in pogoje njihovega dela ustrezno ukrepa predvsem v preventivnem smislu. To lahko trdimo, ker smo že večkrat preverili, da se odstotek bolniških izostankov z dela ob menjavi pristojnega zdravnika poveča. Osnovna naloga zdravnika naj bi bila torej spoznati delavčevo delovno in življenjsko okolje, stalno kontaktiranje s pristojnimi službami v organizaciji združenega dela v reševanju invalidske problematike, premestitve na ustrezna delovna mesta tako delavcev, ki so preboleli obolenje, kakor tudi delavcev z zmanjšano delovno sposobnostjo, sodelovanje pri obravnavi gibanja bolniških izostankov in seveda ustrezno nudenje kurativne pomoči delavcem.

Gestapo v Trbovljah

(Prispevek za zgodovino NOG v Trbovljah)

(10. nadaljevanje)

Velik plen gestapa na Štajerskem

Gestapu na Štajerskem, predvsem izpostavam v Ptuj, Celju in Trbovljah se je nasmehnila sreča, ko so v Ptuj 13. junija 1942 aretirali predvojnega skojevca in komunista Janeza Godeca iz Trbovelj. Bil je prvič aretiran maja 1941. leta in preko celjskih zaporov poslan v Mathausen. Tam je bil do 24. februarja 1942, ko je bil izpuščen in poslan domov. Iskal je zvezo s partijsko organizacijo in partizani ter oboje dobil. Hodil je v Zagorje, dokler ni bil aretiran. v Ptuj so ga hodili zasliševati gestopovci iz Celja in Trbovelj in je dal nad 150 strani zapisnika. Do kraja junija je ostal v Ptuj, kjer je gestapo vdrl v organizacijo KP in OF tamkajšnjih železniških delavnic, nakar so ga premestili v Celje.

V času bivanja v Celju so mu prebarvali lase in spremenili zunanost in je iskal zveze z organizacijo. V Rimskih Toplicah je srečal Mijo Filač, ki ji je povedal, da je bil v Ptuj aretiran, da pa sedaj dela na dve strani. V Celju so ga ponovno zaprli in poslali v Trbovlje.⁴⁾

Takratni vodja trboveljskega gestapa Stösel je 17. februarja 1943 pisal poveljniku varnostne policije in varnostne službe v Maribor: »Premestitev komunističnega bandita Ivana Godeca, roj. 27. 10. 1921 v Trbovljah — Potem, ko je bil 13. 6. 1942 v Ptuj aretiran komunistični bandit Ivan Godec, je dal na gestapo izpostavah v Ptuj in Celju uporabne podatke za tamkajšnje bojevanje proti OF in bandam, 29. 10. 1942 pa je bil prestavljen v Trbovlje. Tu je bil ponovno zaslišan z ozirom na tukajšnji boj in uničevanje OF in tolp. Godec je v toku zaslišanja imenoval vrsto oseb, ki naj bi delale za OF. Približno šest oseb smo lahko našli in aretirali. Pri njihovih zaslišanjih se je pokazalo, da je Godec njihovo dejavnost povečeval in da je pri soočenjih določene stvari preklical. Množica po njem imenovanih je bila državno policijsko že obravnavana. Drugih ni bilo mogoče najti. Pri imenovanju oseb, katerih bivališče ni znano, je hotel Godec doseči, da bi ga mi uporabili za zaupnika. Pri zaslišanjih je poudarjal, da bo vse povedal, če bo izpuščen in da bo na prostosti sodeloval. Mi smo predvidevali, da ga angažiramo kot zaupni-

⁴⁾ Fotoarhiv RSNZ Slovenije

ka. Na zahtevo državno policijskega vodilnega urada v Klagenfurtu je bil Godec 28. 11. 1942 prestavljen tja zaradi zasliševanja v zvezi z veleizdajalskim procesom. Potem je bil preko Maribora spet vrnjen semkaj. Nato je dal Godec pravično zveneče izjave o zadrževanju kurirjev, ki jih je potem spet preklical, pri čemer je dal jasno vedeti, da hoče biti angažiran kot zaupnik. Na osnovi teh izjav smo nedvoumno ocenili, da ga bomo uporabili za zaupnika in da bo sodeloval. Godec je 9. 2. 1943 hotel pobegniti. Bil pa je še isti dan aretiran. Pod temi pogoji je razumljivo, da ga tukaj ne moremo uporabiti za zaupnika.

Zaradi takšnega njegovega ponašanja vidimo, da hoče s podatki, ki jih daje uspavati, na drugi strani pa za osebe s katerimi je prijatelj in delajo za OF, noče ničesar povedati. Godeca je izpostava Celje predlagala za ustrelitev. Bil je 18. 2. 1943 prestavljen v Maribor v nadaljnjo obravnavo. Če oseb, ki jih je imenoval, ne bomo mogli aretirati, jih bomo pri nas kartotečili, za druge osebe pa smo obvestili zaupnike, da jih iščejo.«

Med osebami, ki jih je izdal, je bil tolmač na gestapu v Trbovljah Franc Benuč, rojen 1. 3. 1897 v Trbovljah, stanujoč Loke 53. V zaščitnem zaporu je bil od 29. 12. 1942 in nato poslan v taborišče Mathausen. Izdal je tudi sodelavce in kurirja KP in OF v Zagorju. Povedal je za celičnega vodjo KP na Tereziji »Ceneta«, ki je delal od oktobra 1941. Imenoval je tudi sodelavca »Lovca«, ki je imel nalogo organizirati sabotažne akcije in naj bi bil soudeležen pri usmrčitvi Mahničeve in Belenzierja v Trbovljah. Iz Maribora je nato Godec poslal na gestapo v Trbovljah pismo, kjer navaja, »da pri zaslišanju v Trbovljah ni vsega povedal. Glavna stvar je še nepoznana, vendar hočem povedati vso resnico.«

Gestapo nadaljuje s čiščenjem terena in vdira v partizanske vrste

V juniju in juliju 1942 si je gestapo v Trbovljah prizadeval vrniti svoje sodelavce v kurirske veze med partizani in organizacijami na terenu. Pošiljal je provokatorje v partizanske enote in že žel v drugih krajih Štajerske določene uspehe. Tudi Lurker je potem, ko je »pomiril« območje Maribora in Slovenskih goric, imel za prvenstveno nalogo »pomiriti« teren Savinjske doline in Kozjanskega. Zato je preselil svoj štab v Celje.

V Trbovljah se je pokazala prilika koncem avgusta z zajetjem partizanskega kurirja Ivana Jelena — Miloša, ki so ga v Knezdolu ujeli po prijavi neke ženske. Ivan Jelen — Miloš je prišel v Knezdol obvestiti okrožnega sekretarja Frica Keršiča o nameravanem prihodu II. grupe odredov na Štajersko. V noči na 30. avgust ga je

aretirala skupina zaščitne policije pod vodstvom gestapovca Zeinerja. Po gestapovskih poročilih se je ob aretaciji Jelen močno upiral in je pri tem ranil gestapovca Zeinerja. Ko je prišel na gestapo, je takoj pristal na sodelovanje. Še isti dan so bile izvršene prve aretacije v okolici Knezdola in Planinske vasi. Izdal je tudi kurirko Pokrajnskega in Okrožnega komiteja Partije Milko Ahac in Ota Valenčaka iz Trbovelj. Izdal je prav tako ožjega sodelavca Frca Keršiča in Ernesta Koželja iz Žabje vasi. Vendar s Koželjem ni šlo gladko. Ko ga je pomožni policist Kotnjak aretiral in ga gnal proti orožniški postaji, se je Koželj iztrgal in se ruval z njim, vendar je obležal. Kotnjak je šel na orožniško postajo po pomoč in ko se je vrnil, se je Koželj vnovič znašel in Kotnjaka ustrelil v trebuh ter je ta za posledicami umrl. Koželj se je nato v splošni zmedii umaknil proti Zagorju, potem pa se je vključil v Veličkovovo četo I. štajerskega bataljona. Kasneje so ga gestapovci znova ujeli.

O Jelenovi izdaji je 27. oktobra 1942 Glavnemu poveljstvu slovenskih partizanskih čet poročal tudi štab II. grupe odredov: ⁶⁵ »V Revirjih je prišlo do nove izdaje. Kurir PK, ki je vzdrževal zveze z Revirji in našimi četami, se je predal Nemcem in izdal celo vrsto ljudi. Šel je od javke do javke, od taborišča do taborišča in izdajal naše ljudi, nekatere pa celo sam ustrelil. V partizanskem taborišču je ubil tovariša Marka in Toneta ter ilegalca Trempeža (tu gre za ilegalca Krempuša v Rečici, op. K. F.). Izdal je kurirko ilegalko Milko Ahac, ki je bila že na zadnjem letaku med ustreljenimi. Izdal je Ota Valenčaka, kandidata Partije in funkcionarja OF, ki izdaja. Izdal je lovca Romiha, simpatizerja iz Zagorja, kjer je bil ranjen ujet Polde Knez, ki izdaja. Ubit Cankar, kurir za partizansko zvezo z Litijo. Rešila se je tovarišica Šlandrova in en kurir. Izdal je tabor OK Litija, v katerem je bil ranjen tovariš Jamski, ki smo ga rešili. Izdal je gostilničarja Dolinška iz Trbovelj (pomota, ker gre za Dolinšek Matijo iz Rečice, op. K. F.).

Sedaj je kurir Miloš, pravo ime Milan Jelen (pravo ime Ivan Jelen, op. K. F.), mizarski pomočnik iz Trbovelj, star 20 let, v gestapovski službi in hodi po Trbovljah s puško. Posebej vas opozarjamo na dejstvo, da je Polde Knez po pismu, ki smo ga dobili v roke, začel izdajati, zato naj CK sproži preventivne ukrepe. Zanimivo je, da je bil izdajalec Miloš Jelen eden najvestnejših partizanov, zelo pogumen in resen. V bojih pod Limbarsko goro je ubil enega vermana, pri Kotredežu je dva ranil in pobegnil. Užival je veliko zupanje. On je našemu štabu priskrbel zvezo s Štajerskim štabom.«

O zajetju Jelena pa je gestapovec Zeiner poročal: ⁶⁶ »Glavni kurir Ivan Jelen — Miloš, ki sem ga aretiral 29. 8. 1942 v Planinski va-

⁶⁵) K. F. Marko Selin: Nič več strogo zaupno, II.

⁶⁶) K. F. Marko Selin: Nič več strogo zaupno, II.

si v okolici Trbovelj, je sedaj moj zaupnik. Povedal mi je, da je pri Kmetu Friedelu — Odlasku v Kotredežu glavna banditska javka, ki jo vodi Leopold Knez z banditskim imenom Poldi. Razen tega naj bi se tam zadrževali Šlander in drugi kurirji.

Dne 30. 8. 1942 sem odšel vzečer ob nastopu mraka s tovariši Sielaffom, Hartliebom in nekaterimi policisti v civilu ter z zaupnikom Gračnerjem in Polakom v Kotredež, da bi s pomočjo Miloša to javko uničili. . . »

Ivan Jelen — Miloš je dobil pri gestapu nov psevdonim »Bruno«. Vodil je gestapovce in nemško policijo po vseh znanih taboriščih in javkah, sicer pa izdajal vse, kar je vedel, bil je gestapovski zaupnik, izvidnik, provokator in do srede 1942. leta še paznik v zaporih v Trbovljah. Skupno s partizanskima dezerterjema Gračnerjem in Polakom je hodil po okoliških hribih in provociral kmečko prebivalstvo. Od marca 1944 je bil prestavljen v Maribor in je na mariborskem in celjskem območju povzročil številne aretacije. Nato je odšel v posebno šolo SS in je bil leta 1945 v nekem taborišču v Franciji odkrit in zaslišan. Na poti v Jugoslavijo je pobegnil.

Leopold Knez vse do prve polovice oktobra ni nič izdal. Tudi sicer so mnogi provaljeni v Zagorju bili izdani od drugih, pa sedaj pripisujejo izdajo njemu. Vendar je po oktobru klonil in izdal veliko število sodelavcev s področja Zagorja.⁶⁷⁾ Gestapo Trbovlje je v svojem aktu z dne 30. 1. 1943 odgovarjal referatu IV N pri poveljniku varnostne policije in varnostne službe v Mariboru: »Premestitev navedenega nismo mogli opraviti, ker zadeva z ozirom na obširne podatke ni bila zaključena. Knez Leopold pozna toliko ljudi in ima veliko znancev, da ga še zmeraj uporabljamo za identifikacijo. S svojo dejavnostjo kot glavni terenski vodja je prihajal v stik s posameznimi pripadniki tolpe in da lahko o vsakem podatke. . . Čeprav ga ne moremo neposredno uporabljati kot zaupnika, vendar nam s svojim široko obsežnim poznavanjem mnogo koristi. Prav tako ga je tukajšnja zaščitna policija zahtevala zaradi njegovega poznavanja terena. Knez naj bi se do nadaljnjega tu potrdil in prosim za soglasje, da ga tu zadržimo. Ko ga tu ne bomo več rabili, bi ga izpustili in premestili v stari rajh. »Na ta dopis je vodja referata N, Brandt napisal: »Knez je lahko tam samo začasno in kasneje premeščen v stari rajh. Pri sprovedbi je treba predvideti nadaljnje ukrepe.« Torej Knez ni bil uporabljen kot zaupnik ali agent. Jelenova in Knezova izdaja se je vlekla v revirjih tja do meseca januarja 1943 tako na področju Trbovelj kot tudi Hrastnika in Zagorja.

⁶⁷⁾ Zgod. arhiv RSNZ Slovenije

Tudi poročilo PK KPS za Severno Slovenijo iz sredine avgusta 1942. leta govori o povečanem terorju na Štajerskem:⁶⁸⁾ »II. Politični položaj se je na Štajerskem, tako kot sva predvidevala midva v zadnjem poročilu in kakor sem vas tudi jaz ustmeno obvestil, zelo zaostril. Fašistična oblast napenja vse sile, da bi Štajersko podredila popolnoma svojim vojnim potrebam, ne samo še bolj kot doslej, ampak tudi v celoti našo živo silo. V svoji agitaciji (časopisi, razne brošure kot »Jasne poti«) zahteva od vsakega, da se jasno opredeli ali popolnoma za Hitlerjev rajh ali za komuniste in da mora to vsak s svojimi žrtvami pokazati. Pri tem napovedujejo brezobzirno uničenje vseh, ki so v najmanjši zvezi s komunisti in »komunistično OF«. Dejstvo je, da so našli na Štajerskem moči in način, da to izvedejo. Vršijo se pospešena mobilizacija v vermanšaft in za Vzhodno fronto, ki je sedaj zajela že vsa okrožja. Slovenske fante in moške uporabljajo tako za borbo proti našim partizanom, za vzdrževanje notranjega reda, in sicer začno s straženjem lastne vasi, v zasedah in patrolah pod vodstvom žandarja ali policaja, pa do prave mobilizacije proti partizanom v Revirjih in Savinjski dolini. Dočim so aprila uporabljali v ta namen v glavnem vermanšaft iz Ptuja, Celja in Maribora, so tekom tega časa v njem že vsa okrožja. Na drugi strani pa vršijo vpoklic na Vzhodno fronto, zaenkrat samo še pri družinah, za katere smatrajo, da so več ali manj njihove. Poleg tega vključevanja v svoj vojaški aparat pa kličejo 20. in 21. letnik ženske in moške mladine v Nemčijo v »Reichsarbeitsdienst«. Razpoloženje mas je seveda vedno bolj proti Hitlerju, le pri kočarjih se kažejo še vedno močni ostanki Hitlerjevega vpliva, dočim je proletariat v Revirjih in Savinjski dolini, pa tudi v Celju, manj v Mariboru in na Koroškem, popolnoma naš. V Revirjih in v Savinjski dolini je tudi ogromna večina kočarjev naša in nam vedno bolj postajajo opora na vasi.

Našim pozivom, da si poiščejo zaščite in da preprečijo prelivanje krvi njihovega naroda z borbo v partizanih, se pa odzivajo v premajhnem številu, da bi naše osvobodilno gibanje z lastnimi silami to preprečilo ali v kratkem času zaustavilo. Dejstvo je, da naše osvobodilno gibanje še ni uspelo v širokih množicah pretrgati razne oblike gnilega sožitja z njihovimi krvniki in vzbuditi pri njih potrebo lastne aktivnosti lastnih žrtev. Celo najboljši aktivisti OF in tudi člani partije, ki so v legalnosti bili osvobodilnemu gibanju na razpolago, z vsem oklevajo do skrajnosti, ko celo njihova lastna varnost zahteva, da se umaknejo v ilegalo ali v partizane. V vseh provalah je bila do sedaj večina ljudi opozorjenih, naj se umaknejo (v zadnji celjski sta

⁶⁸⁾ Zbornik Dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni, dokument št. 43. Poročilo je napisal sekretar PK KPS Sergej Kraigher.

Štefan in kurirka govorila in rotila desetine komunistov, naj se umaknejo), toda ogromna večina raje upa na zadnjo verjetnost, da ne bodo aretirani, ali da bodo ušli, kot da bi se odločili za partizane. Zato je ogromna večina ustreljenih, število partizanov pa se le počasi veča. Vzroke za to vidimo v sledečem: slabost naše politične agitacije tako, da še vedno prevladuje fišistična propaganda. (Mi smo sicer izdali po vprašanih izseljevanja in vermanšafta in Reichsarbeitsdiensta vrsto proglosov, od njih so nekateri imeli precejšen odziv, vendar naša propaganda ni dosegla v celoti namena)... Premajhna sila partizanov, ki otežkoča masam, da bi uvidele smisel žrtev, ki jih sprejemajo nase, če vstopajo v partizane, kar kaže še vedno premajhno živo povezanost z narodom. Brez dvoma pa otežkoča tako uspeh prvega in drugega dejstva, da so sledovi slovenske preteklosti na Štajerskem kot pokrajini, ki je vedno bila izpostavljena nemškemu pritisku in v zadnjih letih Hitlerjevi demagogiji, posebno težki...

Kar jih še bolj peče, pa je to, da partizanska akcija ni več omejena samo na »Kreis Trifail und Cilli«, ampak da delujejo partizani v mariborskem okraju, ptujskem in brežiškem okraju, kjer so mislili, da so najbolj trdni in da je tudi v teh okrajih že ponovno tekla nemška kri. To so hoteli zatreti z masovnim streljanjem talcev: v juliju so jih streljali trikrat, in sicer po 62, 100, 70 naenkrat, preje po 30-40, sedaj streljajo tudi ženske in dekleta. V zadnjem času so segli po novem sredstvu: sistematično izseljujejo družine in svojce partizanov in grozijo, da bodo postrelili svojce vseh, ki gredo v partizane (Steindl, Gauführer Steirischer Heimatbunda javno v Trbovljah).«

Stvarno so Nemci 23. junija 1942 v Celju ustrelili 61 ljudi, med njimi 6 žensk; dne 7. julija 37 moških; 22. julija 98 ljudi, med njimi 16 žensk; 30. julija 68 ljudi, med njimi 13 žensk in 15. avgusta 95 ljudi, med njimi 14 žensk.

Vdor se je razširil do zajetja sekretarja za revirsko okrožje Frica Keršiča — Gala

V letu 1942 se je gestapovsko osebje na izpostavi varnostne policije trikrat povečalo. Število vohunov se je od 25 v letu 1941 (ti so bili v glavnem tisti, ki so prihajali iz drugih izpostav na Štajerskem in Avstrijskem) že povečalo na mrežo 50 zaupnikov (informatorjev, agentov in oglednikov). V letu 1942 se je gestapo že dokopal do podatkov o terenski organizaciji in o partizanskih enotah.

Po Jelenovi izdaji se je vdor širil tudi na Zagorje, Litijo in Laško. Tako so gestapovci prišli na sled tudi komisarju posebne enote, ki je avgusta 1942 odšla iz Kočevskega roga preko Hrvaške na Ko-

zjansko. V bližini Zagreba so jo razbili, nekaj postrelili, nekatere ujeli, le maloštevilnim je uspelo pobegniti. Med njimi je bil tudi komisar Ivan Žagar, rojen 4. 10. 1920 v Trbovljah do odhoda v partizane je stanoval v Trbovljah, Loke 504. Gestapovci so ga zajeli na javki pri Vrtačnikovih, občina Zidani most. S tem v zvezi je Žagar izpovedal ⁶⁹⁾ »... Vrtačnikova me je spremljala do doma Potokar, ko sem šel v Zagorje, nato se je oddaljila... Na ponedeljek 19. 10. 1942 proti 9,30 uri sem bil v kuhinji pri Vrtačnikovi. V tem času sta prišla dva moška, ki sta bila oborožena in katere sem imel za bandite in sta me pozdravila z banditskim pozdravom. Jaz sem jim prav tako odzdravil. Oba sta me zmerjala, da sem izdajalec in me silila, da dvignem roke in jima sledim, pri čemer sta me ustrahovala s pištolo. Pred hišo je stal še tretji, ki mi je rekel, da me vodijo h komandantu, kjer se bom zagovarjal. Tudi Angela Vrtačnik je morala zraven. Jaz sem protestiral ter ponavljal, da sem komunistični komisar in se že 15 mesecev bojujem. Nato so me odpeljali do stanovanja Pavlič in medtem sem opazil, da ne gre za prave partizane in da gre za preoblečene policiste...« Šlo je za akcijo izvidnikov celjske izpostave gestapa. Takrat so aretirali še Vrtačnik Jožefo, Marijo, Angelo in Vrtačnik Franca.

Žagar je v »celjskem piskru« še naprej izdajal in postal gestapovski oglednik. V Revirjih se je vdor razširil v Žabjo vas in na vzhodni obrat. Takrat so aretirali Valerija Pozniča, Alojza Hrena, Milana Žirovnika, Ivana Mlinarja, Franca Zupančiča, Ivana Mlakarja, Ferdinanda Žagarja, Gustava Sadovška, Adolfa Spilerja, Jožeta Rebarja, Franca Jakša, Jožefa Sušo, Franca Kepa, Franca Drnovška, Antona Hribarja, Stanka Pajerja, Ivana Lasnika, Ernesta Dornika in Franca Ulčarja.

Zaključno poročilo o preiskavi proti Zupančiču navaja: ⁷⁰⁾ »Zupančič Franc, rojen 29. 6. 1906 v Basel, stari rajh, stanujoč v Trbovljah. Zgoraj imenovani je po priloženi beležki obremenjen po P. V., da je kot član OF za to organizacijo delal. Iz tega razloga je bil 23. 10. 1942 aretiran in prepeljan v tukajšnji zapor. Pri zaslišanju je Zupančič priznal, da je za OF zbiral denar. Priznava tudi, da je imel zvezo z glavnim terencem Keršičem v Planinski vasi, nato pa v Slačniku, kjer je tudi sam bil. Priznava tudi, da je več ljudi imelo iti namen v partizane, kamor so nekateri tudi odšli. Zupančič je delal za OF iz političnega prepričanja. Bil je 16 let pripadnik komunistov...«

Po Jelenovi izdaji, posebej po vdoru v organizacijo na terenu, se je Fric Keršič najprej prestavil v Slačnik, nato pa v Zagorje nad

⁶⁹⁾ Fotoarhiv RSNZ Slovenije

⁷⁰⁾ Fotoarhiv RSNZ Slovenije

gostilno Moser. Gestapo je kasneje zvedel, »da se je namestil tako, da je lahko nadzoroval dogajanja na cesti«. Od tu je vzdrževal stike z organizacijo v Zagorju, pri tem pa sta mu pomagala aktivistka Vera Šlander in skojevec Vinko Kramer — Krištof. Do tu so prihajali kurirji in ilegalci, prav tako tudi aktivisti. Nekajkrat je odšel proti Trbovljam, da bi vzpostavil stike z aktivisti, ki so še ostali na terenu, vendar uspehov ni bilo. Tudi v Zagorju je gestapo takrat aretiral. Keršič je obiskoval kompromitirane delavce in jih prepričeval, naj se umaknejo. Največ kontaktov je imel s trgovskim pomočnikom Vladom Korbarjem nad železniško postajo v Zagorju.

Korbar je bil 21. 10. 1942 aretiran in je na kraju zaslišanja izjavil⁷¹⁾ »Tako sem vse izpovedal in ničesar zamolčal. Govoril sem popolno resnico. Pripravljen sem z gestapom sodelovati v boju s tolpmi in sem opozorjen, da bo v primeru, če bi jaz pobegnil, ustreljen moj oče, svojci pa poslani v koncentracijsko taborišče.« Dobil je psevdonom Jager — Lovec in šifro 3713.

»Lovec« je nato iskal zvezo s partizani na Sv. Gori in jo dobil s Keršičem in Debeljakom. O enem teh sestankov je »Lovec« na gestapu povedal: »Gal (Keršič) mi je dal prebrati pismo iz Trbovelj, v katerem je jasno pisalo, da Knez na policiji pove vse. Gal je nato opozoril na nujnost, da bi se vsi umaknili v gozd. Dogovorila sva se za sestanek pri kamnolomu v bližini železniške postaje.« Zaupnika »Lovca« je imel na zvezi Zeiner, referent IV N. »Lovcu« so na gestapu naročili, da nujna obvestila pošilja preko zagorskega župana dr. Scheichenbauerja. Tako je »Lovec« na sestanek s Keršičem pripeljal zagorske kulturbundovce in komandanta policije kapetana Wilgena. Tam so Frica Keršiča ranili in ga smrtno ranjenega ujeli. Debeljaku je uspelo pobegniti, zato so tudi partizani zvedeli za umazano igro gestapovskega agenta, ki se je nato umaknil v stari rajh. Na zaslišanju na gestapu je »Lovec« o tem izjavil: »V sredo 18. 11. sem, kot je bilo dogovorjeno, odšel h kamnolomu. Pred tem sem kot vsakokrat in kot je bilo od gestapa naročeno, obvestil dr. Scheichenbauerja. Od njega sem po nalogu gestapa dobil 2 dcl slivovke z uspavalnim praškom, ki ga je pripravil dr. Scheichenbauer. Rekel mi je, da naj to dam popiti Galu in Debeljaku in potem, kako bo sredstvo delovalo, obvestim doli čakajočo zaščitno

⁷¹⁾ Zgodovinski arhiv RSNZ Slovenije

(nadaljevanje sledi)

Kljub temu, da smo v dosedanjem razreševanju te problematike naleteli na enake uradne poglede v zdravstvenih domovih in zdravstvenih interesnih skupnostih na našem območju, pa še vedno ugotavljamo, da je pri večini zdravstvenih delavcev prisotna miselnost, da je kariera in ugled zdravstvenega delavca zagotovljen le v visokospecializiranih zdravstvenih ustanovah in tako kadri iz teh ambulant slej ko prej bežijo v specializacije, ki jih odtegujejo neposrednemu kontaktu z organizacijo združenega dela in njenimi neposrednimi problemi. Zato dajemo popolno podporo vsem usmeritvam v gradivu za III. konferenco, ki zahtevajo razreševanje kadrovske problematike v zdravstvu, zlasti na področju osnovnega zdravstvenega varstva, medicine dela in socialne medicine. Potrebno je že skozi sistem usmerjenega izobraževanja zainteresirati bistveno več mladih zdravnikov kot doslej, da ostanejo »na terenu« ter jim omogočiti specializacijo in izobraževanje ob delu v prej navedenih smereh. Prepričani smo tudi, da je možno ob upoštevanju vseh sindikalnih izhodišč ustrezno izpeljati delitev po delu ter primereno družbeno vrednotenje dela v osnovnem zdravstvu, medicini dela in socialni medicini ter tako zadržati kadre v teh usmeritvah.

Menimo, da bi morale sedanje prednostne ambulate prevzemati poleg uslug splošne medicine tudi usluge medicine dela ter se tako uspešneje vključevati v preventivo. Zaradi fizičnega dela v težkih delovnih pogojih moramo še predvsem rudarji dajati prvenstveno nalogo preventivi. Večino delavcev v tej panogi je treba najmanj enkrat letno pregledati, temu pa sedanje ambulate medicine dela niso v celoti kos in je vprašljiva kvaliteta opravljenega dela.

Ugotovitev, da je ravno pri delavcih, ki izvajajo težko fizično delo pod slabimi delovnimi pogoji največ obolevnosti in invalidnosti, ni nova, zahteva pa prav gotovo hitrejšo in učinkovitejšo preventivno ukrepanje. Ob analiziranju trenutnega stanja se nam vsiljuje misel, da se preventiva vse bolj odmika, kakor da nismo sposobni spoznati njene vrednosti na področju humanizacije in ekonomike dela.

Če pogledamo samo stagniranje oziroma upadanje tako imenovanega preventivnega zdravljenja delavcev v naravnih zdraviliščih, vidimo, da je taka trditev resnična. Posamezne občinske zdravstvene skupnosti se zapirajo v svoj okvir različnih ekonomskih zmožnosti in namenjajo dokaj različna sredstva za izvajanje preventivnega zdravljenja. Splošna ugotovitev je, da če primanjkuje sredstev, je najlažje okrniti program preventivnih nalog. Gotovo je, da se del preventivnega zdravstvenega varstva ne bi smel zmanjševati, ampak celo naraščati, v ta namen bi morali tudi ustrezno izvajati solidarnostno prelivanje sredstev znotraj zdravstvene skupnosti.

Rudarji se zavedamo, da rešitev problema visoke bolniške odsotnosti z dela ne bomo rešili čez noč, vemo tudi, da zaradi pogojev dela teh izstankov ne bo možno spraviti na povprečje v gospodarstvu, želimo pa s širšo izpostavitvijo tega problema doseči vključitev celotnega zdravstva v odpravljanje vzrokov takšnega stanja, ker vidimo, da samo znotraj regijskih interesnih skupnosti in zdravstvenih organizacij združenega dela ni moč zagotoviti vseh pogojev za resnično kvalitetno preventivno delovanje.

Naslednji izjemno pereč problem, ki je posledično vezan na zapostavljanje socialne varnosti rudarjev, je kadrovska problematika v premogovništvu, saj se je v nekaj preteklih letih vse manj mladih odločalo za poklic rudarja. Tako se je število zaposlenih v delovni organizaciji Zasavski premogovniki Trbovlje znižalo od 3405 v letu 1976 na 3065 koncem leta 1980, v letu 1981 je glede na plan primanjkovalo 105 delavcev, za leto 1982 pa Zasavskim premogovnikom primanjkuje preko 200 delavcev, ob tem da moramo upoštevati še problem ustreznega zaposlovanja preko 500 invalidov.

Ob podrobnejšem pregledu vzrokov odhodov delavcev ugotavljamo, da največ delavcev preneha z delom »samovoljno«, to je brez predhodnega pismenega obvestila, da ne želijo delati v delovni organizaciji. Tu gre predvsem za delavce iz ostalih republik, ki se po krajših obdobjih dela pri nas zaradi najrazličnejših vzrokov niso dovolj vključili v delovno in življenjsko okolje. Dejstvo

je, da smo za te delavce bistveno premalo naredili. Kljub sprejetim sporazumom o minimalnih standardih je življenje v samskih domovih vse drugo kot privlačno, saj jim nudijo le najnujnejše bivalne prostore, pa še te večinoma v dotrajanih in zastarelih objektih. Dokler se ne izboljšajo vsaj najnujnejši materialni pogoji, je tudi vprašljivo aktivnejše vključevanje delavcev v družbeno življenje v temeljni sredini in občini.

Drugi najštevilnejši in obenem najbolj zaskrbljujoč vzrok odhoda je upokojevanje starejših, v večini kvalificiranih rudarjev, ki so s svojimi delovnimi navadami in izkušnjami živeli z rudnikom in ogromno prispevali k doseženi proizvodnji premoga in razvoju rudnikov. V letu 1980 se je starostno upokojilo 128 rudarjev, v preteklem letu pa že 131 delavcev. Pregled planiranih upokojitev do leta 1985 ne daje razveseljive slike, saj se trend upokojevanja v prihodnjih letih ne znižuje. V tem srednjeročnem obdobju bomo tako izgubili predvidoma skupno 736 rudarjev ob upoštevanju sedaj veljavnih pogojev upokojevanja. In kaj ta visoka številka pomeni? Rudniki si bodo v prihodnjih letih morali zagotoviti nadomestilo za te delavce, kakor tudi nadomestilo za ostale delavce, ki odhajajo iz rudarstva zaradi drugih razlogov, zaposliti pa bodo morali tudi dodatno število rudarjev, ki bodo potrebni v zvezi s predvidenim razvojem premogovništva na področju zasavskega revirja.

O tej problematiki smo obširneje spregovorili v rudniških in zasavskih sindikatih že v oktobru leta 1980 in menimo, da so naša tedanja stališča vedno bolj aktualna. V zvezi z benefikacijo delovne dobe in upokojevanja smo bili mnenja, da sedanji sistem ustreza našim pogojem, ob tem da se delavcem, katerih delovna opravila in naloge zahtevajo občasno delo v jami, prizna benefikacija za čas, dejansko prebit v jami (na podlagi evidence).

Glede na sedanje razprave o osnutku zveznega zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja nimamo namena striktno vztrajati pri sedanji benefikaciji, 12 mesecev dela za 16 mesecev pokojninske osnove, predlagamo pa, da se v zakonu določi najnižjo starostno mejo za tiste zavarovance,

ki imajo priznано zavarovalno dobo s povečanjem za odhod v starostni pokoj. Ta meja naj bi bila 50 let ob upoštevanju, da ni zdravstvenih zahtev. S tem bi zajezili še večji odliv sorazmerno mladih zavarovancev v pokoj, istočasno pa bi si ti zavarovanci nekoliko izboljšali osnovno za pokojnino zaradi podaljšanja aktivne dobe. Že prej navedene številke o predvidenem upokojevanju v tem srednjeročnem obdobju kažejo na izredno resnost stanja, ki pa se bo še bistveno poslabšalo, če navedeni predlog ne bo osvojen.

Visoka fluktuacija v Zasavskih premogovnikih je ozko povezana z zagotavljanjem družbenega standarda delavcem, izstopa pa še posebej stanovanjska problematika. Število stanovanj, ki jih ima delovna organizacija v vseh treh revirskih občinah niti ni tako majhno (3219), vendar le 36 % teh stanovanj zasedajo aktivni člani delovne organizacije, ostalo pa upokojeni rudarji in ostali delavci. Ob tem je potrebno upoštevati, da gre za nadpovprečno star stanovanjski fond (stare rudniške kolonije) in da je tako trenutno evidentiranih 182 prosilcev za nova stanovanja, preko 200 pa je prošelj za zamenjavo stanovanja zaradi neustreznih bivalnih pogojev. Samo ob upoštevanju sedanjih vlog in predvidenega upokojevanja bi morali do konca tega srednjeročnega obdobja zasavskim rudarjem zagotoviti preko 800 stanovanj, da o novih delavcih sploh ne govorimo, čeprav nam je jasno, da brez ustrezno rešenega stanovanjskega vprašanja ne bo novih zaposlitev.

Vseh teh potreb pa sami ne bomo mogli reševati, saj namenska sredstva, ki jih temeljne organizacije združenega dela sedaj lahko izločajo, ne zadoščajo niti za kritje tekočih stanovanjskih potreb, v naslednjih letih pa bi ob sedanjih pogojih lahko pokrivali le slabo četrtino potrebnega stanovanjskega fonda. Mnenja smo, kot smo že tudi zapisali v stališča koordinacijskega odbora osnovnih organizacij Zveze sindikatov, da je potrebno izdelati program stanovanjske izgradnje, ki naj tako po številu stanovanj kot po njihovi lokaciji pokrije potrebe, ki so v skladu s predvidenimi novimi odkopavanji. Celovito analizo stanovanjske problematike v premogovništvu v Zasavju bo

potrebno predložiti tudi Elektrogospodarstvu Slovenije in porabnikov energije ter se dogovoriti za ustrezen pristop, če hočemo v rudarstvo pritegniti dovolj novih delavcev in zagotoviti izpopolnjevanje zastavljenih načrtov.

Področje energetike in rudarstva ima vrsto posebnosti tako zaradi narave dela kot zaradi odnosa celotne družbe do te panoge. Dejstvo je, da smo mnogo odprtih in perečih problemov v zadnjih letih pričeli reševati. V celotni družbi smo ugotovili, da moramo racionalno izkoriščati tiste vire energije, ki so nam na voljo, sami rudarji pa tudi vemo, da vseh notranjih organizacijskih in poslovnih slabosti ne moremo in ne smemo valiti na širšo družbeno skupnost, zato tudi v razpravah o gradi-

vih za III. konferenco ni izpostavljenih nikakršnih zahtev za širjenje socialnih pravic rudarjev iznad doseženih materialnih možnosti družbe. Želimo, da se v Sloveniji poenotimo do pravic rudarjev, ki jim gre do dela in pogojev dela in podpiramo vsa prizadevanja, da se v republiških odborih sindikata delavcev energetike čimprej poenotimo okrog zagotavljanja socialne varnosti vseh slovenskih rudarjev.

Vse naše pripombe in razmišljanja v pripravah na III. konferenco Zveze sindikatov Slovenije pa so usmerjene v to, da skozi reševanje nakazanih problemov izpolnimo prevzete srednjeročne obveznosti po izkopu premoga in proizvodnje električne energije.

Trboveljska delegacija ZRVS na obisku v pobratenem Lazarevcu

Dne 9. februarja 1982 sta člana predsedstva občinske konference ZRVS Trbovlje prisostvovala delu občinske volilne konference ZRVS v pobrateni občini Lazarevac. Tovrstna izmenjava medsebojnih obiskov je predvidena v stalnem programu sodelovanja, ki sta ga obe organizaciji podpisali ob proslavi dneva JLA 20. decembra leta 1980 v Trbovljah na podlagi listine (Povelje) o pobratenu med tema občinama.

Na konferenci so predstavniki obeh organizacij ZRVS izmenjali poročila in izkušnje o delu ter sprejeli letni program sodelovanja za leto 1982. Ob tej priliki so RVS ugotovili, da je bilo dosedanje sodelovanje za obe organizaciji uspešno in obojestransko zelo koristno. V programu sodelovanja je izreden poudarek na izmenjavi mnenj, analizi stanja v krajevnih organizacijah in aktivnih ZRVS, na opredelitvi in izvajanju skupnih nalog na področju negova-

nja in razvijanja revolucionarnih tradicij NOB, utrjevanju bratstva in enotnosti, na izvajanju strokovnih programov za vzgojo in izobraževanje članstva ZRVS, obrambne vzgoje mladine in občanov ter vključevanje rezervnih vojaških starešin v obrambne aktivnosti na področju SLO, varnosti in družbene samozaščite na ravni občin in v bazi.

V tem času (dobrem letu dni) so ob večkratnih snidenjih RVS, borcev in mladine — vzpostavljena številna poznanstva, poglobljeni so bili navezani prijateljski stiki, dodobra pa so spoznali uspešen gospodarski razvoj obeh občin, njihovo kulturno dediščino, navade in tradicije ter srednjeročne programe razvoja teh dveh mest z okolico.

Obe občini sta skupno pobrateni še z občinama Valandovo v SR Makedoniji in Donjim Lapcem v SR Hrvatski, kar je

zelo pomembno in koristno tudi z gospodarske strani.

Osmega aprila letos bodo tovariši rezervni vojaški starešine iz Lazarevca znova vrnili obisk ZRVS Trbovlje, ko se bodo udeležili njihove druge volilne občinske konference ZRVS po izteku njihovega štiritletnega mandatnega obdobja, kjer bodo še bolj konkretizirali skupno opredeljene naloge.

Podobno kot organizaciji ZRVS sta program sodelovanja sprejeli tudi organizaciji ZZB NOV in pa KS Franc Fakin iz Trbovelj ter KS Veliki Crljeni v Lazarevcu. Občinski organizaciji ZZB NOV Trbovlje in krajevno združenje ZB NOV Fric Keršič dobro sodelujeta tudi z borčevskima organizacijama z občinama v pobratenih Jesenicah, kar bodo (morda še letos) storili tudi rezervni vojaški starešine.

Rudi Matko

POMEMBNI AKCIJI TRBOVELJSKIH REZERVNIH VOJAŠKIH STAREŠIN NA PODROČJU ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI OB 30-LETNICI ZRVS

Med letošnjimi zgodovinsko pomembnimi jubileji tudi organizacija ZRVS slavi svoj jubilej, 30-letnico obstoja in delovanja. Občinska konferenca ZRVS Trbovlje se je odločila, da bo v počastitev te obletnice in drugih pomembnih dogodkov tudi sama prispevala, in sicer tako, da bo s široko zasnovano propagandno akcijo skupaj z ZZB NOV Trbovlje podprla izdajo knjige svojega člana rez. podpolkovnika JLA, prvoborca in nosilca spomene 1941 Karla FORTEJA-Marka Selina pod naslovom NEPREMAGLJIVO OBOROŽENO LJUDSTVO. Akcija je stekla že junija lani, knjiga pa bo izšla koncem februarja letos.

V knjigi avtor, ki je doslej napisal knjigo v dveh delih z naslovom NIČ VEČ STROGO ZAUPNO in zbral ter uredil gradivo o narodnem heroju Fricu KERŠIČU-Galu, opisuje delovanje gestapa v

Trbovljah, razvoj varnostno-obveščevalnega sistema NOB na tem področju, ustanovitev bataljona VDV na Štajerskem in kasneje brigade KNOJ, partizanski napad na Trbovlje 28. aprila 1942. leta in še druge zgodovinsko pomembne dogodke ter ohranjanje, negovanje in obnavljanje tradicij NOB in revolucionarnega gibanja v združenem delu. Izdaja te knjige (brošure) bo obogatila zakladnico prispevkov za zgodovino Revirjev in koristno služila mladini ter odraslim, ki delajo na področjih SLO, varnosti in družbene samozaščite.

Proti koncu letošnjega leta bodo trboveljski rezervni vojaški starešine izdali tudi kroniko obstoja in delovanja organizacije ZRVS (prej UROJ in UROP) vse od njene ustanovitve v letu 1952 in za vsa kasnejša obdobja do vključno z letošnjim jubilejnim letom, kar bo tudi v prid članstvu ZRVS ob njihovem vsakdanjem delu v druž-

benopolitičnih aktivnostih ter izvajanju nalog, ki izhajajo iz statuta, pravil in vsakoletnih načrtov dela te organizacije.

Pri tem moram poudariti, da organizacija ZRVS v Trbovljah nima na voljo namenskih sredstev za lastno založniško dejavnost razen za občasno izdajo INFORMATORJA in so vezani ter odvisni izključno le od uspeha izredno aktivne propagandne dejavnosti med svojim članstvom in občani ter na pomoč in razumevanje delovnih organizacij, družbenopolitične in samoupravnih interesnih skupnosti ter njihovih samoupravnih organov, kar zelo cenimo.

Prepričani smo, da bosta tudi ti knjigi (brošuri) naleteli na ugoden sprejem med članstvom ZRVS, borci, mladino, delovnimi ljudmi in občani Trbovelj ter povsem opravičili vložena namenska sredstva in trud.

Rudi Matko

O delu mladinske organizacije v DO Rudnik rjavega premoga Senovo

Ni dolgo tega, odkar so mladi iz DO Rudnik rjavega premoga (DO RJP) Senovo postali člani »družine« mladih v SOZD REK Edvarda Kardelja, zato ni čudno, da o njihovem delu ne vemo veliko. Da bi nekoliko поблиže spoznali aktivnost mladinske organizacije, me je pot vodila v Senovo, kjer sem se pogovarjal s predsednikom osnovne organizacije ZSMS delovne organizacije Rudnik rjavega premoga Vikijem Žučkom.

Najprej je na kratko predstavil Senovo. Povedal je, da je v delovni organizaciji zaposlenih okrog 150 mladih, ki so organizirani (začasno) v eni osnovni organizaciji. Velik del mladih živi in prihaja na delo s področij izven Senovega (Bohorja, Kozjega, Blance).

Potem je spregovoril o sami aktivnosti mladinske organizacije v tem mandatnem obdobju, ki se počasi izteka. Iz njegovih besed je bilo moč povzeti, da mladi v delovni

organizaciji delajo relativno dobro. Med njihove najpomembnejše akcije bi šteli naslednje:

— udeležba na športnih prireditvah;

— sodelovanje pri pripravi in na sami proslavi v Mačkovcih ob dnevu rudarjev;

— kopanje temeljev za novo delavnico v Rovnah;

— udeležbo na delovni akciji pri partizanski tiskarni Franceta Prešerna.

Za naslednjo akcijo je dejal, da je bilo potrebno odstraniti bukev, ki je padla zaradi vremenskih neprilic na tiskarno. Ta akcija je bila najbolje organizirana, zato tudi učinek ni izostal. OO ZSMS DO RJP Senovo je za sodelovanje dobila priznanje, ki ga je podelila krajevna borčevska organizacija. Ko je Viki pripovedoval o dejavnosti mladih v DO RJP Senovo, pa ni pozabil opozoriti na probleme, ki so in še

spremljajo mladinsko organizacijo v rudarskem kolektivu iz Senovega.

Ker je veliko mladih iz okoliških krajev, je težko zagotoviti udeležbo na sejah. Soočajo se s težavami v zvezi z administracijo. Mladi komunisti se malo ali sploh ne vključujejo v dejavnost osnovne organizacije. Pomoč partijske organizacije mladinski je zelo majhna. Ni pobud in pomoči niti od krajevne mladinske organizacije. Tako so mladi in njihova organizacija v DO RJP Senovo nemalokrat prepuščeni samim sebi, ali pa niso deležni razumevanja, kar je prišlo do izraza, ko so hoteli izpeljati akcijo zbiranja in ponovnega separiranja premoga, ki pada iz vozičkov in se nabira ob progi za odvoz premoga ter se na ta način priključiti prizadevanjem celotne družbe za stabilizacijo. Toda njihova pripravljenost, da tudi po tej poti izkoristijo notranje rezerve in prihranijo nekaj denarja, ni naletela na podporo v delovni organizaciji.

Praksa je pokazala, da tudi sama organiziranost ne ustreza več prizadevanjem in dejavnosti mladih v DO RJP Senovo. Zato bodo ustanovili še tri aktivne mladih. V prvem bodo organizirani mladi, zaposleni v jami in delavnici v Rovtah, drugega v separaciji in tretjega v delovni skupnosti skupnih služb.

Zanimalo me je tudi, kako mladi iz DO RJP Senovo in ostali mladi iz Senovega preživljajo prosti čas.

Viki je povedal, da je poskušala osnovna organizacija organizirati za mlade v DO RJP Senovo plesne vaje, a žal niso dobili prostora.

Sicer pa mladi v Senovem v prostem času obiskujejo kino, ukvarjajo se s športom in rekreacijo (za to imajo v dvorani novega doma vse pogoje), hodijo na plesne.

Dve uri pogovora sta bili za nama. Stisnila sva si roke z željo, da se mladi v SOZD REK Edvarda Kardelja čimprej dobimo, se spoznamo, izmenjamo izkušnje in mnenja, če ne prej, pa ob dnevu mladosti.

Božo MAROT

AKCAJA IN ŠE ENKRAT AKCIJA

Zasavska mladina bo v obdobju priprav na XI. kongres

ZSMS, ki bo v mesecu oktobru v Novem mestu, osrednjo pozornost namenila krepitvi organizacijske enotnosti. Množično vključevanje članstva in aktivno sodelovanje v vseh tokovih družbenega delovanja in odločanja pa mora iz besed končno prerasti v dejanja.

Mladi bodo poleg tega posebno pozornost namenili družbenoekonomskemu in političnemu položaju mladih v združenem delu. OK ZSMS Trbovlje v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje in Občinskim sindikalnim svetom po delovnih organizacijah že ugotavlja možnosti za zaposlovanje mladih.

V ozadju pa ne sme ostajati niti tekoče spremljanje in analiziranje prvih izkušenj praktičnega uresničevanja novih vzgojno izobraževalnih programov. Okoli 70 % negativnih ocen v prvih letnikih usmerjenega izobraževanja za rudarstvo je dovolj kričec podatek za takojšnjo akcijo na tem področju.

Prizadevanja za kvalitetno evidentiranje mladih za delegatske volitve so se tokrat malce izjalovila, saj so ostala na ravni zagotavljanja procentne zastopanosti mladih zaradi prešibke organizacijske aktivnosti osnovnih sredin. Organizacijske slabosti mladi zdaj rešujejo z angažiranim vključevanjem v kandidacijske postopke.

Idejnopolitično izobraževanje mora postati integralni del aktivnosti ZSMS, zato mladi razvijajo takšne oblike, ki so tesno povezane z družbenopolitično prakso ZSMS in združene z aktualno problematiko sredin, v katerih delujejo osnovne organizacije. V Trbovljah je konec lanskega leta uspešno zaključilo mladinsko politično šolo 35 bodočih mladinskih organizatorjev osnovnih organizacij ZSMS, kar pa ne pomeni, da so z izobraževanjem končali, saj organizirajo številne seminarje po področnih konferencah in komisijah. Zagorska komisija za idejnopolitično izobraževanje pa je v teh dneh pripravila program usposabljanja predsednikov in sekretarjev OO ZSMS.

Informativna in propagandna dejavnost ZSMS je ob vsebini in organizaciji predkongresnih priprav med mladimi zagotovo temeljni pogoj za uspešne priprave in mobilizacijo čim širših množic mladih v pripravah na XI. kongres ZSMS, zato so zagorski »copovci« organizirali regijski seminar za vse člane Centrov za obveščanje in propagando pri OK ZSMS in OO ZSMS.

Smernice delovanja in aktualne naloge so mladim jasne, za uresničitev pa je potrebna akcija, in še enkrat akcija ne le forumov, temveč vse mladine v najširšem smislu te besede.

Drago Jamnik

Lidija ŠENTJURC V ARENI ŽIVLJENJA

V sredo 27. januarja t. l. je bila ob 20. uri televizijska oddaja RTV Ljubljana o življenju in delu Lidije Šentjurg, članice sveta federacije in častne članice kolektiva SOZD Revirski energetske kombinat Edvarda Kardelja. Oddaja je imela naslov V areni življenja in je trajala eno uro in deset minut. Pripravila jo je novinarka Helena Koder, režiral pa Jože Pogačnik.

Že dolga leta smo pričakovali podobno oddajo na ljubljanski televiziji. V zadnjih letih se je namreč zvrstilo na ekranu precejšnje število najvidnejših predvojnih, medvojnih in povojnih borcev za boljše življenje našega delovnega človeka in za uveljavljanje samoupravnih socialističnih načel na vseh področjih našega življenja in dela. Pogrešali pa smo pobudnico takšnih oddaj, ki je vedno ostala običajno neimenovana, vsi pa smo vedeli, da povsod in ob vsaki priliki prepričuje predvojne komuniste prvoborce in graditelje socializma, naj v javnosti čimveč nastopajo, čimveč pišejo in povedo, kadarkoli in kjerkoli se pojavijo.

Sogovornica-revolucionarka Lidija Šentjurg ob vsaki priliki pove,

Nekaj misli naših sodelavk ob 8. marcu

da izvira iz Hrastnika, iz Revirjev, da je prve krivice delovnemu človeku zaznala prav v naših krajih in da se je prvih korakov v naprednem delavskem gibanju in v Komunistični partiji Slovenije naučila v Hrastniku oz. v Revirjih. Še danes izkoristi vsako priliko, da se udeležijo raznih posvetovanj, srečanj, proslav, razgovorov itd. v Hrastniku ali v drugih revirskih občinah.

V omenjeni televizijski oddaji se je v bistvu tovarišica Lidija Šentjunc pogovarjala s stotisočglavo množico gledalcev in poslušalcev. Vsem je gledala v oči in imel si občutek, da govori direktno z nami. V razmeroma pičlem času, ki ji je bil na voljo, je zelo na kratko omenila najpomembnejše postaje svojega življenja, od otroških let v Hrastniku pa do današnjih dni, ko več direktno ne opravlja najodgovornejših del. Vsi, ki smo to oddajo spremljali, smo ugotovili, da je opravila intervjuvanka ogromno delo in da le malokdo bi ji lahko sledil po njenih stopinjah od začetka do današnjega dne. Opravila je ogromno delo na vseh ravneh. Zgodovina bo njeno delo zlahka nepristransko ocenila, kot sotvorko nove Jugoslavije in novega samoupravnega socialističnega reda.

V oddaji je bilo prikazanih precej posnetkov in fotografij iz njene življenja, pa tudi filmskih in televizijskih posnetkov iz zadnjih desetletij. Najnovejši posnetki so bili pač tisti, ki so bili posneti dne 3. 7. 1981, ko je ob dnevu slovenskih rudarjev, delavcev našega kombinata, prejela iz rok predsednika delavskega sveta SOZD RE KEK Jožeta Žitnika listino častne članice kolektiva Revirskega energetskega kombinata Edvarda Kardelja. Posneta je bila tudi v rudarski uniformi, ki smo ji jo podarili ob tej priliki.

Menimo, da tovarišica Lidija Šentjunc ne bo ostala le pri izgovorjenih besedah preko televizijskih ekranov, pač pa bo v doglednem času napisala tudi spomine na svoje dolgoletno, bogato, revolucionarno delo, ki se v mnogočem povezuje, z delom rudarjev in delom našega kombinata.

— Mislim, da je položaj žensk danes veliko boljši, kot je bil v preteklosti, pravi Lea Hribnik, zaposlena v DO IMD.

Evidentiranih možnih kandidatov za volitve v okviru delovne organizacije pa do zveznega merila je veliko, in mislim, da bomo uspešno reševale probleme, ki nas še vedno tarejo. Marsikdaj se je v preteklosti zgodilo, da nismo prodrle s svojimi zahtevami, ker so nas moški preglašovali.

Odločna, borbena in tankočutna je tovarišica Lea. Kot mati samohranilka ni imela, pa tudi ni iskala, nobenih privilegijev. Nepravilno pa se ji zdi, da niso preživnine za otroka, ki jih mora plačevati oče, z zakonom drugače urejene. Znesek preživnine se ne bi smel povečati procentualno glede na starost otroka, ampak bi moral biti stalen. Ne glede na materin zaslužek, bi morale samohranilke prejemati otroški dodatek.

Samostojna je in življenje s sinom ji prinaša mnoge lepe trenutke.

— Preveč je med nami žensk, ki so zadovoljne s položajem, kakršen je, ne da bi razmišljale kaj bi se dalo premakniti na bolje, pravi Štefka Mohor, zaposlena v tajništvu v Premogovnika Kotredež že preko dvajset let. Zaposlila se je po končani osnovni šoli, ob delu zaključila ekonomsko šolo, sedaj pa upa, da bo kmalu končala višjo pravno šolo. Olajšav v službi ob tem, ko je študirala, ni imela, pa to je toliko ne moti, moti pa jo, da moški, ki študira ob delu, ima že zagotovljeno primerno oz. boljše delovno mesto, ko konča študije, pri ženskah pa ni tako.

Trenutno se pri nas zavzemamo, da bi ženskam z minimalnimi osebnimi dohodki in so pred upokojitvijo ponudili boljše delovno mesto oz. pogoje, ki bi pripomogli k višji penziji.

Štefka v svojem pogovoru rada omenja že odraslo hčerko.

Življenje ob njej ji je bilo tako izpolnjeno. Ne spominja pa se, da bi ji družba nudila kakšne olajšave kot materi samohranilki.

Lea Hribnik iz DS skupnih služb DO IMD

Veselila sem se srečanja s tovarišico Štefko, saj snovi za pogovor ni zmanjkalo. To je razgibana ženska, ki se poleg dela v službi tudi družbenopolitično udeležuje, se je in se še rada ukvarja s športom od balinanja, hoje v hribe in na trim steze do streljanja z zračno puško. V prostem času, ki ga ni veliko, rada plete. Poleg tega pa je še toliko stvari, ki jo zanimajo in veselijo.

Njene misli ob zaključku pogovora so izzvenele nekako takole: — O položaju žensk v naši temeljni organizaciji premalo razmišljamo. Lepa je pozornost sodelavcev do nas ob 8. marcu, želele bi jo več tudi ostale dneve v letu.

Marija Rakovič pa je zaposlena v Pomožni dejavnosti v Hrastniku. Moj način dela je takšen, da nisem mogla družbenopolitično delati. Pred dobrim letom sva bili v okrepčevalnici le dve ženski. Sedaj se je stanje precej izboljšalo. Delali sva po deset ur, večkrat deljeno dopoldne in popoldne. To delo v glavnem opravljaš stoje, torej

tudi po deset ur na nogah. Bila sem fizično in umsko utrujena. Če pa nekje prevzameš delo, ne smeš biti le številka, se sestanek udeležiti ali pa tudi ne, pač pa moraš aktivno sodelovati.

Na srečo je v Hrastniku dobro urejeno otroško varstvo, v šolah je varstveni oddelek, dovolj je tudi objektov družbene prehrane.

Štefka Mohar iz TOZD Premogovnik Kotredež

V prostem času, ki ga nimam dosti, čeprav sta mi fanta v veliko pomoč, najraje gledam televizijo in pletem ali pa obdelujem vrt.

Marjana Laznik je zaposlena pri rudniku že dvaindvajset let. Dela v DS SS v statistiki v Hrastniku.

O 8. marcu danes ne moremo govoriti v takšnem smislu kot nekdanj, ker imamo ženske vse pravice. V kolikor je potrebno, pa spregovorimo in probleme sporazumno rešimo. V samoupravnih organih je vključenih na našem področju veliko števil žensk, ki znajo zastopati svoja stališča. Mislim, da smo popolnoma enakopravne moškim. Tako čutimo tu, kjer smo zaposlene. Ne gledamo pa tako brezskrbno v bodočnost. Skrbi nas, da ne bi ostale v prihodnosti, ko bo verjetno težje dobiti službo kot danes, nezaposlene predvsem ženske. Zato bi predlagale, da v kadrovskih službah v občinskem merilu pripravijo vsaj za deset let plane, iz katerih bodo razvidne potrebe po

delavcih. Tako bodo tudi v šolah mladino lažje usmerjali v poklice.

Tudi tovarišica Marjana, tako kot večina žena s katerimi sem govorila, nima prostega časa. Vsak dan je izpolnjen z delom v službi in doma.

Največ mi pomenita otroka in delo.

Resna, delovna, ki zna dobro zastopati svoja stališča ter mnenja sodelavk in sodelavcev, to je **Ana Klenovšek**, zaposlena na TOZD Gramat že dvajset let. Na opekarni se je zaposlila takoj po končani gimnaziji, nato pa se izobraževala ob delu in končala višjo upravno šolo. Sedaj je vodja prodaje. Družbenopolitično je precej aktivna in je bila delegatka na III. konferenci Zveze sindikatov Slovenije.

Naše bralke bo verjetno zanimalo, če ste na omenjeni konferenci razpravljali o skrajšani delovni dobi za ženske?

S krajšanjem delovne dobe se nismo strinjali. Smernice so celo, da ženske, ki bi želele, lahko delajo štirideset let. Najverjetneje pa bo tako, kot je bilo — starost 55 let, delovna doba pa 35 let. Rudarji z beneficirano delovno dobo pa naj bi delali do petdesetega leta. To bo urejeno z republiškim zakonom. Sprejeli smo tudi načelo, da bi v celotni SFRJ enotneje urejali zakone.

Kaj menite o enakopravnosti med moškim in žensko?

Kljub temu, da smo na takšni stopnji razvoja, še vedno ne moremo govoriti o enakopravnosti med spoloma, nikakor pa ne o popolni enakopravnosti, že zaradi bioloških razlik. Razlik pa je še cela vrsta. Če pogledamo po šolah, dosega v večini primerov deklice boljše uspehe od fantov. Ko pa se dekleta zaposli, na njeno delo gledajo bolj kritično. Zakaj je ne bi za dobro opravljeno delo kdaj pohvalili. Da se ženska poleg ostalega dela še družbenopolitično udeleži, je potrebno o-

gromno naporov in odrekanih, saj v večini primerov tudi sama opravlja vsa gospodinjska dela. Še vedno ni zadovoljivo urejeno otroško varstvo. Ločujemo še moško in žensko delo. Kje je v vrtcu zaposlen moški? Pri tekočem traku pa največkrat stoji ženska, češ da je potrpežljivejša in lažje vzdrži pri takšnem delu kot moški.

Kaj bi v Trbovljah še lahko storili, da bi izboljšali položaj žensk?

Najprej bi opozorila vzgojitelje, da vzgajajo mladino v humanih odnosih med spoloma. Mož in žena bi morala biti pri hišnih opravilih enako obremenjena. Potrebovali bi več objektov družbene prehrane, raznih servisov, tudi otroško varstvo še ni zadovoljivo urejeno.

Za 8. marec želim našim delavkam zdravja ter da bi bile še naprej tako vestne in samodisciplinirane. Upam, da bomo z boljšo organizacijo izboljšali pogoje dela ter dosegli večjo produktivnost in na podlagi te nagrajevanje, ki bo našim delavkam zagotovilo materialno in socialno varnost.

Jana Karamarkovič, finančni knjigovodja v DS DO TET.

Drobna, nasmejana, živahna — komaj verjameš, da je zaposlena že osemnajst let.

Povejte nam nekaj o življenju žensk v naši delovni organizaciji?

Največ žensk pri nas je zaposlenih v delovni skupnosti. V samoupravnih ter družbenopolitičnih organizacijah v podjetju in izven smo dobro zastopane (naj omenim, da imamo sekretarko ZK in predsednico sindikata), povemo svoja stališča, mogoče pa smo premalo borbeno na vseh področjih.

Mislim na naslednje: še vedno lažje dobi zaposlitev moški kot ženska, v službi tudi lažje napreduje, manj se mu je treba boriti za stanovanje skratka, lažjo pot ima kot ženska.

V naši DO se trenutno najbolj zavzemamo za to, da bi odpravili nočno delo žensk, ki ga

postopoma že odpravljamo. Menim, da imamo v Trbovljah še vedno premalo jasli in da zdravstvena služba še malo ni tako urejena, kot bi morala biti. Ni prijetno čakati z bolnim otrokom celo popoldne v prepolni čakalnici.

Predlagam da bi se za 8. marec zbrale vse žene v REK. Edvarda Kardelja, se med seboj spoznale in pogovorile o položaju žensk v našem kombinatu.

— ■ —

Morda pa bi žene v prihodnosti le morale več razmišljati o počitku in bolj premišljeno izrabljati svoje moči.

Dragica Bregant

ŠTEFANIJA ŠPEHAR ČISTILKA V RUDNIKU KANIŽARICA

Štefanija Špehar je v delovni organizaciji Rudnik rjavega premoga Kanižarica pustila polnih 16 let težkega dela. Trenutno dela kot čistilka v upravnih prostorih rudnika, v preteklosti pa je delala še vse kaj drugega. Ni naključje, da smo izbrali za pogovor ob dnevu žena ravno njo, spada namreč v tisto generacijo delavk, ki so v letih 1949—51 delale v jami z ostalimi rudarji. Danes se nam to zdi malo čudno, posebno mladi generaciji, če si zamislimo žensko v škornjih s čelado, rudarsko svetilko in orodjem, ki je včasih preokorno tudi za moške roke.

V pogovoru je povedala sledeče:

Težka so bila tista povojna leta, za zaposlitev je bil velik problem, zato smo bili pripravljeni poprijeti za vsako delo. Tudi me, ženske, se nismo ustasile nobenega dela. V času dela v jami sem največ delala pri transportu premoga z vozički, pa tudi na čelu sem delala skupaj z ostalimi rudarji. Takrat smo v jamo še hodili peš in že sam vstop in izstop je predstavljal velik fizični napor. Svetili smo si s karbitaricami. Tudi

na delo sem hodila 4 km peš ob vsakem vremenu. Kasneje sem delala z drugimi ženskami na separaciji. Najtežje je bilo pri spravi lesa za jamo, ta je bil zelo težak, pozimi pa še zaledenel.

Danes se kar malo razjezim, ko vidim posamezne mlade in krepke delavce, ki se na vse načine izmikajo delu, ob tem pa

pomislim, v kakšnih pogojih smo takrat delali mi, vse napore pa smo prenašali z veliko mero dobre volje in vere v prihodnost.

Največja želja naše Štefanije ob dnevu žena je, da bi ji služilo zdravje ter da bi vsi skupaj mirno in zadovoljno živeli v naši državi.

V. Kukman

Življenje in delo stanovalcev rudniškega samskega doma v Hrastniku

Življenje in delo mladincev v rudniškem samskem domu v Hrastniku (v nadaljnjem besedilu samski dom) se je v zadnjih dveh letih bistveno spremenilo na boljše. Za to spremembo se je vsekakor zahvaliti v prvi vrsti domski skupnosti oz. predsedstvu domske skupnosti v sestavi:

Andželko Knežević — predsednik
Alojz Fujs — član
Franc Kranjc — član po službeni dolžnosti (hišnik)
Slavko Simič — član
Boris Jocič — član

V samskem domu organizirajo naslednja tekmovanja: ekipna, turnirji v malem nogometu oz. tekmovanja posameznikov v namiznem tenisu, šahu, streljanju, pikadu, plavanju.

Tako tekmovanje smo izvedli pod imenom »PETEROBOJ MLADOSTI 81« v počastitev dneva mladosti 25. 5. 1981.

Tekmovanje je potekalo od februarja do maja, na njem pa je sodelovalo veliko naših stanovalcev. Rezultati tega tekmovanja so objavljeni v športnem poročilu.

Podobno prvemu smo izvedli in zelo uspešno zaključili tudi drugo tekmovanje v počastitev dneva republike.

Mladinci iz samskega doma so se zelo aktivno in precej uspešno vključevali v razna tekmovanja in prireditve tudi na kulturnem področju.

Sodelovali smo na raznih kviz tekmovanjih v občini Hrastnik in na dveh je naša ekipa zmagala ter zastopala občino na regijskem tekmovanju.

OK ZSMS Hrastnik je kot izredno uspešno in plodno ocenila sodelovanje mladincev iz samskega doma in OO ZSMS Log — Novi Log. Plod tega sodelovanja je bil družabni večer v pesmi, besedi in spretnosti. Na tem večeru so mladinci omenjene osnovne organizacije in samskega doma recitali, peli in igrali kolo pred navdušenim občinstvom.

Posebno moram poudariti atmosfero, v kateri so mladi nastopali. Potekalo je v duhu prijateljstva, bratstva in enotnosti.

Organizirali smo tudi delovne akcije na rudniku, kot je pobiranje starega železa iz jam, čiščenje separacije in s tem skušali po svojih možnostih prispevati svoj delež k stabilizaciji.

Mladi iz samskega doma se vključujemo tudi v delovne akcije na območju naše občine in izven nje, pa tudi v akcije za pripravo svečanosti ob praznikih.

V posebno čast nam je vsem stanovalcem samskega doma, da je prav izmed načinov vrst mladinec, ki je nosil zvezno štafeto mladosti na centralni svečanosti ob njenem prihodu v našo občino s pozdravi predsedstvu SFRJ ter predsedstvu ZSMJ z obljubo, da bomo hranili največje pridobitve naše revolucije

—bratstvo in enotnost ter da bo mo stopali samo po poti, ki jo je začrtal naš ljubljani tovariš TITO.

Seveda pa ni vse tako uspešno in rožnato, kot si želimo. Ena šibkejših točk našega delovanja je vsekako delovanje mladih v DPO.

Pred dvema leti smo ustanovili aktiv mladinske organizacije. Njegovo delovanje ni kazalo nobenih uspehov. Kljub večkratnemu poskusu domske skupnosti, da delo v aktivu zaživi in kljub opozorilom aktivu, naj svojo pravico in dolžnost izpolnjuje, se rezultati niso pokazali. Po doslednem in pretehtanem obdelovanju vzrokov takega (ne)delovanja aktivna mladinske organizacije je predsedstvo domske skupnosti poklicalo na odgovornost predsedstvo mladinskega aktivna in prišlo do zaključka, da je potrebno zamenjati predsednika predsedstva aktivna in nekater člane predsedstva. To smo tudi storili na predzadnjem sestanku, ki je bil decembra lanske leto in izvolili novo predsedstvo v sestavi:

Majdanac — predsednik, Jovič, Osmanovič, Plančič, Bečič.

Velik problem imamo tudi s prehranjevanjem naših stanovalcev v družbeni prehrani predvsem zaradi previsoke cene obrokov. Velik del naših stanovalcev (predvsem tistih, ki imajo družino), se ne hrani redno v družbeni menzi zaradi cen, ki so v primerjavi z zaslužkom previsoke.

Ker v samskem domu ni dovoljena uporaba kuhalnikov, se precej omenjenih stanovalcev prehranjuje s suho mesnatimi izdelki, kar pa po zdravstveni plati ni preveč priporočljivo. Na ravni DO ZPT je imenovana komisija, ki naj bi pomagala stanovalcem samskega doma na primeren način rešiti probleme v zvezi s prehrano.

Za izvedbo tekmovanj in uspehe, ki smo jih dosegli na športnem področju pripadajo velike zasluge OO ZSS rudnika Hrastnik, zato se ob tej priliki tovarišu Alojzu Hafnerju v imenu domske skupnosti zahvalim za pomoč.

**PREDSEDNIK DOMSKE
SKUPNOSTI**

Andželko Knežević

PIONIR v obrambi in izgradnji DOMOVINE

Letos sem bil prvič v brigadi in sem se v glavnem lepo počutil. Veliko smo delali, vendar smo tudi lenarili. Mentorji večkrat niso delali, in to se mi ni zdelo pravilno. Na sestanku smo se pogovarjali tudi o tem. Imeli smo politične ure, na katerih smo se seznanjali tudi z delom otrok, pionirjev, mladincev in skojevcev med narodnoosvobodilno vojno. Spoznal sem, kaj je samoupravljanje. V vojnem času otroci niso bili tako razvajeni in občutljivi, kot mi danes. Vključevali so se v partizanske enote in niso razmišljali, da lahko izgubijo svoje življenje. Otroci so v mestih trosili letake, po stenah so pisali parole, preko nevarnih področij prenašali pošto partizanom, zbirali zdravila, sanitetni material, hrano in oblačila. Veliko jih je padlo za domovino, da bi mi živeli lepše in boljše življenje.

Eden takih je bil tudi Boško Buha, narodni heroj, deček, ki ga je pokosil rafal četniške brzostrelke.

Po koncu vojne so bili ti pionirji v prvih vrstah pri izgradnji domovine.

Prva pionirska in mladinska delovna brigada Veljko Vlahovič je gradila mostove, ceste in proge. Najvišje brigadirsko priznanje se imenuje po tem velikem revolucionarju.

Naša brigada priznanja ni dobila, ker nismo dosegli norm, ki bi jih morali. Mene pa je doletela še ena nevšečnost. Zbolel sem za vodenimi kozami, tako da sem se pet dni prej vrnil iz brigade.

Upam, da sem kljub vsemu le prispeval vsaj majhen delež pri izgradnji naše domovine.

Simon Pufler 7. a

OŠ NH RAJKA HRASTNIK

Pedagoška enota

Franca Kozarja

Novice iz Črnomlja in Kanižarice Praznovanje občinskega praznika v Črnomlju

Dne 19. februarja so občani občine Črnomelj praznovali svoj občinski praznik. Praznujejo ga vsako leto v spomin na zgodovinsko zasedanje SNOS leta 1944. Na tem zasedanju so postavili temelje slovenske državnosti.

V okviru letošnjega praznovanja občinskega praznika so pripravili peti teden jugoslovanskega filma in razstavo filmskih plakatov. Organizirali so tradicionalni turnir v streljanju z zračno puško, ki so se ga udeležili tekmovalci — strelci iz Črnomlja Duge Rese, Velike Kladuše, Ozlja, Trebnjega, Metlike in Novega mesta. Podpisali so družbeni dogovor o ustanovitvi glasila za delegate in občane občine Črnomelj. S tem želijo v Črnomlju boljše seznanjati svoje občane z naj-

različnejšimi problemi, težavami, pa tudi uspehi.

Dne 17. februarja t. l. so v gasilskem domu v Črnomlju odprli v okviru obrtnega tedna razstavo obrtnih izdelkov, odprta je bila do 21. februarja. V okviru tega tedna je pripravil izvršni svet občine Črnomelj razgovor za okroglo mizo o nadaljnjem razvoju malega gospodarstva. V Črnomlju in njegovi okolici je namreč precej zdomcev, ki so se vrnili v domovino in imajo obrtne obrate. Občina Črnomelj daje vso podporo nadaljnjemu razvoju obrti.

Sredi februarja je občinska konferenca ZKS Črnomelj organizirala sprejem in podelitev članskih izkaznic novo sprejetim članom ZK. Hkrati so podelili tudi spričevalo

slušateljem občinske politične šole in organizirali srečanje komunistov jubilaritov. Na slovesnosti je govoril Janez Dragoš, predsednik OK ZKS. V ZK so lansko leto sprejeli 34 novih članov, ki so jim sedaj

podelili legitimacije. Občinsko politično šolo je končalo 34 slušateljev. Na slovesnosti se je zbralo tudi 40 starejših komunistov, ki so letos praznovali 60 ali 70-letnico.

in pevk, je naredila izjemno dober vtis na poslušalce v celotnem pevskem večeru.

V soboto 6. februarja pa so v večernih urah v Delavskem domu v Zagorju odprli likovno razstavo izlaške kolonije, nato pa so v dvorani predstavniki kulturne skupnosti Zagorje podelili plakete Dr. Slavka Gruma naslednjim posameznikom in skupinam: Lojze Pokorn iz Mlinš, Anton Rozina z Izlak, Karel Mežnar iz moškega pevskega zbora Loški glas, moški pevski zbor Toneta Okrogarja, posebno priznanje so podelili zgodovinarju Janku Orožnu iz Celja za knjigo: Zgodovina Zagorja, ki je izšla preteklo leto.

Ob tem prazniku so v Krškem že drugič podelili srebrne Prešernove plakete. Zaveza kulturnih organizacij Krško jih je letos podelila Zinki Guček in Borisu Pšeničniku s Senovega, Adolfu Moškonu iz Brestanice ter Karlu Uršiču iz Krškega. V okviru tega praznika pa so na Senovem odprli prenovljene prostore za glasbeno in knjižnično dejavnost domače Svobode, podelili pa so tudi devet bronastih Prešernovih plaket. V Krškem so pripravili literarni večer, na katerem so prvič predstavili snopič literarnih listov. Vsem prejemnikom priznanj toplo čestitamo! (tl)

Rudarska mati

V glažuti je bil vaš dom,
tu ste se rodili,
moji mišičasti fantje,
pet vas je bilo,
a nobeden ni se vrnil.

Štirje rudarji mladi šli so v svet,
Mihče, Tine, Lojze,
v Ameriko so šli za kruhom,
Toneta v Nemčijo je vzelo.

Marjan, ta je bil najmlajši,
bil je partizan,
lep in črnolas,
globok in žametn imel je glas.

Ne vem več, kdaj bilo je to,
vem le, da jutro je bilo,
ko pošto sem dobila:
»Hraber partizan je bil!«

Samo še enkrat se vrnite vsi!
Z belim prtom mizo vam pogrnem,
pet krožnikov na njo postavim...
a v bridki žalosti se grenka solza jiu trne.

Mihael Gosak

Plakete najzaslužnejšim kulturnim delavcem

Ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku 8. februarju so v posameznih zasavskih in posavskih občinah prirejali proslave, akademije in literarne večere. Na teh prireditvah so kulturne skupnosti tudi letos podelile razna priznanja najprizadevnejšim kulturnim delavcem in skupinam.

V Delavskem domu v Trbovljah je bila proslava 5. februarja. Organizirala jo je kulturna skupnost Trbovlje. V okviru tega praznika je pripravil mladinski pevski zbor Borisa Ziherla iz Ljubljane pod vod-

stvom Jerneja Habjaniča celovečerni koncert skladb domačih in tujih avtorjev. Vmes je predsednik skupščine kulturne skupnosti Franc Princ podelil letošnje plakete Tončke Čeč naslednjim občanom in skupinam:

Filipu Pircu za petdeset let aktivnega dela v Delavski godbi Trbovlje, Karlu Gorjupu za trideset let dela v DPD Svoboda Dobrna in Trboveljskemu oktetu Svobode II za petnajstletno delo na področju pevske kulture. Žal je bila dvorana zelo slabo zasedena kar ni v čast trboveljskim občanom, posebno še ne kulturnikom, saj je šlo za srednji kulturni praznik. Mladi pevci iz Ljubljane so pod vodstvom svojega zborovodje pripravili in izvedli zelo kakovosten pevski zborovski večer. Zbor je bil izredno zlit in homogen. Ubranost pevcev

Viljem Trampuš med Prešernovimi nagrajenci

V srednji dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani so 8. februarja 1982 ob slovenskem kulturnem prazniku podelili tri Prešernove nagrade za leto 1982 in deset nagrad Prešernovega sklada za leto 1982. Med temi desetimi nagrajenci je tudi Slovenski kvintet trobil, ki ga tvorijo Stanko Arnold, Anton Grčar, Boris Gruden, Boris Šiligoj in Viljem Trampuš. Ta zadnji, Viljem Trampuš je naš rojak doma iz Trbovelj.

Viljem Trampuš je bil dolgoletni član Delavske godbe v Trbovljah, sedaj pa se profesionalno ukvarja z glasbo kot hornist pri Slovenski filharmoniji v Ljubljani. Občasno še pride igrat k Delavski godbi Trbovlje, saj iz nje izvira in v njej si je pridobil prvo glasbeno izobrazbo in praktične izkušnje.

Viljem Trampuš je eden redkih Trboveljčanov oz. revirčanov, ki so doslej prejeli Prešernovo nagrado oz. nagrado Prešernovega sklada, zato je vrednost tega priznanja za revirske kraje toliko večja in toliko pomembnejša. Tovarišu Trampušu čestitamo ob prejemu priznanju!

T. L.

Pestrost in kakovost kulturnih prireditev

PRIMORSKA LIKOVNIKA STA RAZSTAVLJALA V TRBOVLJAH

V času od 21. januarja do 8. februarja t. l. je bila v likovni galeriji v Delavskem domu odprta razstava likovnih del dveh primorskih umetnikov. Razstavo je pripravil Odbor za likovno dejavnost s svojim galerijskim svetom pri Zvezi kulturnih organizacij Trbovlje. 15 malih plastik je razstavljal kipar Negovan Nemec, 30 barvnih grafik pa slikar Janez Matelič, oba iz Nove Gorice. V kulturnem delu programa ob otvoritvi je nastopil mešani pevski zbor Slavček pod vodstvom Jožeta Škrinarja, Iztok Jerab je recitiral Cankarjevo delo, strokovno obrazložitev razstave pa je podal umetnostni zgodovinar Brane Kovič.

RAZSTAVA UDELEŽENCEV IZLAŠKE KOLONIJE

V soboto, 6. februarja 1982, so ob 18.30 odprli v Delavskem domu v Zagorju razstavo del udeležencev 18. slikarskega srečanja v koloniji na Izlakah. Odprli so jo

v počastitev slovenskega kulturnega praznika. Po otvoritvi razstave je bil v gledališki dvorani koncert Slovenskega okteta, pred koncertom pa so podelili letošnje Grumove plakete.

Na likovni razstavi so se predstavili s svojimi deli: Luciana Cicogna, Benetke — Italija, Bogdan Čobal iz Maribora, Niklos Ganczaugh iz Budimpešte — Madžarska, Polde Hočevar iz Trbovelj, Marjan Jelen iz Maribora, Slavko Kores iz Maribora, Nada Madžarac iz Maribora, Jože Marinč iz Kočevja, Stanislaw Mazus-Tychy — Poljska, Ignac Meden iz Kranja, Damir Smerdel iz Ljubljane, Zora Stančič iz Ljubljane, Felicia Trivelli, Benetke — Italija, Minne Vijever, Groningen Nizozemska in Franc Kopitar iz Zagorja. Razstava je bila odprta 12 dni, vsak dan od 16. ure dalje v avli doma. Organizator razstave je slikarska kolonija Izlake, Zagorje.

VANDA BESEDNJAK NA LOGU V HRASTNIKU

Ob slovenskem kulturnem prazniku so 6. februarja letos odprli v avli obrata za družbeno prehrano Jelke — Mercatorja na Logu v Hrastniku likovno razstavo del dekorativno umetno oblikovanih stekel. Za to razstavo jih je pripravila Vanda Besednjak, članica sekcije RELIK — Trbovlje, s sodelovanjem steklarne Hrastnik, kjer je oblikovalka tudi zaposlena. Razstava je bila odprta 14 dni.

REVIJA PEVSKIH ZBOROV SLOVENSKE STROJEGRADNJE

Dne 12. februarja 1982 je bila ob 17. uri v Delavskem domu v Trbovljah prva revija pevskih zborov sestavljene organizacije Združenih podjetij strojegradnje. V to združenje je vključenih 22 organizacij združenega dela. Na reviji pa so nastopili pevski zbori, ki delujejo v okviru sedmih članic tega združenja. Prvikrat se je predstavil na tej reviji tudi moški pevski zbor Strojne tovarne Trbovlje pod vodstvom Riharda Majcna. Nastopila je tudi Delavska godba Trbovlje pod vodstvom Mihe Gunzka. Revi-

jo sta pripravila združeno podjetje strojegradnje Slovenije in Strojna tovarna Trbovlje.

Od gostujočih pevskih zborov so nastopili ženski pevski zbor Klavdivar — Žiri, moški pevski zbor Gostol iz Nove Gorice, moški pevski zbor Metalna Maribor, mešani pevski zbor Litostroj iz Ljubljane ter nonet »Vitra« in kvartet »Vre« iz Riko-Ribnica.

ABONMA V HRASTNIKU

Dne 2. februarja 1982 je v Delavskem domu v Hrastniku v večernih urah gostovalo slovensko ljudsko gledališče iz Celja. V okviru tretje abonmajske predstave so se predstavili z Molierovim Žlahtnim meščanom.

Prireditve je bilo precej več kot smo jih našli v tem pregledu. Večina prireditev je bila dobro obiskana nekatere pa tudi slabše. Iskriščamo to priložnost, da apeliramo na člane kolektiva kombinata, kakor tudi na bralce našega glasila, da se v čim večji meri udeležujejo kulturnih prireditev in se vključujejo v posamezne kulturniške skupine, sekcije in društva.

T. L.

Muju Bešiču zadnji Srečno

V ponedeljek 1. 2. 1982 je pri opravljanju delovne dolžnosti v jami nenadoma umrl, zadet od srčne kapi naš sodelavec Mujo Bešič, rudar — kopač. Star je bil 43 let, poročen, oče štirih nepreskrbljenih otrok. Pred devetimi leti ga je težnja po boljšem življenju privedla v Slovenijo, v rudnik rjavega premoga Kanižarica, kjer je našel večji kos kruha zase in za svojo družino.

Celotni kolektiv rudnika se je od njega poslovil v torek ob 14 uri, neposredno pred pričetkom njegove izmene. Po končanem govoru in presunljivem zavijanju rudniške sirene sta avtomobila nemo krenila

na žalostno in dolgo pot proti njegovemu domu.

Pokopali smo ga v četrtek v njegovi domači vasi Seona, ki je le nekaj kilometrov oddaljena od dobro poznanih rudarskih Banovičev. Na zadnji poti ga je pospremilo petnajst sodelavcev in številni domačini. Rudarski poklic je v teh krajih kar tradicionalen, saj je to glavna gospodarska panoga, njegova vas pa leži dobesedno na premoğu, ki se na več mestih kaže na površini. Skoraj vsaka hiša ima po enega ali več rudarjev. Prav zaradi te rudarske tradicije je bilo slovo še bolj pretresljivo, posebno še zaradi tega, ker si je njegov najstarejši sin izbral rudarski poklic. Trenutno je na odslužitvi vojaškega roka v Somboru in oče ga je teden dni pred smrtjo obiskal, ravno ko je svečano zaprisegel...

V imenu kolektiva rudnika Kanižarica in naše sestavljene organizacije se je od njega poslovil sodelavec iz kadrovske službe. V žalnem govoru je poudaril naslednje.

Težka in kruta resnica je odjeknila v vrstah kanižarskih rudarjev, da je sredi delovne vneme tako nenadoma ugasnilo tvoje življenje. V prvih trenutkih smo milsili, da je ta vest neresnična, saj si še nekaj ur pred tem dogodkom pred začetkom izmene z veliko mero tovariške hudomušnosti in optimizma, ki ti ga ni nikoli zmanjkalo, bodril svoje »kamarate«, da ste z voljo pričeli nov delovni dan.

Med svojim delovnimi tovariši si bil zelo priljubljen, saj si bil resnično dober delavec. Nobeno delo ti ni bilo pretežko, vedno si bil za vzgled ostalim, mlajši sodelavci pa so se od tebe učili veččin rudarskega poklica.

Čeprav izhajaš iz rudarskega področja, si pred leti prišel v Slovenijo v našo delovno organizacijo, kjer si ob težkem delu našel boljši kruh zase in za svojo družino.

Bil si dober oče svojim otrokom in si si zelo prizadeval, da bi jim omogočil lepšo mladost in boljše življenje, kot si ga imel ti. Tvoji najbližji, kakor tudi tvoji delovni tovariši, ti hvaležno izkazujemo vse, kar si storil za dobrobit vseh nas, brez kakršnegakoli pričakovanja, da

bi ti lahko vrnili nazaj tisto, kar si ustvaril s svojim trpkim delom in skromnim življenjem. A vseeno si nudil poštenost in veliko mero zavesti.

Dragi Mujo, kot resnično dobremu delavcu in tovarišu ti sodelavci rudnika Kanižarica dolgujemo zahvalo za tvoje požrtvovalno delo, ki bo ostalo kot večni spomenik tvoje nesebične ustvarjalnosti. Tvojim najbližjim sorodnikom, znancem in prijateljem izrekam v imenu kolektiva rudnika Kanižarica in SOZD REK Edvarda Kardelja Trbovlje. globoko sožalje.

Tebi, dragi naš Mujo, pa zadnji rudarski pozdrav — SREČNO!

Vinko Kukman

Delež revirjev v NOB je bil velik

Skupnost slovenskih občin je preteklo leto založila in izdala obsežno knjigo z naslovom Domicili v slovenskih občinah; izšla je ob 40- obletnici Osvobodilne fronte in vstaje slovenskega naroda. Knjiga predstavlja v bistvu zbornik prispevkov o domicilih, ki so jih podelile občinske skupščine slovenskih občin, pa tudi nekatere krajevne skupnosti, organizacije združenega dela in družbenopolitične organizacije enotam NOV in PO Slovenije, aktivistom OF nekdanjih okrožij in okrajev, partizanskim ustanovam in dejavnostim, političnim pregnancem, španskim prostovoljcem — borcem za severno mejo v letih 1918-1919. Prispevke za objavo v tej obsežni knjigi so napisali številni avtorji iz vseh slovenskih občin.

V času od leta 1965 do 1980 so podelili domicile 183 enotam, organizacijam, ustanovam in dejavnostim, in to v eni občini 121-krat, drugim pa v dveh ali več občinah, tako da je bilo skupaj podeljenih 360 domicilov. Zamisel za pripravo in izdajo zbornika domicilov je dala skupnost slovenskih občin. S tem je hotela poudariti pomen do-

micilov za razvijanje revolucionarnih izročil v slovenskih občinah in povezanost nekdanjih borcev in aktivistov s samoupravnimi organi in družbeno-političnimi organizacijami ter prebivalstvom sedanjih občin. Zbornik vsebuje prispevke 104 posameznih avtorjev in desetih kolektivnih avtorjev. Pri tem je sodelovalo veliko število odborov, aktivistov in enot, ki so napisane prispevke tudi potrdili.

Knjiga vsebuje tudi prispevke s področja Črnomlja, Hrastnika, Krškega, Trbovelj in Zagorja ob Savi.

Področje občine Črnomelj:

Petnajsta divizija NOV in POJ Jugoslavije; skupščina občine Črnomelj je tej diviziji podelila domicile 8. maja 1979.

Cankarjeva brigada; občinska skupščina Črnomelj je podelila Cankarjevi brigadi domicil 22. oktobra 1966.

— Belokranjski odred; občinska skupščina Črnomelj in Metlika sta temu odredu podelila domicil na skupni seji 9. aprila 1967 v Semiču.

— Drugi bataljon prve brigade Vojske državne varnosti; skupščina občine Črnomelj je podelila domicil temu bataljonu 12. septembra 1974.

— Partizanski pevski zbor; skupščina občine Črnomelj je podelila temu zboru domicil 23. aprila 1969.

— Aktivisti OF belokranjskega okrožja; skupščina občine Črnomelj je 31. maja 1973 podelila temu okrožju domicil.

Področje občine Hrastnik:

— Kamniško-zasavski odred; skupščina občine Hrastnik je temu odredu podelila domicil 2. julija 1968.

— Prvi bataljon tretje brigade Vojske državne varnosti; skupščina občine Hrastnik je podelila domicil 16. aprila 1964.

— Aktivisti OF revirskega okrožja; skupščina občine Hrastnik je podelila 11. septembra 1973 domicil aktivistom OF revirskega okrožja.

— Slovenski prostovoljci španske republikanske vojske; skupščina občine Hrastnik je slovenskim prostovoljcem podelila domicil 18. junija 1974.

Področje občine Krško:

— Gubčeva brigada; skupščina občine Krško je tej brigadi podelila domicil 28. februarja 1978.

— Kozjanski odred; skupščina občine Krško je temu odredu podelila domicil 29. aprila 1967.

— Gorjanski bataljon; občinska skupščina Krško je podelila borcem tega bataljona domicil 9. aprila 1967.

— Drugi bataljon tretje brigade Vojske državne varnosti; skupščina občine Krško je podelila borcem tega bataljona domicil 30. julija 1975.

— Slovenski bataljon prve krajiške udarne proletarske brigade; skupščina občine Krško je borcem tega bataljona podelila domicil 2. julija 1971.

— Aktivisti OF kozjanskega okrožja; skupščina občine Krško je podelila temu okrožju domicil 19. julija 1973.

Področje občine Trbovlje.

— Tretja brigada Vojske državne varnosti; skupščina občine Trbovlje je podelila domicil tej brigadi 21. decembra 1966.

— Aktivisti OF revirskega okrožja; skupščina občine Trbovlje je podelila domicil tem aktivistom 28. septembra 1973.

— Varnostno obveščevalna služba OF za okrožje revirjev; skupščina občine Trbovlje je podelila tej službi domicil 28. aprila 1980.

— Slovenski prostovoljci španske republikanske vojske; skupščina občine Trbovlje je podelila domicil odboru slovenskih prostovoljcev v Španiji 31. maja 1974.

Področje Zagorje ob Savi

— Kamniško zasavski odred; skupščina občine Zagorje mu je podelila domicil 9. avgusta 1966.

— Prvi štajerski bataljon; skupščina občine mu je podelila domicil 9. avgusta 1966.

— Aktivisti OF litijskega okrožja; skupščina občine Zagorje ob Savi je tem aktivistom podelila domicil 9. avgusta 1973.

— Aktivisti OF litijskega okrožja; skupščina občine Zagorje ob Savi jim je podelila domicil 8. julija 1974.

— Slovenski prostovoljci španske republikanske vojske; skupščina občine Zagorje je le-tem podelila domicil 18. junija 1974.

Iz poglavja »Aktivisti OF revirskega okrožja«, katerega splošni o-

ris in utemeljitev je pripravila Nevenka Troha iz revirskega muzeja Ljudske revolucije, lahko povzamemo, kolikšen je bil delež Revirjev oz. revirskih občin ter prebivalstva v narodnoosvobodilnem boju. Po doslej znanih podatkih je bil ta

število prebivalstva
odraslo prebivalstvo
skupaj udeležencev NOV
padli borci
talci
umrli v koncent. taboriščih
ostale žrtve
skupaj žrtev
preživeli borci NOV
preživeli aktivisti OF
preživeli iz konc. taborišč
ukradeni otroci
izgnanci v Srbijo
izgnanci na Hrvaško
izgnanci v Nemčijo

delež izredno velik kar dokazujejo tudi naslednji do sedaj ugotovljeni podatki.

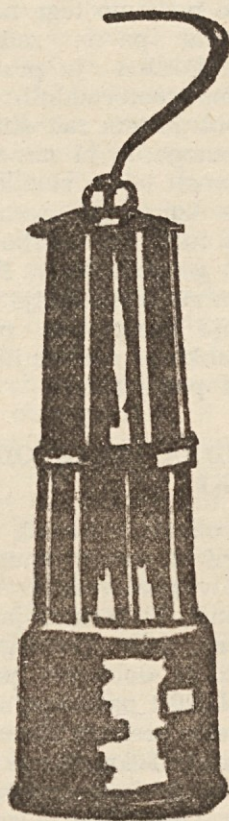
O velikem deležu Revirjev v NOB pričajo naslednji do sedaj ugotovljeni podatki:

Trbovlje	Zagorje	Hrastnik	Skupaj
13.874	11.722	7269	32.865
9651	7759	4812	22.222
4639	5869	1962	12.470
488	440	233	1161
89	116	77	282
87	112	72	271
18	22	11	51
681	690	393	1764
2078	1311	730	4119
498	871	445	1814
129	264	85	478
22	17	36	75
120	7	44	171
551	44	149	744
560	2665	80	3305

Nova knjiga o premogu

V začetku tega leta je izšla nova knjiga o premogu z nazivom: »Ugalj Jugoslavije«, ki sta jo napisala prof. dr. Predrag Nikolić in prof. dr. Dimitrije Dimitrijević; izdal jo je Zavod za učbenike i nastavna sredstva v Beogradu.

Knjiga vsebuje na 420 straneh podatke o jugoslovanskem premogu. V III. poglavju te knjige so zbrani med drugim tudi podatki o vseh jugoslovanskih premogovnikih in vseh doslej poznanih nahajališčih premoga s posebnim ozirom na aktivne in zaprte premogovnike. Opis vsebuje med drugim tudi geološki sestav, kakovost premoga in njegovo uporabljivost, proizvodnjo, rezerve premoga itd. Knjiga je namenjena strokovnjakom — rudarjem, geologom, energetikom, ekonomistom, pa tudi vsem drugim, ki se ukvarjajo z raziskavami, eksploatacijo, predelavo, uporabo in prodajo premoga. Potrebna pa je tudi predavateljem, gospodarstvenikom, planerjem, komercialistom, študentom. Izdajo knjige sta sofinancirala tudi Znanstvena skupnost Srbije in Univerza v Beogradu.(tl)

11. svetovni rudarski kongres v Beogradu

Letos bo v času od 31. maja do 3. junija v Beogradu v Sava centru potekal 11. svetovni rudarski kongres. Izvedbo tega kongresa pripravlja že dve leti poseben odbor, katerega član je tudi predsednik našega kolegijskega poslovnega organa REK EK. O kongresu smo že pisali in še bomo.

V okviru programa svetovnega kongresa bo potekala v času od 4. do 9. junija 1982 mednarodna razstava rudarstva in energetike na zagrebškem velesejmu. V okviru tega mednarodnega sejma pa bo organiziran tudi razstava na temo: »Inovacije v rudarstvu in energetiki SFRJ«. V teku je akcija, da bi ob tej priliki predstavili svetovni javnosti znanstvene, raziskovalne in gospodarske dosežke naše države, posebej pa še razvoj rudarstva in rudarske opreme. Tudi na tem področju smo naredili v povojnem obdobju v naših premogovnikih velik korak naprej.

Simbol letošnjega 11. rudarskega kongresa, ki bo koncem maja in v začetku junija 1982 v Beogradu.

Člani kolektiva našega kombinata, ki bi želeli sodelovati s svojimi izumi in tehničnimi izboljšavami na mednarodni razstavi rudarske opreme v okviru razstave rudarstvo in energetika, naj podrobnejše informacije poiščejo pri delovni skupnosti tehnično strokovnih opravil našega kombinata. Za razstavljene izume oz. izboljšave je treba namreč izpolniti vprašalnik in ga poslati organizatorjem te razstave. (tl)

Rudarstvo in energetika doma in po svetu

ENERGETSKE REZERVE MAKEDONIJE

Republiška konferenca SZDL Makedonije je pred nedavnim obravnavala predlog energetske bilance Makedonije za leto 1982. Iz tega predloga je namreč razvidno, s kakšnimi težavami se srečuje ta republika v pogledu zadovoljevanja svojih energetskih potreb. Čeravno ima pomembne energetske rezerve, pa je trenutna situacija zelo težka. Energetska bilanca je prvokrat »zaprta«, kakor se izražajo gospodarstveniki, t.j. potrebe so pokrite s proizvodnjo iz lastnih virov, pa tudi z dobavami iz drugih republik. Tako kot ostale republike je tudi Makedonija dobila manj nafte, kot bi jo potrebovala.

Sicer pa Makedonija razpolaga s pomembnimi rezervami geotermalnih vod. V okolici Kočanov so nedavno tega našli vi-re, vendar pa ne zadoščajo. Skopska kotlina je prav tako bogata na geotermalnih vodah. Na razpolago ima zadostne količine premoga, ki bi zaradi slabše kakovosti lahko služile predvsem za izgradnjo termoelektrarn, pa tudi za oskrbo industrije in gospodinjstev. Potrdili so, da mora Makedonija aktivirati svoje energetske rezerve, da bi lahko v naslednjih letih zadostili potrebam.

REKORDNA PROIZVODNJA V KREKI

Odkar obratuje rudnik lignita Kreka, ni bil noben januar tako uspešen v proizvodnji, kot je bil letošnji. V 26 dneh januarja so rudarji tega premogovnika nakopali in dobavili porabnikom 142.000 t premoga, s čimer so bistveno prekoračili svoj mesečni načrt. Tekmovanje rudarjev, ki se je formalno končalo decembra preteklega leta ob dnevu rudarjev Bosne in Hercegovine, se še vedno nadaljuje,

kar dokazujejo tudi rezultati v proizvodnji. K izjemno dobrim delovnim rezultatom je največ pripomogel spremenjeni sistem vrednotenja neposrednega proizvodnega dela in uvedba »progressivne stimulacije v proizvodnji«.

V REMBASU BODO TEKMOVALI

Dne 26. januarja 1982 so rudarji premogovnika Rembas — Zastava iz Resavice, dosegli rekordno proizvodnjo 1000 t premoga v prvi izmeni. Takšnega rezultata že niso dosegli deset let.

To enodnevno tekmovanje so pripravili v počastitev 26. januarja 1950, ko so izvolili prvi delavski svet v SR Srbiji.

Enodnevno tekmovanje 26. januarja v Rembasu predstavlja v bistvu uvod v dvomesečno proizvodno tekmovanje, ki ga bodo organizirali rudarji tega premogovnika v času od 1. marca do konca aprila v počastitev 12. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in 9. kongresa Zveze komunistov Srbije. Rudarji Rembasa pričakujejo, da bodo njihovo pobudo osvojili tudi vsi ostali srbski premogovniki s podzemeljsko eksploatacijo premoga.

PREMOGOVNIK RAŠA PRESEGLJ PLAN

Rudarji Istrskih premogovnikov Raša so lanskoletni načrt 250.000 t premoga presegli, saj je znašala njihova proizvodnja skupno 258.000 t premoga. Premogovnik Pićan je proizvedel 103.500 t premoga, kar je nekaj odstotkov več, kot so predvidevali. Rudarji druge jame Labin, ki prav tako deluje v okviru Raše so svoj lanskoletni načrt presegli in proizvedli 154.000 t premoga. Letos so tako rudarji tega premogovnika prvokrat po letu 1974 presegli načrtovano proizvodnjo.

NOVA NAHAJALIŠČA PREMOGA BLIZU MOSTARJA

Strokovnjaki so na temelju geoloških raziskav ugotovili nove rezerve premoga na območju Lišnjice blizu Mostarja. Računajo, da je na tem območju okoli 90 milijonov ton kakovostnega premoga. Geološke raziskave so pokazale, da na tem področju obstajajo možnosti eksploatacije. V sedanjem premogovniku Mostar v Vihovičih bodo po vsej verjetnosti prenehali z obratovanjem po 60 letih rednega dela, ker so se zaloge premoga zmanjšale, tako da dovoljujejo obratovanje premogovnika še največ tri leta. Letna proizvodnja premoga se je v preteklih letih v tem revirju gibala med 250 in 270.000 ton premoga letno.

V TITOVEM VELENJU TUDI LETOS 5 MILIJONOV TON PREMOGA?

Rudarji rudnika lignita Titovo Velenje, ki deluje v okviru SOZD REK Titovo Velenje, so tudi letos načrtovali proizvodnje premoga v višini 4.700.000 ton lignita. Da bi dosegli ta rezultat, so predvideli 266 delovnih dni, s tem da bi znašala povprečna dnevna proizvodnja 17.669 t premoga. Da bi lahko dosegli načrtovano proizvodnjo, bodo morali vložiti najmanj tolikšne napore, kot so jih preteklo leto. Da pa bi dosegli proizvodnjo v višini 5 milijonov ton, so določeni pogoji kot: pravočasno izvajanje investicijskih del, raziskave, reševanje hidrogeološke in geomehanske problematike in povečanje obsega mehanizacije. Nujno je, da se izboljša tudi oskrba z rezervnimi deli in opremo, reprodukcijskim materialom in drugim, da bi lahko izkoristili obstoječe možnosti.

DOSLEJ NAJVEČJA HIDROELEKTRARNA

Ob spodnji Tunguski v Sibiriji nameravajo zgraditi velikansko hidroelektrarno z instalirano zmogljivostjo 20.000 megavatov

Nova centrala naj bi daleč prekašala doslej največjo sovjetsko hidroelektrarno, ki pa jo še gradijo. Ko bo dokončana, naj bi znašala njena zmogljivost 6.400 megavatov.

Nova hidroelektrarna bo stala blizu spodnje Tunguske na Jeniseju. Globina reke znaša na tem mestu 25 do 30 metrov, pretok pa več kot 1000 kubičnih metrov v sekundi.

NUKLEARNA-JEDRSKA ELEKTRARNA KRŠKO OBRATUJE

Dne 11. februarja 1982 je naša prva jedrska elektrarna Krško dosegla polno obremenitev. S tem je dokazala, da je pripravljena za normalno obratovanje.

Gradnja izredno zapletenega in dragega objekta je trajala sedem let. Dne 29. novembra 1974 je tovariš Tito vzdal temeljni kamen tega energetskega objekta.

Celotna naložba naj bi veljala 22,8 milijarde din. Polovico financira SR Slovenija, ostalo polovico pa SR Hrvatska. V to ceno pa so všteti investicijski stroški tudi za nekatere dodatne objekte, ki bodo stali okoli dve milijardi din (povečanje skladišč za izrabljeno gorivo, gradnja skladišč za shranjevanje nizko in srednje radioaktivnih tehnoloških odpadkov itd.). Računajo na to, da bo izvajalec del, firma Westinghouse iz ZDA predala objekt investitorju aprila letos, potem ko bo objekt v 100 urah dosegel neprekinjeno 100 % obremenitev. S tem bo končano tudi poizkusno obratovanje. Zagotovljena je dodatna varnost za delavce in okolico. Doslej tudi ni bilo nobenih okvar in nobenega nenormalnega vpliva na okolje. Do 10/II-82 je JEK proizvedla že okoli 350 milijonov kWh električne energije, s tem pa je že bistveno pripomogla k reševanju energetske zagate.

V teku so priprave na pričetek gradnje druge jedrske elektrarne v Prevlaki na Hrvaškem. Z deli naj bi začeli leta 1985, končali pa 1992. Do leta 2000

pa naj bi zgradili še šest jedrskih elektrarn.

VEČ PREMOGA V SRBIJI

V premogovniku Lubnica pri Zaječarju bodo s pričetkom obratovanja novega odkopnega polja Osojno prihodnje leto povečali proizvodnjo premoga na okoli 250.000 t letno. Za povečano proizvodnjo so poleg bančnih sredstev in lastnih sredstev rudnika svoj investicijski dinar vložile tudi trgovske hiše s kurivom in porabniki. Sicer pa so v teku dela za povečanje proizvodnje premoga tudi v ostalih premogovnikih timoške pokrajine. Že leta 1985 naj bi premogovniki Bogovina, Soko, Lubnica in Vrška čuka zagotovili en milijon ton premoga letno. Največjo proizvodnjo naj bi dosegel rudnik Soko, kasneje pa tudi Lubnica, vsak po 350.000 ton premoga, ki bo v glavnem namenjen široki porabi.

KITAJCI BI RADI INOZEMSKÉ KREDITE ZA PREMOG

Kitajska vodi razgovore z Japonci, ZDA, Avstralijo, Hong Kongom ter drugimi državami o možnostih najetja kredita za eksploatacijo premoga in razvoj transportnih poti v treh pokrajinah jugozahoda. Po podatkih iz Pekinga dosegajo v teh pokrajinah rezerve premoga 68,6 milijard ton oz. 11 % od skupnih doslej znanih rezerv na Kitajskem. Ustanovili so posebno družbo, ki ima na skrbi izvedbo projekta eksploatacije ugotovljenih rezerv premoga. Sedaj letno izvažajo iz tega območja po 400.000 ton premoga, do leta 1985 pa bodo izvoz povečali na 4 milijone ton premoga letno. Skupni stroški za izvedbo projekta odpiranja in modernizacije premogovnikov ter za ureditev transportnih poti, t.j. cest in luk, so ocenjeni na 373 milijonov dolarjev.

NOV STROJ ZA PRIDOBIVANJE PREMOGA

Pred nedavnim so objavili vest, da so sovjetski in britanski stro-

kovnjaki skonstruirali nov stroj za pridobivanje premoga, ki po svojih karakteristikah presega vse sedanje. Novo vrsto stroja so preizkušali v sovjetskih in britanskih premogovnikih že v letošnjem letu. To so objavili člani skupine sovjetsko britanske delovne skupine za premogovništvo, ki je imela pred nedavnim svojo sejo v Moskvi. Britanska delegacija je ob tej priliki kazala posebno zanimanje za način pridobivanja premoga v Karagandi v SSSR, kakor tudi za najnovejše sovjetske izkušnje pri omejevanju vpliva podzemeljskih vod in plina v premogovnikih.

RUDNIK BANOVIĆI, SEPARACIJA REKONSTRUIRANA

V rudniku rjavega premoga Tito v Banovičih so koncem preteklega leta uspešno končali rekonstrukcijo separacije premoga. 420-članski kolektiv je brez prekinitev proizvodnje opravil rekonstrukcijo in večino predvidenih del v okviru druge faze rekonstrukcije. Po opravljenih delih bo možno sedaj separirati okoli 800 ton separiranega premoga/uro, s čimer bodo odpravili ozko grlo. S tem bo omogočeno separirati celokupno povečano proizvodnjo premoga do konca tega srednjeročnega obdobja. Kolektiv si prizadeva, da bi 100 % izkoristil premog in da ne bi ničesar odplavilo. Iščejo možnosti za postavitve obrata za sušenje in briketiranje premoga. Sušeni premog bi s tem pridobil na vrednosti in bi imel okoli 6000 kalorij. Tako bi lahko tovrstni premog v celoti zamenjal v elektrarnah in cementarnah mazut. Obrat za proizvodnjo briketov bi proizvedel letno okoli pol milijona ton briketov. Prav tako proučujejo možnost uporabe jalovine kot npr. ekspanzirane gline v opekarnah in cementarnah, kar po svetu ponekod že delajo.

Spomnimo se našega laboratorija, ko je takratni vodja Franc Jenčič, dipl. inž., zelo uspešno opravil polindustrijski

in industrijski preizkus uporabe tega materiala za pridobivanje cementa, ker pa je cementarna v Trbovljah po zadnjih investicijah prešla iz mokrega na suhi način izdelovanja cementa, je akcija propadla v veliko škodo obeh partnerjev, t.j. rudnika in cementarne.

UPLINJEVANJE PREMOGA V KOLUBARI

SOZD REIK Kolubara v Lazarevcu je pred časom naročil izdelavo študije o uplinjevanju lignita. Študijo izdeluje Center za tehnokononiko in programiranje razvoja pri IHTM ter Rudarski inštitut v Beogradu. Študija nedvomno prikazuje upravičenost in ekonomičnost uplinjevanja kolubarskega lignita. Uplinjevanje premoga je v bistvu kontrolirana reakcija premoga s kisikom in vodno paro v posebnih plinskih generatorjih. Rezultat te reakcije je plin, katerega uporaba je možna tako kot sintetični plin z velikimi količinami vodika in ogljikovega monoksida. Možno ga je uporabiti za proizvodnjo večjega števila kemijskih proizvodov, kot energetske gorivo pa se ta plin lahko izkorišča v industriji in pri drugih porabnikih. Na svetu vladajo precejšnja sredstva za razvoj procesa uplinjevanja premoga. Zadnja leta so zgradili velike obrate za uplinjevanje premoga v ZDA, ZR Nemčiji, Braziliji, na Poljskem, Južni Afriki in drugod. Uplinjevanje premoga ima torej velike perspektive.

Tudi v naši državi se možnost uplinjevanja premoga pojavlja čedalje pogostejše. K temu nas navajajo predvsem naraščajoče cene nafte in zemeljskega plina, negativna devizna bilanca države in pomembne rezerve premoga, predvsem lignita. Tudi v Kolubari je najpomembnejši sklep ta, da ima velike količine rezerv lignita. Če bi ga uplinjevali, bi imela velike koristi Srbija in vsa država tako na področju energije kot tudi na področju kemijske industrije. Z uplinjeva-

njem kolubarskega lignita bi se osvobodili uvoza. Sodelovali bi pri izboljšavi devizne bilance, zmanjšali bi odvisnost od drugih faktorjev, ki vplivajo na stalno oskrbovanje v energetiki in industriji. Eksperimentalne raziskave so pokazale, da je kolubarski lignit primeren za uplinjevanje po vseh treh obstoječih komercialnih tehnologijah: Lurgi, Ninkler in Koopers-Totzek. Nekateri od teh procesov so še v fazi nadaljnjega razvijanja. Investicijska sredstva bi znašala okoli 1000 milijard starih din, kar pa je za Kolubaro seveda prevelik zalogaj. Zato se bodo povezali z določenimi koristniki, predvsem kemijsko in drugo industrijo. V načrtu je, da bi letno uplinili 5,5 milijonov ton lignita.

OMEJITVE ZA IZVOZ ELEKTRIČNE ENERGIJE

Koncem preteklega leta je bil podpisan samoupravni sporazum o skupnem delu v jugoslovanski skupnosti elektrogospodarstva — JUGEL. S tem sporazumom se je vseh osem elektrogospodarskih skupnosti v naši državi obvezalo, da od 1. januarja dalje ne bo mogoče izvoziti nobene kilovatne ure električne energije v inozemstvo brez predhodnega soglasja vseh članic oz. vseh skupnosti jugoslovanskega elektrogospodarstva. S tem želijo uvesti večji red na tem področju, kot je bil doslej, ko je prihajalo do samovolje nekaterih elektrogospodarskih skupnostih, kar je rušilo enotnost tako po tehnični kakor tudi tehnološki plati jugoslovanskega elektroenergetskega sistema. V samoupravnem sporazumu so vsebovana zelo stroga pravila obnašanja, kar bo pripravila posebna služba JUGEL in kršilce avtomatično materialno kaznovala. Marsikatera elektrogospodarska skupnost — republiška ali pokrajinska, je v primerih izvoza energije svoj predlog oz. izvoz utemeljevala s tem, da potrebuje devize. Zato v sporazumu piše, da se električna energija

ne more izvoziti, če je v državi kupec, ki jo je voljan plačati pod istimi ali povoljnejšimi pogoji. Izjema so le tiste količine električne energije za katere se je dogovorila skupnost jugoslovanskega elektrogospodarstva, ali če te obveze izvirajo iz meddržavnih obveznosti.

SLOVENIJA JE JANUARJA UVOZILA ELEKTRIČNO ENERGIJO

Po podatkih dispečerske službe elektrogospodarstva Slovenije je bilo potrebnih za oskrbo Slovenije skupno 750 milijonov kWh električne energije, potrebe so narasle za 3,6 % v primerjavi z januarjem lanskega leta. Proizvodnja termoelektrarn in hidroelektrarn pa je bila v januarju manjša in je znašala skupno 634,6 milijonov kWh, s tem je bila proizvodnja manjša za 7,2 % napram lanskemu januarju. Del manjkajoče energije je bilo dobavljeno iz drugih republik, t.j. 54,8 milijonov kWh, razlika 60,6 milijonov kWh električne energije, pa iz uvoza, t. j. iz Italije in Avstrije.

RUDNIK ALEKSINAC — TEŽAVE V POSLOVANJU

Rudarji rudnika Aleksinac so v letu 1981 nakopali skupno 130.000 ton premoga, kar je 26 % manj kot leta 1980 oz. za 29 % manj od lanskega načrta. Svojega načrta zato niso dosegli, ker so pripravljala dela v zaostanku, poslužujejo se zastarele tehnologije in mehanizacije, manjkajo jim tudi potrebni kadri, pogosto pa so nastopali zastoji zaradi nepredvidenih okoliščin.

Mnogo delovnih dni so izgubili zaradi bolezni rudarjev. Lanskoletno poslovanje so končali z izgubo v višini 76 milijonov din. Izgubo bodo sanirali. V letošnjem letu predvidevajo, da bodo nakopali 148.000 ton premoga. Kljub temu, da bodo proizvodnjo zvišali, pa računajo na izgubo tudi v letošnjem letu. Že ob samem začetku poslovnega leta se je pojavila večja izguba.

Perspektiva rudnika Aleksinac je v uvajanju širokočelnega odkopa premoga, kar že izvajajo. Računajo, da bo koncem leta pričela z delom tudi nova mehanizacija, s katero naj bi v prihodnjih letih nakopali letno tudi do 350.000 ton premoga. Sicer pa imajo samo v jami Morava ugotovljene rezerve premoga v višini 23 milijonov ton, kar bi pri povečani eksploataciji zadostovalo za nadaljnjih 25 let obratovanja.

RUDNIK DOBRNJA — LUKAVAC

V delovni organizaciji rudnik lignita Dobrnja Lukavac v Tuzli, ki proizvaja letno 3,2 milijona ton premoga, bodo letos in v naslednjih treh letih zmanjšali svoje zmogljivosti, zato so se že pred tremi leti odločili, da bodo začeli z izgradnjo bodočega površinskega kopa Šikulje z letno proizvodnjo 3,2 milijona ton. Na ugotovljenem nahajališču cenijo, da je na voljo okoli 100 milijonov ton kakovostnega lignita. Bodoči površinski kop leži blizu ceste Tuzla — Doboj in vzporedno z železniško progo Tuzla — Doboj na področju občine Lukavac. Na novem kopu naj bi pričeli obratovati leta 1983. Če bo dejansko pričel s proizvodnjo v predvidenem času, pa je vprašljivo, ker še vedno niso v celoti zagotovljena potrebna sredstva v višini okoli 4,5 milijard dinarjev. Medtem časom največ delajo na gradnji novega korita reke Spreče in premestitvi dela železniške proge v dolžini 7400 m.

GRADNJA TERMOELEKTRARNE PLEVLJA

Termoelektrarno Plevlja že dolgo grade in stalno jo spremljajo številne težave. To so pred nedavnim ugotovili na sestanku osnovne organizacije Zveze komunistov termoelektrarne, kateri je prisostvoval tudi Vojo Srzentić, predsednik centralnega komiteja ZK Črne gore. Zavaljo ponavljajočih se težav nastopa vprašanje, če bo termo-

elektrarna z močjo 210 megavattov in letno proizvodnjo 1,1 milijarde kWh električne energije, dejansko lahko poskusno pričela obratovati sredi prihodnjega leta. Za prekoračitve v višini 980 milijonov din še danes ne vedo, kdo jih bo pokrtil.

Termoelektrarna bi morala biti po prvotnem programu končana koncem leta 1979, istočasno ko so bile dograjene zmogljivosti kombinata aluminija v Titogradu. Ker pa so tudi te zmogljivosti zaradi podvojitve zgradili oz. jih grade počasneje, se do letos ni pokazalo pomanjkanje električne energije v elektroenergetski bilanci Črne gore. Letos pa se je ta manjko pojavil v bilanci za 1,3 milijarde električne energije ter predstavlja 40 % skupne letne porabe. Zato je republiški izvršni svet Črne gore sprejel začasno elektroenergetsko bilanco.

V SRBSKIH PREMOGOVNIKIH MNOGO UPOKOJITEV

V srbskih premogovnikih s podzemeljsko eksploatacijo je zaposlenih okoli 10.000 rudarjev. Računajo, da bo do leta 1985 odšlo v pokoj 59 rudarskih poslovodij, 75 nadzornikov, 82 strelcev, 62 kopačev, 49 strojnikov rudarskih strojev in naprav itd.. Do konca tega srednjeročnega obdobja bo odšlo v pokoj 58 % nosilcev proizvodnje v srbskih premogovnikih s podzemeljskim delom. Medtem časom bodo dobili iz usmerjenega izobraževanja devet rudarskih tehnikov in deset strojnikov za rudarske stroje in naprave. V pokoj jih bo odšlo v tem razdobju po sedaj znanih podatkih 1451, dobili pa bodo devetnajst šolanih rudarjev. Do konca leta 1985 bi morali na novo zaposliti 4959 rudarjev in drugih profilov s čimer bi nadoknadili število tistih, ki odhajajo v pokoj, zagotovili pa bi si tudi nove moči za povečanje proizvodnje premoga. Da bi zadržali odhod rudarjev, so povečali lansko leto osebne dohod-

ke za 30 in več odstotkov, vendar ker je bila osnova nizka, so s tem prišli šele na povprečne osebne dohodke Srbije, kar pa je bilo seveda premalo. V letu 1985 bodo imeli 63 % nerešenih stanovanjskih problemov. Za rudarje bi morali v tem času priskrbeti 2347 stanovanj. Če pa bi se zaposlovanje odvijalo po sprejetem načrtu, bi stanovanj potrebovali še mnogo več. Stanje se lahko spremeni z realnejšim odnosom do rudnikov in rudarskih poklicev.

KOSTOLAC NIMA DOVOLJ SREDSTEV

Industrijski elektrokombinat Kostolac bo v letu 1982 največjo pozornost posvečal zgraditvi termoelektrarne Drmno z močjo 700 megavatov in premogovnika Drmno, ki bo po dokončanju dajal 6 milijonov ton premoga. Izgradnja obeh objektov pa kasni, predvsem zaradi pomanjkanja denarja.

V kombinatu Kostolac trdijo, da bi za normalen potek izgradnje potrebovali okoli 3,6 milijard dinarjev. Vendar bodo po dogovoru v skupnosti elektrogospodarstva Srbije letos dodelili za ta dva objekta le 1,5 milijard dinarjev. Čeprav težko, se Kostolci strinjajo s tem, da je treba dati prednost hidroelektrarni Đerdap 2, nadalje termoelektrarniškimi blokom v Obrenovcu in hidroelektrarni Bajina Bašta. Objekti Drmna naj bi pričeli obratovati v letih 1985 oz. 1986. Takšen je sklep delavskega sveta elektrogospodarstva Srbije. (tl)

PREMOG IZ RUDNIKA BANOVICI ZA SLOVENSKE PORABNIKE

16. februarja t. l. so slovenske trgovske organizacije, ki prodajajo premog t. j. Kurivo prodaja iz Ljubljane, Dom — Smreka iz Maribora, Merkur iz Kranja in Les iz Ptuja podpisale s Titovimi rudniki

iz Banovičev kreditno pogodbo za vlaganja v proizvodnjo premoga. Podpisniki, to so trgovci, so seavezali, da bodo na temelju te pogodbe prispevali po 220 din za vsako tono dobavljenega premoga iz tega rudnika v tem srednjeročnem obdobju. S tem so si trgovske organizacije zagotovile do leta 1985 premog iz Banovičev. Titovi rudniki bodo vrnili vloženi denar v petih letih po preteku pogodbe. Takšen način vlaganja so ponudili Titovi rudniki Banovići. Za industri-

jo, ki je večji porabnik premoga kot trgovina, pa imajo pripravljen samoupravni sporazum o skupnem vlaganju. Trgovske organizacije, ki so podpisale samoupravni sporazum trenutno pesti, kje bodo dobili denar za izpolnitev pogodbenih obveznosti. Podobne razgovore vodijo tudi z rudnikom lignita Titovo Velenje z namenom, da bi odstopili določeno količino lignita trgovini za široko porabo, v zameno pa bi trgovske organizacije sovlagale v Kolubaro.

V nekaj vrstah...

TV FILM RDEČE TRBOVLJE

V petek 12. februarja 1982 je bila ob 10. uri v kinodvorani Delavskega doma Trbovlje poskusna oz. ogledna izvedba novega barvnega televizijskega filma na temo Rdeče Trbovlje. Film je posnela v lanskem letu ekipa RTV Ljubljana, njegov avtor in režiser pa je Božo Vranešič. Film so si ogledali člani sosveta pri občinski konferenci SZDL Trbovlje, ki so sodelovali s filmsko ekipo pri pripravljanju scenarija, ter predstavniki družbenopolitične skupnosti občine Trbovlje ter občinskih in medobčinskih družbenopolitičnih organizacij. Film je trajal 45 minut. Prikazuje razvoj Trbovelj od prvih začetkov do današnjih dni, pri čemer je dan poudarek današnjim dnem in boju rudarjev in drugih delavcev za svojo narodnostno in socialno osvoboditev. Po končanem predvajanju so dajali navzoči pripombe, ki jih bodo skušali v RTV upoštevati, predno bodo film pokazali na ekranih RTV Ljubljana.

MEDIJSKE TOPLICE POTREBNE OBNOVE

Medijske Toplice pri Zagorju so nam vsem dobro znane. Obstajajo že dolga desetletja, vendar so jih takratni lastniki pogosto preprodajali. Ob toplem vrelcu vode na Izlakah še ved-

no lahko vidimo prvo kopališko zgradbo, ob kateri so v povojnem času zgradili nov bazen in obnovili zgradbe. Do lanskega leta je upravljala Medijske toplice Gostinska šola Zagorje. Sedaj so se v Zagorju dogovorili, naj bi objekt prevzelo Gostinsko podjetje Zagorje. Sedanje gostinske prostore bo treba temeljito obnoviti in modernizirati, tako da bi objekt lahko uvrstili v hotel B kategorije s štiridesetimi ležišči, kuhinjo in ustrezno restavracijo. Trenutno poteka akcija zbiranja sredstev za sanacijo.

PRIPRAVLJAJO NOVO PRODAJALNO RIB

Na Trgu Franca Fakina ureja Zasavska kmetijska zadruga prodajalno, v kateri bi že marca letos pričeli prodajati sveže in zmraznjene ribe. Hkrati bi prodajali tudi morske rake, školjke in podobno. Prodajalno bi oskrbovala z ribami in drugim podobnim blagom Droga iz Portoroža. Ta tudi sofinancira urejanje prodajalne.

Sicer pa portoroška Droga že sedaj oskrbuje Trboveljčane s svojimi ribami v t.i. ambulanti prodaji. RIBE namreč pripelejo s kombijem in se na ustreznih točkah ustavljajo ter prodajajo. Prejšnjo prodajalno rib v bivši Pokeljškovi mesnici so že pred letom dni zaprli, ka-

sneje pa so jo sredi preteklega leta tudi porušili zaradi ureditvenih del na Trgu revolucije,

ŠOLARJI PRISPEVALI KNJIGE ZA KOROŠKE SLOVENCE

Dne 31. januarja 1982 so hrastniški šolarji in drugi člani literarno-dopisniških krožkov iz revirskih osnovnih šol obiskali slovenske šolarje v Pliberku na avstrijskem Koroškem. Koroškimi Slovencem so darovali 5058 knjig, ki so jih zbrali šolarji iz revirskih osnovnih šol namenjsko za šole oz. učence na avstrijskem Koroškem. Že pred tem so zbrali in podarili nad 15.000 knjig mladim Slovencem onkraj meje. Udeleženci so bili tudi na prireditvi Pokaži kaj znaš, na kateri je nastopilo okoli 150 mladih koroških Slovencev, nastopili pa so tudi mladi pevci, gojenci glasbene šole iz Hrastnika. Sklenjena so bila nova prijateljstva med mladimi Slovenci v matični domovini in Slovenci na avstrijskem Koroškem.

ODPRT SERVIS ZA KMETIJSKE STROJE

1. februarja t.l. je Janez Zakonjšek, mehanik, odprl servis za kmetijske stroje in traktorje ter vse vrste priključkov za kmetijske stroje. Delavnico ima v zgradbi Keršičev hrib 17, za Volanom. Novo odprti servis je edini servis za kmetijske stroje v zasavskih občinah.

TELEFONSKO OMREŽJE BODO RAZŠIRILI

Ko smo preteklo leto sprejemali samoupravne sporazume o temeljnih planov za obdobje 1981—85 smo na revirskem območju sprejemali tudi samoupravni sporazum o nadaljnjem razvoju PTT podjetja oz. telefonskega omrežja na revirskem območju. V okviru tega sporazuma se zbirajo tudi posebna sredstva, poleg sredstev, ki jih zbira PTT organizacija sama. Že letos nameravajo na trboveljski pošti povečati zmogljivost avtomatske telefonske centrale za okoli 600

novih števil. S tem pa bodo prostorske zmogljivosti v celoti izkoriščene. Že sedaj imajo na pošti v Trbovljah 800 evidentiranih prošelj za telefonske priključke.

Sicer pa že letos nameravajo začeti z adaptacijo poštne objekta za njihove bodoče potrebe. Pri razširjanju omrežja so se do sedaj izkazale posamezne krajevne skupnosti in kraji v Zasavju. Lansko leto so štiri hrastniške krajevne skupnosti napeljale 18 km telefonskih kablov, kraji Radeč, Vrhovega, Čolnš, Hotemeža pa so si s prostovoljnim delom omogočili priključitev na telefonsko omrežje. V teku pa so enaka prizadevanja tudi v Čemšeniku, Razboru in v Podkumu.

ZAGORSKI ČEBELARJI POSTAVLJAJO SVOJ DOM

Čebelarstvo društvo Zagorje, ki deluje že preko 60 let, namerava postaviti svoj čebelarski dom ob cesti Izlake-Moravče v Izlahkah. Poleg upravnega prostora bodo urejeni tudi prostori za izvajanje njihove dejavnosti. Sedaj vključujejo preko 60 čebelarjev, vendar bodo dom izkoristili za izobraževanje novih članov, ki naj bi si pridobili poleg teoretičnega tudi praktično znanje. To velja tudi za šolarje. V domu bodo odprli občasno tudi prodajo svojih izdelkov oz. pridelkov. Dom naj bi bil pod streho že letos, odprli pa bi ga prihodnje leto ob krajevnem prazniku Izlak.

RAZPIS ZA OBČINSKA PRIZNANJA OF

Občinske konference SZDL so preko svojih žirij za podeljevanje občinskih priznanj OF pozvale organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, SIS, družbenopolitične organizacije, društva in občane, da do 15. marca letos pošljejo žirijam predloge za letošnjo podelitev priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Občinska priznanja bodo podeljena na proslavah ob dnevu OF 27. aprila 1982.

PRESELITEV NEKATERIH SKUPNIH SLUŽB IN INŠPEKCIJSKIH ORGANOV

V začetku tega leta je bilo v Trbovljah preseljenih nekaj skupnih služb samoupravnih interesnih skupnosti in medobčinskih inšpekcijskih služb. Delovna skupnost skupnih služb družbenih dejavnosti SIS se je preselila v »okroglo hišo« v ulici Sallaumines 2 iz bivših ambulantnih prostorov na Ulici 1. junija. V prostore bivšega zdravstvenega doma na Ulici 1. junija so se vselile skupne službe Zasavskega zdravstvenega centra. v bивše prostore lekarne v Ulici 1. junija pa medobčinske inšpekcijske službe revirskih občin. Te vse so imele doslej svoje prostore v zgradbi občinske skupščine Trbovlje.

JAVNA TRIBUNA O TRGOVINI

V četrtek 11. februarja je organiziralo trgovsko podjetje 1. junij Trbovlje javno tribuno, na kateri so sodelovali predstavniki krajevnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, potrošnikov in drugih. Na tej tribuni so predstavniki 1. junija seznanili navzoče z izredno težavnim položajem, v katerem se

Anton Cesar iz DO IMD — TOZD SIMD eden najuspešnejših gojiteljev sobnih ptic

nahaja trgovina. 360-članski kolektiv je imel v osemnajstih poslovalnicah lansko leto izgubo, čeprav so imeli člani tega kolektiva razmeroma zelo nizke osebne dohodke, saj so znašali lansko leto povprečno mesečno na zaposlenega 8.500 din. Marže za trgovsko blago, ki ga prodajajo, so enake od leta 1971 dalje. Doslej so veliko vlagali v obnovo trgovskih poslovalnic v starih zgradbah, sedaj pa precej investirajo v novo trgovino v velikem stanovanjskem bloku na Leninovem trgu, ki pa bo gotova šele sredi tega leta. Večje trgovske hiše v Trbovljah ni mogoče zgraditi, ker ni na voljo denarja. Pri razvijanju trgovske mreže pričakujemo pomoč potrošniških svetov in širše družbene skupnosti. Na tej tribuni so poslušali tudi mnenje občanov, članov krajevnih skupnosti, potrošniških svetov in drugih o založenosti trgovin, cenah, obnašanju prodajalcev do kupcev in še marsikaj drugega.

AKCIJA MEDOBČINSKIH INŠPEKCIJSKIH SLUŽB

Medobčinske inšpekcijske službe revirskih občin — tržna in sanitarna inšpekcija so v začetku februarja t.l. izpeljale akcijo v kateri so pregledali poslovanje dvanajstih mesnic in treh tržnic. Ugotavljali so, kako blago oz. živilla tehtajo, usklajenost cen, točnost tehtnic in merilnih naprav, higienske oz. sanitarne razmere in podobno. Ugotovili so, da pri tehtanju ni bilo večjih odstopanj, prav tako ne pri izračunavanju, čeravno so ugotavljali manjše napake in pomanjkljivosti, ki so šle večinoma v škodo kupcev. Vsi prodajalci imajo opravljene preglede po sanitarno higienski plati, ki veljajo za živilsko stroko. Ob ogledu so inšpektorji izrekli šestnajst mandatnih kazni v skupni vrednosti 9.200 din.

V ČRNOMLJU PIONIRJI IZ VSE JUGOSLAVIJE

Sredi junija t.l. se bo zbralo v Črnomlju od 4000 do 5000 pionirjev iz vse države. Zbor v Črnomlju bodo letos izpeljali

zato, da bi spoznali okolje, v katerem so nastali prvi slovenski pionirski odredi in kjer je bila zibelka slovenskega partizanstva. Zbor bo enodneven, združili pa ga bodo z osrednjo proslavo ob 40-letnici Zveze pionirjev in 30-letnici Zveze prijateljev mladine. Zbor bo organizirala Zveza prijateljev mladine ter družbene in družbenopolitične organizacije v Črnomlju ter društva. Tega velikega zbora jugoslovanskih pionirjev se bodo udeležili tudi pionirji iz zamejstva in otroci naših zdomcev. V Beli Krajini bo v tem času zaključek 12. jugoslovanskih pionirskih iger in zaključek letošnje kurirčkove pošte.

V KRŠKI OBČINI OMEJUJEJO NALOŽBE

Letos bodo na področju občine Krško, vključno s Senovim končali nekaj investicijskih naložb. Sedaj dokončujejo gradnjo osnovnih šol v Kostanjevici in Pobočju. V Kostanjevici bodo kmalu odprli novo zdravstveno postajo, na Senovem pa avtomatsko telefonsko centralo. Določene spremembe bodo nastale tudi pri programu komunalne dejavnosti kot posreden problem bo vprašanje kanalizacije Senovo — Brestanica. Komunalna skupnost bo raziskovala še nadalje izvore pitne vode. Sicer pa na celotnem področju občine Krško pripravljajo investicijske programe za bodoča vlaganja na vseh področjih.

RAZGRNJENI SO VOLILNI IMENIKI

Občinske volilne komisije so v zvezi s predstojecimi splošnimi volitvami, ki bodo 11. marca v organizacijah združenega dela, 14. marca pa v krajevnih skupnostih, razgrnile v februarju volilne imenike. Občane pozivajo, da preverijo volilne imenike in v primeru, če vanje niso vključeni, opozorijo pristojne organe. V zadnjih letih je bilo namreč precej spememb zaradi preselitev iz starih v nova stanovanja, zaradi priselitev v

kraj in izselitev v druge kraje, porok, sprememb imen, itd.

PITNE VODE MANJKA

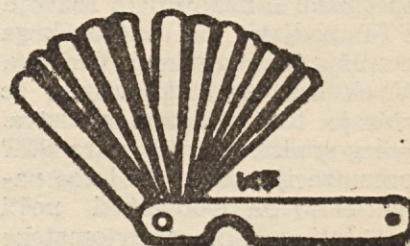
Zaradi dolgotrajne zimske suše v letošnjem januarju in februarju so v dobršni meri zmanjšali dotok pitne vode. Zadnje deževje je bilo na dan novega leta, kasneje pa do 16. februarja skoraj ni bilo padavin ne snega, ne dežja. Zato so začele nekatere komunale med drugim tudi v Trbovljah, kjer so težave največje zapirati pitno vodo v določenih urah. Občane opozarjamo na najracionalnejše koriščenje pitne vode. Tako kot vedno ob takih primerih prepovedujejo pranje avtomobilov in drugo neutemeljeno trošenje pitne vode.

DVE KRAJEVNI SKUPNOSTI ZDRUŽENI

V začetku t.l. sta se krajevni skupnosti Kal in Dol na referendumu odločili za združitev v enotno krajevno skupnost Dol. Krajevna skupnost Kal je namreč štela le 43 prebivalcev, zato ni mogla biti uspešna v svojem delovanju. Odslej imajo enotno krajevno skupnost Dol.

MANJ SREDSTEV ZA IZOBRAŽEVANJE

V začetku februarja t.l. je šolski center Trbovlje TOZD Reverske delavske univerze, ki poniziral seminar o dejavnosti Reverske delavske univerze, ki pokriva občine Hrastnik, Trbovlje in Zagorje. Na posvetu so govorili o izobraževalnih oblikah in dejavnostih revirske delavske univerze. Ugotovili so, da so v marsikakšni organizaciji zdru-

ženega dela na račun stabilizacije zmanjšali sredstva za izobraževanje ob delu. Ugotovili so tudi, da bi delavska univerza lahko imela večjo vlogo na področju idejno-političnega izobraževanja. Potrebe in programe tega izobraževanja bi morali predhodno uskladiti v koordinacijskih odborih pri občinskih konferencah SZDL. (tl)

Športno poročilo

Na eni izmed sej domske skupnosti smo se domenili, da bomo organizirali rekreacijsko tekmovanje za stanovalce v domu v Hrastniku, sodelujejo pa lahko tudi stanovalci ostalih samskih domov v Revirjih. Izvolili smo odbor tekmovanja v sestavu: Franc Kranjc, Alojz Fujs in Andjelko Knežević.

Odbor je sprejel dogovorjeni tekmovalni plan, oziroma se obvezal za pravilno izvedbo tekmovanj z obstoječimi pravili in dogovorjenimi roki. Minilo je leto dela in uspehi niso izostali.

Prvo organizirano tekmovanje je potekalo pod naslovom »Peterboj mladosti 80« in je bilo zelo uspešno, saj je zmagovalec peterboja dosegel 80 % uspeh. Peterboj je bil sestavljen iz naslednjih športnih disciplin: namizni tenis, šah, streljanje z zračno puško, plavanje, keglanje. Veliko nam pove tudi število tekmovalcev, kar 35 jih je bilo. Najboljši so prejeli priznanja in diplome v posameznih panogah. V skupni uvrstitvi pa kolajne, in sicer zlato Andjelko Knežević, srebrno Rajmund Cvetko, bronasto Alojz Fujs ter Franc Kranjc.

V letu 1981 smo organizirali medsebojna prijateljska tekmovanja v samskem domu in sodelovali na raznih tekmovanjih in turnirjih izven sam. doma, kot so: v občinski trim ligi, na turnirjih v malem nogometu, šahu, na turnirju za dan rudarjev v Trbovljah, na turnirju občinskega praznika, turnirju dneva invalidov in podobno.

V občinski TRIM ligi smo tekmovali v naslednjih športnih panogah: mali nogomet, šah, namizni tenis, streljanje z zračno puško in pikado. Dosegli smo dobre rezultate, za kar smo prejeli priznanja. Naj nanizamo nekatera: tretja mesta v občinskem merilu smo dosegli v malem nogometu, šahu, streljanju z zračno puško, v pikadu in namiznem tenisu. Posamezno tekmovanje v občinskem merilu: 1. mesto v šahu Franc Kranjc, 2. mesto v šahu Andjelko Knežević.

Posebno priznanje smo prejeli od Telesno kulturne skupnosti Hrastnik za uspešno in množično sodelovanje v letu 1981.

Predsednik tekmovalnega odbora Alojz Fujs (desno) podeljuje priznanje najboljšemu športniku leta 1981, zmagovalcu troboja Andjeku Kneževiću.

Na osnovi doseženih rezultatov tekom leta lahko sklepamo, da smo dokaj uspešno reprezentirali našo delovno organizacijo na nivoju občine Hrastnik in izven nje.

Na pobudo odbora za šport in rekreacijo smo za zaključek leta organizirali drugo tekmovanje pod naslovom »Troboj dneva republike«. Tekmovali smo v treh športnih panogah: namizni tenis, šah, pikado. Tekmovalo je kar 38 tekmovalcev in prvi lastnik prehodnega pokala je bil športnik leta Andjelko Knežević.

Prva trojka »Troboja dneva republike« je: Andjelko Knežević, Franc Kranjc in Juro Žilič.

Slavnostna podelitev priznanj je bila v dnevni sobi doma. Na podelitvi so bili vabljeni predstavniki rudnika, vendar se na našo žalost ni nihče udeležil. Najbolj svečan trenutek je vsekakor bila proglasitev športnika leta 81 samskega doma. Ta lep naziv je zaslužen pripadal Andjeku Kneževiću.

Izkoristili bi priložnost in se v imenu odbora tekmovanja iskreno zahvalil vsemu osebju rudnika Hrastnik, ki nam je priskočilo na pomoč, zlasti sindikalnim delavcem ter Alojzu Hafnerju.

Upamo, da tudi v bodočnosti ne bodo izostala organizirana tekmovanja in druge oblike skupnega življenja v samskem domu. Pozivamo še vse ostale stanovalce iz samskih domov v Revirjih k sodelovanju.

TEKMOVALNI ODBOR

Kadrovske vesti

v času od 1. 1. 1982 do 31. 1. 1982

PRIHOD:

DO ZPT:

TOZD PT: Merdanovič Muhamed — vozač Ujidilovič Ljubiša — vozač Brvar Alojz — vozač — (poklic zidar), Kuder Ivan — učnik, Logar Niko — vozač, Hrusič Zahid — kopač, Selimovič Memaga — kopač, Samardžić Radenko — vozač, Bešar Esad — vozač

TOZD Sep. Trb.: Selko Boris — sep. del., Perič Vlado — sep. del., Homšak Marjan — varilec, Hribar Franc — sep. del., Koželj Janko — sep. del., Kreže Štefan — sep. del.

TOZD RESD Trb.: Vidmar Franc — ključavničar

TOZD PH: Haller Viktor — učnik, Gračner Zlatko — učnik, Mirč Anton — vozač, Sitar Ignac — učnik, Sotler Stane — učnik

TOZD P Ojstro: Vene Roman — pom. del. v delavnici, Draksler Rado — učnik, Zorko Alojz — kopač

TOZD RESD Hr.: Keršlin Anton — kurjač, Velikonja Jože — pom. del., Matek Jože II — pom. del., Jakopič Franc — strojni ključ.

TOZD P Ko.: Režun Bojan — kopač

TOZD RŠC: Merdanovič Hamdija — kopač

DO RGD:

TOZD ESMD: Dragan Marjan — električar

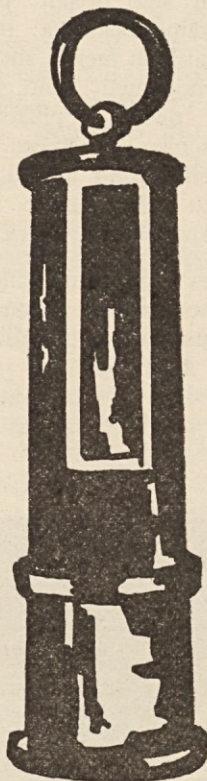
TOZD RIG: Nezirovič Juso — vozač, Pigac Alojz — vozač, Rivič Zdenko — vozač — (poklic ek. tehnik), Zupan Anton — kuhar, Lemežovič Pašan — učnik

TOZD GRAMAT: Potočnik Niko — soboslikar

DO IMD:

TOZD SIMD: Hribšek Rudi — ključavničar, Prosenc Ervin — ključavničar, Prosenc Peter — strugar, Borovšak Anton II — pom. del., Topolovec Anton — varilec, Velikonja Štefan — kopač

TOZD EIMD: Žilnik Zvonimir — električar

F. K.

ODHOD

DO ZPT:

TOZD PT: Dekič Hamdija, vozač — JLA, Mudrinič Obrad, vozač — JLA, Mak Ciril, vozač — JLA, TOZ DRES D Trb.: Tomše Sandi, električar — JLA, Pošebal Janko, električar — JLA, Marijan Ilija, ključavničar — spor. prek.

TOZD sep. Trb.: Mašič Sandi, sep. del., — JLA, Radič Slobodan sep. del., — pren. v posk. dobi s strani DO

TOZD RŠC: Merdanovič Hamdija, kopač — samov. prek., Zabrnžnik Jože, kop. — spor. prek.

TOZD PH: Oblak Branko, učnik — JLA, Trstenjak Milivoj, učnik — spor. prek., Gorišek Valentin, učnik — samov. prek., Borovšak Silvo, pom. kop., — izključen, Lukič Momir, kopač — JLA

TOZD P Ojstro: Guček Andrej, učnik — JLA, Strehar Alfonz, učnik — pren. v posk. dobi s strani DO, Plahuta Ivan, kopač — spor. prek.

TOZD RESD Hr.: Hribšek Rudi, ključ. — spor. prek., Prosenc Ervin, ključ. — spor. prek., Prosenc Peter, strugar — spor. prek., Borovšak Anton, pom. del., — spor. prek., Topolovec Anton, varilec — spor. prek., Velikonja Štefan, kopač — spor. prek.

TOZD P Ko.: Bajrektarović Rahman, vozač — v JLA, Gazibara Mirsad, kopač — v JLA, Sotenšek Martin, učnik — v JLA, Glavaš Ivo, vozač — disc. odpust

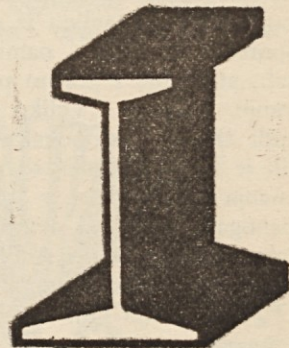
TOZD sep. Zag.: Regancin Bojan, sep. del. — samov. prek.

TOZD RESD Zag.: Gregorinčič Ivan, kovinar — v JLA, Keršič Jože, kovač — inv. upok.

DO RGD:

TOZD RIG: Uvinčič Bahrija, kopač — v JLA, Sekić Osman, vozač — v JLA, Sinanović Šahbaz, kopač — umrl, Alič Huso, vozač — disc. odpust, Alihodžić Ibro, kopač — samov. prek.,

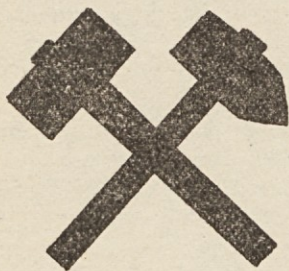
TOZD GRAMAT: Imširovič Ragib, op. del., — spor. prek., Džamković Nevenka, zlagalka opeke pren. v posk. dobi s strani del. org., Re-

mič Dragica, zlagalka — pren. v poskusni dobi s str. del. org.

DO IMD:

TOZD EIMD: Podbevšek Stane, previjalec el. motorjev — umrl.

PREMESTITVE:

Murtič Rasim — vozač — TOZD PT+DS PD Trb., Humski Jože — šofer — TOZD Avtoprevoz+DS PD Hr., Belina Erika — čistilka — TOZD SIMD+DSSS IMD, Pikš Vanda — čistilka — TOZD SIMD+DSSS IMD, Topolovec Karla — čistilka — TOZD EIMD+DS SS IMD, Menkovič Emin — sep. del. — TOZD sep.+PT.

Kadrovski sektor

Skupščina SR Slovenije

**NAJ BI IZGLASOVALA
ZAKON, KI BO PREPOVEDAL
PRISILNO PASIVNO
KAJENJE NEKADILCEV**

**KAKO TO UTEMELJUJE
PROF. DR. MIROSLAV
KALIŠNIK**

Znanstveno je dokazano, da kaja cigaret škoduje zdravju in telesni zmogljivosti. Nasploh je umrljivost pri kadilcih za okrog 70 odstotkov večja kot pri nekadilcih. Kajenje cigaret pospešuje raka na pljučih, v grlu, v ustni votlini, na požiralniku, na sečnem mehurju in drugod. Ka-

dilci cigaret pogosteje in prej zbole zaradi pljučnega emfizma, bolezni srca in ožilja. Škodljivi vplivi so tem bolj izraženi, čim prej je kdo začel kaditi, čim več cigaret dnevno pokadi, čim bolj dim »inhalira« (vdihava) in čim krajši ogorek pušča. Kajenje cigar in pipe je videti manj škodljivo kot kajenje cigarete, najbrž, ker kadilec cigar dima ne vdihava. Če kadi noseča mati, izpostavlja svojega še nerojenega otroka okvari ali celo smrti. Dokazali so tudi, da zdravju škoduje tudi prisilno »pasivno« kajenje, kateremu so izpostavljeni nekadilci, ki so prepuščeni brezobzirnosti nevzgojenih kadilcev v istih zaprtih prostorih.

Čeprav večina kadilcev pozna vsa zgoraj naštetá dejstva, vendarle kadi naprej. Mladim ljudem gre spočetka predvsem za to, da dokažejo sebi in okolici, da so že odrasli, neodvisni od avtoritet, pogumni. Razlogi o zdravstveni škodljivosti kajenja so zanje prav malo pomembni ali prav nič. Starejši kadilci kade predvsem zaradi ugodja, saj jih cigareta pomiri ali spodbudi. Če postanejo od cigaret zasvojeni, preprosto ne morejo več shajati brez njih. Tolažijo se z mislijo, da prav njim kajenje najbrž ne bo škodovalo. Ponavadi to svojo razvado opuste šele takrat, ko jih k temu prisili kakšna hujša bolezen.

Starši in vzgojitelji, ki sami kadijo, s svojimi prepovedmi mladino naravnost spodbujajo h kaji. Podobno »negativno propagando« za kajenje izvajajo zdravniki, ki kade na javnih mestih ali celo pred bolniki v zdravstveni ustanovi, javni delavci, ki kade npr. na televiziji, in drugi, ki jih ljudje lahko jemljejo za zgled. Javna občila imajo pomembno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja glede kajenja, lahko pozitivno ali negativno. Kajenje je globoko zakoreninjen in zelo kompleksen družbeni pojav, ki ima ne le biološko-medicinske, temveč tudi psihološke, pedagoške, sociološke, ekonomske in celo politične vidike. Po eni strani je pri-

delava tobaka in njegova predelava v tobačne izdelke donosna panoga gospodarstva. Po drugi strani pa povzroča potrošnja tobačnih izdelkov veliko škodo narodnemu gospodarstvu, in sicer zaradi visokih stroškov zdravljenja, bolniškega staleža, invalidnosti in prezgodnjega umiranja delavcev v njihovih najplodnejših letih življenja; pri tem ostane neizmerljivo trpljenje bolnikov in njihovih družin. Boja proti kajenju ne moremo naložiti le zdravstvu, ki ima sicer pri tem pomembno vlogo. Boj proti kajenju je stvar vse družbe, ki daljnosežno misli in smotrno ukrepa.

**IZ
KADILCEV
PRE
S**

Humor in anekdote

Moj znanec ni ravno velik ljubitelj dela, vendar tudi njega včasih »najdejo«.

— Zadnjič, na primer, je njegova hčerka dobila tovarnjak bukovih polen. Treba jih je bilo zmetati s tovarnjaka pa zložiti itd. Ker sama tega ni zmogla, je poklicala očeta na pomoč. Ta je nekaj časa metal in skladal, da mu je pot lil po čelu, takrat se mu je pa »poblisnilo«, in je dejal hčerki: — Za takole težko delo pa pri nas dobimo druge ljudi. — Ja, saj smo jih pri nas tudi, je dejala hčerka in se mu do solz nasmejala.

— □ —

In še nekaj v opozorilo tistim, ki vidijo samo grehe drugih — svojih pa ne!

Stari kitajski pregovor pravi, da ima vsak svoje grehe privezane na hrbtno. Sam jih ne vidi, vidijo pa jih drugi. Takim bi svetoval, da stopijo pred ogledalo. In si ogledajo najprej svoje grehe, preden jih bodo očitali drugim.

— □ —

Najboljše zaščitno sredstvo proti zanositvi je še vedno večerno gledanje televizije.

— □ —

Šef je prišel v pisarno. Asistent mu je takoj javil. — Šef, vaše tajnice še ni v službo, ura pa je že deset. — Šef se je veselo nasmejalo. — No, vidite, pa imam jaz le boljšo kondicijo.

— □ —

Gospodinja joka, pomočnica Lojzka pa bi jo rada potolažila in jo je vprašala: — Zakaj jokate? — Ah, Lojzka, jaz sumim svojega mo-

ža, da ima razmerje s tajnico. Pa se razjezi Lojzka: — To pravite vi zato, prekleta čarovnica, da bi me ne naredili ljubosumno.

— □ —

Oprostite doktor, sem morda pri vas pozabila svoj moderček? — Ne, gospodična, tukaj ga zaman iščete. — Potem pa še enkrat oprostite, bom pogledala še pri zobozdravniku.

— □ —

Ona piše pismo, on bere časopis.

— Povej mi, katerega datuma smo danes, vpraša ona. — Ne vem. — I, saj bereš časopis, pa poglej datum. — Ne pomaga nič, pravi on, — časopis je od včeraj

— □ —

Otroci so morali napisati šolsko nalogo z naslovom: Moja pot v šolo. Drugi dan učitelj vpraša Janezka, zakaj ni napisal naloge. — Zame ne pride v poštev, pravi Janezek, sem hišnikov sin in stanujem v šoli.

Ne spada k humorju:

Danes, ko to pišem (16. 2. 1982), teče petinštirideseti dan brez padavin. Gola in posušena zemlja, vsepovsod sam prah in megla. Na njivah pozeba pšenica. Uničena sta radič in motovilec. Edina zelenjava bo, če bo še kaj dežja, spomladi regrad. Pričelo je primanjkovati vode. Temperature so vse letošnje leto vsako noč pod ničlo. Megla tišči vsak dan. Otroci med počitnicami niso videli snega. Slab zrak pritiska na pljuča. Upajmo, da bo do takrat, ko boste to brali, narava poskrbela za spremembo.

Milan Kovač

Glasilo Srečno izdaja SOZD Revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja, n. sol. o., 61420 Trbovlje, Trg revolucije 12. Izhaja mesečno. Družbeni organ glasila je časopisni svet — predsednik Rudi Kreže. Glasilo ureja uredniški odbor: Jože Skrinar, Hinko Jazbec, Matjaž Cerovac, Ivan Gorobinko, Dragica Bregant, Janez Oberžan (odgovorni urednik, Tine Lenarčič (urednik).

Naklada 3400 izvodov.

Za člane kolektiva SOZD REK Edvarda Kardelja je časopis brezplačen. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Po mnenju republiškega sekretariata za Informacije št. 421-1/74 z dne 9. 1. 1974 spada glasilo »Srečno« med proizvode iz 7. točke 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

Tisk KTL — TOZD TIKa Trbovlje.